

Funded by
the European Union

International Congress on Gifted Education

October 2-3, 2025

**Ondokuz Mayıs University
Samsun/TÜRKİYE**

ÖZET BİLDİRİ KİTABI

<https://twiceexceptional.omu.edu.tr>

-----ÜSTÜN ZEKALILARIN EĞİTİMİ KONGRESİ----

ÖZET KİTABI

Editör Kurulu

Dr. Fadıl Şiraz

Banu İlhan Emecan

Dr. Kemal Özcan

Dr. Rüveyda Hicran Çebi

ISBN: 978-625-95200-5-6

Materyal Türü: Elektronik Kitap (Çevrimiçi / Web Tabanlı)

Yayın Tarihi: Ekim, 2025

Web: <https://i2econgress.omu.edu.tr/>

Eposta: i2econgress@gmail.com

DESTEKLEYENLER

Bu kongre Avrupa Birliği Erasmus+ ve Türkiye Ulusal Ajansın desteği ile Ondokuz Mayıs Üniversitesi koordinatörlüğünde, T.C. MEB Özel eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün ortaklığı ve proje paydaşlarının katılımı ile gerçekleştirilmiştir.

Funded by
the European Union

ÖNSÖZ

Dünyaya gelirken yalnız değildik. Yaşarken de ailemiz, arkadaşlarımız, dostlarımız yanımızda olsun istedik. Hepimiz aynı elden çıkan parmaklar gibiydik ama aynı değildik. Kimimiz baş parmak oldu, kimimiz küçük parmak. Farklıydık birbirimizden ama ayrıcalıklı değildik birimiz ötekinden ya da öyle olmasını umuyorduk. Kimi mutlu bir yıldız, kimi ise mutsuz ve yalnız oldu sonunda. Etrafımızdaki insanların bizi gerçekten sevip sevmediğini anlayamadık bir türlü. Yaşımıza, yapımıza, çevremize uygun olmayan davranışlar sergiledik. Etrafımızda ne varsa kırdık, elimizde olmadan. Kırdıkça kırıldık. Hasta mıydık, yoksa sadece farklı algı ve duygulara sahip, anlaşılmayı, sosyalleşmeyi, kabul görmeyi bekleyen, yollarda yokuşlarda tutunacak dal arayan bir çocuk muyduk?

Bu kongre, her insanın “özel” olduğunu vurgularken, bazılarının zihinsel ya da sosyal duygusal gelişim nedeniyle “iki kere özel” olduğu gerçeğinden hareketle ve bu çocukların yaşadığı farklılıkların anlaşılması, bu farklılıkların küçük dokunuşlarla uyuma ve olması gereken potansiyele dönüştürülebileceğine olan inançla çıkılan yolun bir merhalesi olarak düzenlenmekte olan kongre bildirilerinin bilime katkısı amacıyla hazırlanmaktadır.

Allah'ın insanlığa hediye olarak gönderdiği, yer üstü zenginlik kaynakları dediğimiz bu çocukların fark edilmeleri, yeterliliklerinin ortaya çıkarılması ve geliştirilmesi insani bir görevdir. Bu özel amaç doğrultusunda Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nin (OMÜ) ev sahipliğinde 02-02 Ekim 2025 tarihleri arasında düzenlenen Üstün Zekalıların Eğitimi Kongresi'nde sunulan bildirilerin kitap haline dönüştürülmektedir.

İki kere özel öğrencilere yönelik bu çalışmaya katkı sağlayan, destekleyen ve emeğini esirgemeyenlere ayrı ayrı teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Şener ŞENTÜRK

Kongre Düzenleme Kurulu Başkanı

KURULLAR

KONGRE ONURSAL BAŞKANI

Prof. Dr. Fatma AYDIN (Rektör)

Doç. Dr. Mustafa OTRAR (MEB Özel Eğitim Hizmetleri Genel Müdürü)

KONGRE DÜZENLEME KURULU BAŞKANI

Dr. Şener ŞENTÜRK

KONGRE DÜZENLEME KURULU ÜYELERİ

Dr. Fadıl ŞİRAZ

Dr. Murat VURAL

Dr. Rüveyda Hicran ÇEBİ

Dr. Seyfullah GÜL

Dr. Kemal ÖZCAN

Dr. Mustafa Selim ALTINIŞIK

Dr. Muhammet KARA

Dr. Serdar ÖZMEN

Dr. Erkan DÜNDAR

Dr. Osman YAĞBASANLAR

Dr. Serpil ALPTEKİN

Dr. Adem İCİ

İdil KEFELİ

Banu İLHAN EMECAN

Esra İNAN

Betül EROL

Ayşe Nur YİĞİTÇE

Şeyma TAŞ

Nurten KARADENİZ İPEK

Saniye Tuğba AKKAYA

Onur Efe BAŞTAŞ

Sezen AKSU KURU

Kadriye SÖNMEZ

İrem Nur AKKAN

Kadir TURGUT

KONGRE BİLİM DANIŞMA KURULU ÜYELERİ

Dr. Aslıhan KELEŞ KURTOĞLU Millî Eğitim Bakanlığı

Dr. Ayşegül İŞLEKELLER BOZCA İstanbul Üniversitesi

Dr. Ayşenur ÇELİK ŞAHİN Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Dr. Barış DOĞRUKÖK Millî Eğitim Bakanlığı

Dr. Ceren ÇEVİK KANSU Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Dr. Dagmara DOBOSZ Uniwersytet Slaski

Dr. Deniz ÖZCAN KARA Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Dr. Erkan DÜNDAR Millî Eğitim Bakanlığı

Dr. Esat ŞANLI Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Dr. Esmâ GÜLLÜ EGİN Millî Eğitim Bakanlığı

Dr. Fadıl ŞİRAZ Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Dr. Florian Gallo Fondazione Istituto dei Sordi di

Dr. Görkem CEYHAN Muş Alparslan Üniversitesi

Dr. Halil BOLAT Millî Eğitim Bakanlığı

Dr. Hatice ÜSTÜNER Millî Eğitim Bakanlığı

Dr. İlker TURAÇOĞLU Millî Eğitim Bakanlığı

Dr. Kemal ÖZCAN Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Dr. Lenka Krejčová DYS-centrum Praha

Dr. Mehmet YÜKSEKSÖYLEMEZ Millî Eğitim Bakanlığı

Dr. Melek BABA ÖZTÜRK Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Dr. Meryem VURAL BATIK Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Dr. Murat VURAL Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Dr. Mustafa BAYRAKTAR Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Dr. Mustafa ERGUN Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Dr. Mustafa Serdar KÖKSAL Hacettepe Üniversitesi

Dr. Mustafa YOĞURTÇU Millî Eğitim Bakanlığı

Dr. Mücahid AYDOĞMUŞ Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Dr. Oğuz KÖKLÜ Boğaziçi Üniversitesi

Dr. Osman YAĞBASANLAR Millî Eğitim Bakanlığı

Dr. Rezan YILMAZ Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Dr. Seher BALCI ÇELİK Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Dr. Serdar DANIŞ Millî Eğitim Bakanlığı

Dr. Serdar ÖZMEN Millî Eğitim Bakanlığı

Dr. Serpil ALPTEKİN Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Dr. Seyit KARABURÇAK Millî Eğitim Bakanlığı

Dr. Sezen GÜLEÇ Cumhuriyet Üniversitesi

Dr. Şener ŞENTÜRK Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Dr. Yaşar ÇELİK Ondokuz Mayıs Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

ÖZET BİLDİRİLER	14
İki Kere Özel Öğrenciler İçin E-İçerik Üretimi: Tasarım Tabanlı Bir Yaklaşım	14
İki Kere Özel Öğrenciler İçin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerilerini Destekleme Eğitim Programı Model Önerisi	15
İki Kere Farklı Bireylerde Psikolojik Sağlamlık: Yetenek ve Engel Türlerine Göre Bir Analiz	17
Samsun'da Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocuklar: Çalıştay Çıktıları Ne diyor?.....	18
Bilsem Psikoeğitim Programları Hakkında Psikolojik Danışman/Rehber Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi	20
Yapay Zekâ Destekli Ölçme Modelleriyle İki Kere Özel Öğrencilerin Tanılanması: Kuramsal ve Uygulamalı Yaklaşımlar	21
İki Kere Farklı Çocukların Tanılanma Sürecinde Karşılaşılan Güçlükler ve Eğitimsel Yansımalar	22
Bilsem Psikolojik Danışmanlarına Yönelik Pozitif Psikoloji Uygulamaları Projesinin Etkililiğinin İncelenmesi	23
Küresel Isınma ve İklim Değişikliği Bağlamında Stop Motion Animasyon ve Felsefi Soruşturma Temelli Değerler Eğitimi: Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Pedagogik Bir Yaklaşım	24
Mikrodenetleyiciler, Elektronik Devre Elemanları ve Kodlama Uygulamalarıyla Ders Materyali Geliştirme ve Zekâ Oyunları ile Değerlendirilmesi.....	26
Bilsem Öğrencileri Tarafından Hazırlanan Çinilerin Yapay Zekâ Destekli Altın Oran Analizi ve Anket Sonuçlarıyla Karşılaştırılması	27
İki Kere Farklı Öğrenciler İçin Yapay Zekâ Destekli Düşünce Deneyi ve Paradoks Üretimi ile Eleştirel Düşünme Eğitimi	28
Üstün Zekâlı Öğrencilerle Toprak ve Güneşten Elektriğe Yolculuk.....	30
Artırılmış Gerçeklik Uygulamalarının Üstün Yetenekli Öğrencilerin Coğrafya Derslerine Yönelik Algı ve Tutumlarına Etkisi	32
Üstün Yetenekli Öğrencilerle Stem Tabanlı Bir Uygulama: Arduino Destekli Kompostlama Takip Sistemi.....	34
Erdős'ün Tutarsızlık Probleminin İncelenmesi ve Oyunlaştırılması: Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Bir Uygulama	35

Üstün Zekâlı Öğrencilerle Mısır Bitkisinin Ekolojik Mirası Üzerine Disiplinlerarası Bir Uygulama	36
Üstün Zekâlı Öğrencilerde Finansal Okuryazarlığın Artırılmasında Bulanık Mantık Destekli Bir Simülasyon Modeli	38
Geçmişten Günümüze Üstün Yetenekli Çocuklar İçin Aile Rehberliği: Türkiye ve Dünya Karşılaştırması.....	39
Üstün Yetenekli Öğrencilerin Unity ile Oyun Geliştirme Sürecinde Yaratıcılık Performanslarının İncelenmesi	40
Arkeoloji Müzesi Tabanlı Okul Dışı Öğrenme Ortamı Tasarımı: İki Kere Farklı Öğrenciler İçin Oyunlaştırılmış Bir Model	41
Özel Yetenekli Öğrencilerde Beden Algısı ile Benlik Saygısının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi	42
Özel Yeteneklilerin Eğitiminde Büyük Veri ve Veri Madenciliği.....	43
Potansiyeli Keşfetmek: Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Zekâlı Öğrencilere Yönelik Görüşleri	44
Öğretmenlerin İki Kere Özel Öğrencilere Yönelik Farkındalık Düzeylerinin Nicel İncelenmesi: Samsun İli Örneği	45
Barbie Bebek Üzerinden İnşa Edilen Popüler Kültürün Özel Yetenekli Çocuk ve Anne Bağlamında Analizi.....	46
İki Kere Özel Bir Öğrencinin Eğitim Deneyimi: Görme Engeli ve Üstün Zekâ Kesişiminde Nitel Bir İnceleme	47
İki Kere Özel Öğrencilere (2e) Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Farkındalıkları ve Yenilikçi Eğitim Yaklaşımına İlişkin Görüşleri: Bilsem Örneği	49
Bibliyoterapi Tekniğinin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Problem Çözme Becerisine Etkisi	50
Yapay Zekâ (AI) Modellerinin İki Kere Özel Öğrenciler Konusundaki Algılarının Karşılaştırmalı Analizi: Chatgpt, Claude-Sonnet, Gemini, Grok ve Llama	51
Toplumsal Benlik Algısının Üstün Yetenekli Öğrencilerde Görünümleri: Bilsem Bağlamında Bir Değerlendirme	52
Felsefi Düşünme Becerilerinin Üstün Yetenekli Çocukların Kimlik İnşasındaki Rolü	54
Özel Yetenekli Öğrencilerde Atasözleri ile Geliştirilen Dijital İçerikle Değer Öğretimine Yönelik Nitel Bir Araştırma	55

Atasözlerine Dayalı Proje Tabanlı Türkçe Öğretimi ile Üstün Yetenekli Öğrencilerde Dürüstlük Değerinin Geliştirilmesi	57
Bilsem Öğretmenlerinin İki Kere Özel Öğrencilere İlişkin Metaforik Algılarının İncelenmesi	58
Erasmus+ Programı Okul Eğitimi Alanında Projelerde Görev Alan Üstün Yetenekli Öğrencilerin Yabancı Dil İletişim ve Kişisel Gelişim Becerileri Üzerine Bir Araştırma:	59
Bilsem Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Bağlamında Küresel Sorunlara Bakış Açısının İncelenmesi	60
Educational Technologies For Twice-Special And Gifted Children İn The Context Of 21st Century Skills	61
Kilim Motiflerinin Üstün Yetenekli Öğrencilerde Yaratıcı Yazarlığa Katkısı	62
Üstün Zekâlı Bireylere Kriptoloji Öğretimi	63
Bilim ve Sanat Merkezleri ve Devlet Ortaokullarında Öğrenimlerine Devam Eden Öğrencilerin Girişimcilik Düzeylerinin İncelenmesi	64
Bilim ve Sanat Merkezi Uyum Eğitimi Programında Oyunun Önemi (Kırılmayan Makarna Örneği)	65
Öğretmen Perspektifinden Üstün Yetenekliler İçin Yabancı Dil Derslerinde Teknoloji Destekli Değerler Eğitimi	66
Üstün Zekâlı ve Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrencilerin Pass Prep Programı ile Desteklenmesi: İki Olgu Üzerinden Okuma Hızı ve Akıcılığı	67
Türkiye'de 'İki Kere Özel' Çocuklarla İlgili Lisansüstü Tezlerin Metodolojik Eğilimleri	68
Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrenci ve Farklılaştırılmış Öğretim Tutumları: Sistematik Literatür Taraması	69
Özel Yeteneklilerde Liderlik Yönelimi	70
Bilim ve Sanat Merkezlerindeki Proje Grubu Öğrencilerinin Proje Yürütmeye Yatkınlıklarının Cinsiyete Göre İncelenmesi: Bafra Bilsem Örnekleme	71
Üstün Yetenekli Bireylerde Takım Fanatıklığı ve Şiddet Eğilimi İlişkisi Üzerine Bir İnceleme	72
Eğitici Dramanın İki Kere Özel Öğrencilerin İngilizce Konuşma Becerilerini Geliştirmedeki Rolü	73
Öğrenme Stili Oyunu'nun Üstün Zekâlı Öğrencilerin Okuma, Görme ve Dinleme	

Becerilerinin Gelişimine Etkisi.....	74
Özel Yetenekli Öğrencilerin Gözünden Uzay ve Bilim: Astronot Kavramına Yönelik Metaforik Algıları	75
Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Gelişimlerinin Desteklenmesinde Sosyal ve Kültürel Etkinliklerin Rolü: 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı Örneği.....	76
Düşünce Duvarının Değerler Eğitimine Katkısı: Üstün Yetenekliler Üzerine Bir Uygulama Örneği.....	77
Üstün Zekalı Öğrencilerin Sosyo Duygusal Gelişim Düzeylerine Yönelik Yapay Zekâ Destekli Bir Ölçme Aracı Geliştirilmesi: Dy-Z Aracı Model Önerisi	78
Özel Yetenekli İlkokul Öğrencilerinin Sosyal-Duygusal Gelişimleri İçin Tasarlanan Teknopedagojik Programın Etkililiğinin İncelenmesi	79
Yapay Zekâ Destekli Farklılaştırılmış ve Zenginleştirilmiş Eğitim Planları: İki Kere Özel Öğrenciler İçin Bütüncül Bir Model.....	80
Etik İkilemler	82
İki Kere Üstün Öğrenciler İçin Bütüncül Eğitim Yaklaşımları:” Temple Grandin Vaka Analizi”.....	83
Özel Yetenekli Çocukların Velilerinin Çocukları ile İlgili Yaşadıkları Sorunlar	84
Escape Room: Fun and Learn Adlı Etwinning Projesinin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerilerine Etkisi	85
Özel Yetenekli Öğrencilerin Zihinde Döndürme ve Kesit Alma Becerilerinin İncelenmesi	86
Nurturing Gifted Students Through Entrepreneurship for Sustainable Development Goals.....	87
Çocuklarının Özel Yetenekli Olmalarını Açıklama Ya Da Gizlemeye Dair Ebeveyn Tutumlarının Fenomenolojik Analizi	88
Mezun Öğrencilerin Gözünden Bilsen: Metaforik Bir Analiz	90
Üstün Yetenekli Ergenlik Dönemi Davranış Bozukluğu Olan Bir Bireyde Proje Sürecinde Olumlu Gelişme Gözlemi Vaka Çalışması Örneği	91
Dijital Dünyada Üstün Yetenekli Çocuklar: Fırsatlar ve Engeller	92
İki Kere Özel Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Gelişiminde Dijital Hikâyeleme Temelli Bir Etkinlik Modeli Önerisi	93
Bilsen Velilerinin Üstün Yetenekli Çocukları Anlamasında Edebiyatın Etkisi:	

Okuyorum Çocuğumu Keşfediyorum	94
Kitaptan Dijitale: Özel Yetenekli İlkokul Öğrencilerinde Dijital Anlatım Deneyimi ...	95
Bir Kitap Okudum Hayatım Değişti: Özel Yetenekli Öğrencilerin Biyografik Romanı Kişisel Gelişim Kitabı Olarak Okuma Deneyimi	97
İki kere Özel Çocukların Ebeveynlerine Yönelik Dijital Ebeveynlik Eğitimi	98
Sözden Ritme	99
Zamanın Ötesindeki Sanatçılar	100
Yapay Zekâ Destekli Çocuk Şarkıları ile Değerler Eğitimi: Samsun Bilsen Örneği .	102
Gelenekselden Duygulara: Bilsen Öğrencilerinin Velileri ile Ebru Sanatı İcrası ve Duygu Analizi	103
İki Kere Özel Öğrenciler Ekseninde Müzik Eğitimin Rolü.....	104
Kapsayıcı ve Erişilebilir E-Öğrenme Ortamlarında İki Kere Özel Çocuklar İçin Yenilikçi Yaklaşımlar	105
Üstün Zekalı Çocuklarla Ekoeleştiri-Ekolojik Yazın (Doğa-Kültür-Edebiyat) Üretimi Üzerine Örnek Bir Uygulama	106
İki Kere Özel Öğrencilere Yönelik Öğretmen Farkındalığı: Bafra Örneklemei	107
Özel Yetenekli Öğrencilerde Problem Çözmeden Karar Vermeye: Karmaşıklıklarla Baş Etme ve Bilimsel Fenomenleri Anlama Bağlamında Bilgi İşlemsel Düşünme ...	108
Türk Tarihinde Üstün Yetenekli Bireylerin Eğitiminden Bir Örnek: “5245 Sayılı Harika Çocuk Yasası”	109
Seeing the Hidden Half: Complexity-Informed Pathways to Identify and Support Gifted Learners with Learning Disabilities in Türkiye	110
Beyond Silos: Superdiversity and System Feedbacks in Educating Gifted Learners with Autism in Türkiye	111
Geometriden Heykel ve Ritme: Üstün Yetenekli Okul Öncesi Öğrenciler İçin Sanata Duyarlı Matematik Programı.....	112
İki Kere Özel Çocuklar ve Yapay Zekâ: Fırsatlar ve Zorluklar	113
Bilim ve Sanat Merkezleri Modeli ile Lonca ve Ahilik Teşkilatları Arasından Bir Karşılaştırma.....	114
Türkiye’de Üstün Yetenekli Öğrencilerin Ebeveynlerine Yönelik Yapılan Tez Çalışmalarının Sistematiik İncelemesi	115
Nöroçeşitliliği Görünür Kılmak: Fransızca Öğretmen Adayları İçin Kısa Film Temelli	

Bir Modül Tasarımı	116
Sınıf Dışı Eğitim Etkinliklerinin Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Gelişimleri Üzerindeki Etkisi.....	117
Türkiye'de İki Kere Özel (2ö) Çocuklarla İlgili Araştırmaların Sistematiik Olarak İncelenmesi	118
Okulda İyi Oluş: Şefkat	119
Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programında Özel Yetenekliler	120
Ebeveynleri Çalışan Özel Yetenekli Çocukların Yaşadığı Sosyal, Psikolojik ve Akademik Sorunlar	121
Kitle İletişim Araçlarının Aile Dinamiklerine Etkisi: Üstün Zekâlı Öğrenciler Üzerine Nitel Bir Araştırma	122
Üstün Zekalı/Yetenekli Öğrencilerde Teknoloji Bağımlılığı Eğilimleri: Sistematiik Bir Tarama ve Meta Analiz Çalışması	123
Üstün Yetenekli Öğrencilerin Örgün Eğitimde Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri.....	124
Bilim ve Sanat Merkezleri'ndeki İki Kere Farklı Öğrencilere Yönelik Öğretmen Algıları: Bir Nitel Araştırma.....	125
KONGRE ATÖLYE RAPORLARI.....	126
ULUSLARARASI ÜSTÜN ZEKALILARIN EĞİTİMİ KONGRESİ SONUÇ BİLDİRİSİ	129

ÖZET BİLDİRİLER

İki Kere Özel Öğrenciler İçin E-İçerik Üretimi: Tasarım Tabanlı Bir Yaklaşım

Doç. Dr. Şener Şentürk¹, Doç. Dr. Erkan Dünder², Dr. Serdar Özmen³,
İdil Kefeli⁴, Banu İlhan Emecan⁵

Özet

Bu çalışma, eğitim literatüründe “iki kere farklı” (twice exceptional) olarak tanımlanan öğrenci grubuna yönelik geliştirilen e-iceriklerin tasarım sürecine odaklanmaktadır. İki kere farklı öğrenciler, bilişsel açıdan üstün yeteneklere sahip olmakla birlikte aynı zamanda belirli bir alanda yetersizlik veya öğrenme güçlüğü yaşayan, dolayısıyla hem güçlü yönleri hem de destek gerektiren alanları olan özel bir öğrenci grubunu ifade etmektedir. Bu öğrencilerin eğitiminde yalnızca akademik gelişimlerinin değil, aynı zamanda sosyo-duygusal gelişimlerinin de desteklenmesi kritik bir gereklilik olarak görülmektedir. Bu bağlamda, Avrupa Birliği tarafından desteklenen “İki Kere Özel Öğrenciler: Öğrenme Dezavantajı Olan Özel Yeteneklileri Fark Edelim!” başlıklı proje kapsamında toplam altı adet e-icerik paketi geliştirilmiştir. Çalışmada tasarım tabanlı araştırma (design-based research) modeli benimsenmiştir. Bu yaklaşım, eğitim teknolojilerinin geliştirilmesinde teorik bilgi ile uygulamayı bir araya getirmeyi, tasarımların farklı aşamalarda sürekli gözden geçirilmesini ve iyileştirilmesini öngörmektedir. Süreçte ilk olarak iki kere farklı öğrencilerin ihtiyaç alanları belirlenmiş, daha sonra bu ihtiyaçlara yönelik taslak icerikler hazırlanmış, proje ortaklarından gelen geri bildirimler doğrultusunda icerikler revize edilmiş ve iceriklerin nihai sürümleri oluşturulmuştur. Hazırlanan e-icerik paketleri; dört adet 2D animasyon (bazıları etkileşimli video formatına dönüştürülmüştür), hotspot uygulamaları, sürükle-bırak etkinlikleri ve doğru-yanlış testlerinden oluşmuş; erişilebilirlik, farklılaştırılmış öğretim ve bireyselleştirilmiş öğrenme ilkeleri gözetilerek tasarlanmıştır. İceriklerin geliştirilme sürecinde Türkiye’deki proje paydaşlarının yanı sıra İtalya, Polonya, Çek Cumhuriyeti ve Bulgaristan’daki proje ortaklarının geri bildirimleri de dikkate alınmış, bu doğrultuda sürekli iyileştirmeler yapılarak e-iceriklere son hali verilmiştir. Henüz öğretmen ve öğrenci görüşleri alınmamış olmakla birlikte, geliştirilen e-iceriklerin ileride yapılacak uygulamalarla iki kere farklı öğrencilerin sosyo-duygusal gelişimlerine katkı sağlayacağı, öğretmenlerin bu öğrenci grubuna ilişkin farkındalıklarını artıracığı ve sınıf içi öğrenme ortamlarını zenginleştireceği öngörülmektedir. Dolayısıyla çalışma, iki kere farklı öğrencilere yönelik e-iceriklerin üretim sürecine odaklanarak hem alana özgün bir katkı sunmakta hem de ileride gerçekleştirilecek uygulama ve değerlendirme çalışmalarına temel oluşturmaktadır.

Anahtar kelimeler: İki kere farklı öğrenciler, özel yetenek, e-icerik, tasarım tabanlı araştırma.

¹ egitimhekimi@gmail.com

² erkan.dundar@meb.gov.tr

³ serdar.ozmen@meb.gov.tr

⁴ i_kefeli55@hotmail.com

⁵ ilhanbanu@gmail.com

İki Kere Özel Öğrenciler İçin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerilerini Destekleme Eğitim Programı Model Önerisi

Doç. Dr. Şener Şentürk¹, Dr. Serdar Özmen², İdil Kefeli³,
Banu İlhan Emecan⁴, Doç. Dr. Erkan Dündar⁵

Özet

Bu çalışmanın amacı; iki kere özel öğrenciler için sosyal duygusal öğrenme becerilerini destekleme eğitim programı model önerisinde bulunmaktadır. Bu amaç doğrultusunda öncelikli olarak iki kere özel öğrencilerin özellikleri ve farklılaşan ihtiyaçları incelenmiştir. Bu kapsamda öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik eğitim programının nasıl tasarlanabileceği açıklanmıştır. Çalışmada tasarım temelli araştırma yöntemi kullanılmıştır. Tasarım temelli araştırma eğitim ortamlarında araştırmacılar ile uygulayıcılar arasındaki işbirliğine dayanan ve eğitim uygulamalarını iyileştirmeyi amaçlayan bir araştırma yöntemidir. Tasarım temelli araştırmalar analiz ve keşif, tasarım ve yapılandırma, uygulama ve değerlendirme aşamalarıyla bir yandan teoriyi geliştirirken aynı zamanda pratiği de doğrudan etkilemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda öğrenen merkezli program tasarımıyla hareketle Tabla-Tyler modeline göre etkinlik temelli bir program ortaya konmuştur. Programın genel amacı öğrencilerin kendilerini tanımları, öğrenme süreçlerini yönetebilmeleri, sağlıklı iletişim becerileri geliştirmeleri ve geleceğe yönelik sorumlu kararlar verebilmelerini sağlamaktır. Bu kapsamda program 7-11 yaş ve 12+ yaş olmak üzere iki farklı düzeyde hazırlanmıştır. Sosyal duygusal öğrenme becerilerini destekleme eğitim programının tasarlanması sürecinde öğrencilerin belirlenen yeterliklere ulaşmalarını sağlamak amacıyla elde etmeleri gereken öğrenme çıktıları tespit edilmiştir. Bu süreçte öğrencilerin içerisinde bulundukları gelişim döneminin özellikleri ve sosyal ve duygusal öğrenme sürecine ilişkin ihtiyaçları temel alınmıştır. Belirlenen öğrenme çıktıları taksonomik olarak sıralanmıştır. Programda öğrenme çıktılarının düzenlenmesi sürecinde Wellman ve Moore tarafından geliştirilen taksonomi esas alınmıştır. Program içeriğinin düzenlenmesinde ise modüler içerik tasarımı yaklaşımı esas alınmıştır. İçerik çerçevesinde yer alan tema ve konuların belirlenmesinde CASEL'in Sosyal Duygusal Öğrenme Çerçevesi ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) kapsamında program arası bileşenler arasında yer alan sosyal duygusal öğrenme becerilerinden önemli ölçüde faydalanılmıştır. Bu kapsamda programın içerik çerçevesini kişisel farkındalık (güçlü ve zayıf yönler- duygu farkındalığı), öz yönetim (hedef belirleme ve motivasyon- öğrenme stratejileri), sosyal farkındalık (sosyal ipuçları-empati), iletişim-ilişki becerileri (etkin dinleme-iletişim engelleri) ve sorumlu karar verme (problem çözme-karar verme) tema ve konuları oluşturmuştur. Programın öğrenme öğretme yaşantılarında aktif öğrenme yaklaşımları benimsenmiş, bu yaklaşıma uygun yöntem ve teknikler tercih edilmiştir. Esnek bir yapıda hazırlanan etkinliklerde iki kere özel öğrencilerin öğrenme dezavantajları düşünülerek farklılaştırma örnekleri verilmiştir. Etkinlik içeriğine göre süreç ve sonuç odaklı farklı (öz değerlendirme, kontrol listesi vb.)

¹ egitimhekimi@gmail.com

² serdar.ozmen@meb.gov.tr

³ i_kefeli55@hotmail.com

⁴ ilhanbanu@gmail.com

⁵ erkan.dundar@meb.gov.tr

ölçme değerlendirme araçları kullanılmıştır. Program sonu genel değerlendirme için “Sosyal Duygusal Beceriler Anketi” ve “Duygusal Zekâ (EQ) Ölçümü”, “Portföy İzleme”, “Gözlem Çizelgeleri” kullanılması önerilmiştir. Hazırlanan program modelinin alinyazına ve iki kere özel öğrencilerin sosyal duygusal gelişimini desteklemeye yönelik uygulamalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Eğitim programı, iki kere özel, sosyal duygusal öğrenme, özel yetenek.

İki Kere Farklı Bireylerde Psikolojik Sağlamlık: Yetenek ve Engel Türlerine Göre Bir Analiz

Dr. Osman Yağbasanlar¹, Prof. Dr. Mustafa Baloğlu²

Özet

Psikolojik sağlamlık, bireylerin güçlükler karşısında olumlu sonuçlar elde etmelerini, riskli durumlarda sosyal yeterliliği sürdürebilmelerini ve travmatik yaşantılardan sonra toparlanabilmelerini sağlayan bir süreç, özellik ya da çıktı olarak tanımlanmaktadır. Eğitim psikolojisi literatüründe önemli bir diğer kavram olan “iki kere farklı birey” ise; matematik, fen, teknoloji, sosyal bilimler, görsel, mekânsal ya da sahne sanatları gibi alanlarda yüksek başarı veya yaratıcılık potansiyeline sahip olmakla birlikte, aynı zamanda resmi makamlarca belirlenen kriterlere göre bir ya da birden fazla engel/yetersizlik gösteren bireylerdir. Bu bağlamda, iki kere farklı bireylerin gelişimsel ve akademik süreçlerinde psikolojik sağlamlık düzeylerinin belirlenmesi hem eğitim hem de psikolojik destek çalışmalarına yön verecek önemli bir araştırma alanı oluşturmaktadır. Bu araştırma, üstün yeteneklerinin yanı sıra belirli yetersizlik türlerine sahip olan iki kere farklı öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarını, demografik özellikleri ve bireysel değişkenler doğrultusunda incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın örneklemini, ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle belirlenen, Türkiye’de bilim ve sanat merkezlerinde öğrenim gören ve yetersizlik türüne sahip olduğunu beyan eden 11-18 yaş aralığındaki 136 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak bağımlı değişkeni ölçmek için Ergen Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, bağımsız değişkenlere ilişkin verileri toplamak için ise araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler, cinsiyet değişkenine göre farklılaşmayı incelemek amacıyla ilişkisiz örneklemler için t-testi; yaş, sınıf düzeyi, yetenek alanı ve yetersizlik türüne göre farklılaşmaları belirlemek amacıyla ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile analiz edilmiştir. Bulgular, öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin cinsiyete ve sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Yaş değişkenine göre bazı farklılaşmalar gözlenmiş olsa da bu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Yetenek alanı ve yetersizlik türü değişkenlerine göre yapılan analizlerde ise gruplar arasındaki katılımcı sayılarının dengesizliği nedeniyle ANOVA uygulanamamıştır. Araştırma sonuçları, mevcut literatür ışığında tartışılmış ve iki kere farklı bireylerin eğitim ortamlarında psikolojik sağlamlıklarını desteklemeye yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: İki kere farklı, özel yetenek, psikolojik sağlamlık, iki kere farklı bireylerin psikolojik sağlamlığı, betimsel analiz.

¹ yagbasanlarosman@gmail.com

² baloglu@hotmail.com

Samsun’da Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocuklar: Çalıştay Çıktıları Ne diyor?

Doç. Dr. Meryem Vural Batık¹, Dr.Öğr. Üyesi Melek Baba Öztürk²,

Doç. Dr. Sema Tan³

Özet

Samsun Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocuklar Çalıştayı, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylere Yönelik Eğitim, Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından, Samsun Büyükşehir Belediyesi ve Samsun İl Milli Eğitim Müdürlüğü iş birliğiyle 29 Nisan 2025 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Çalıştayı temel amacı, genel eğitim okulları, Bilim ve Sanat Merkezleri ve ilgili kurum/kuruluşlar arasında iş birliğini güçlendirmek, üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitim süreçlerine etkin katkı sağlamak ve bu doğrultuda uygulanabilir, yenilikçi ve sürdürülebilir stratejiler geliştirmektir. Bu amaç doğrultusunda çalıştayda ele alınmak üzere akademisyenler, öğretmenler ve ailelerin görüşleri alınarak altı hedef belirlenmiştir. Bu hedefler “Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların genel eğitim sınıflarındaki akademik ve sosyal/duygusal durumlarını ve öğretmenlerin bu konudaki yeterliliklerini belirlemek, çocukların genel eğitim okullarında desteklenmesi için okulların fiziksel/finansal kaynaklarını, müfredat farklılaştırma durumlarını ve öğretmenlere, psikolojik danışmanlara ve ailelere sunulacak destekleri ve diğer kurum/kuruluşların sunabileceği destekleri belirlemek”tir. Çalıştayda sekiz masa oluşturulmuş, her masada bir moderatör ve bir raportör görevlendirilmiştir. Çalıştay toplam 90 katılımcı ile gerçekleştirilmiş; her masada akademisyen, okul yöneticisi, farklı branşlarda öğretmenler, Bİlsem mezunu üniversite öğrencisi ve üstün zekâlı çocuk ebeveyni yer almıştır. Çalıştaydan “durum tespiti, uygulama süreçleri eğitim ortamları, destek hizmetleri, kurumsal işbirliği, sürdürülebilirlik, izleme süreçleri ve politika önerileri” ile ilgili çıktılar elde edilmiştir. Buna göre; üstün zekâlı ve yetenekli çocukların sosyal-duygusal gereksinimlerinin öğretmenler ve aileler tarafından sıklıkla göz ardı edildiği, akademik başarılarının ise motivasyon düşüklüğü, öğretmenlerin farklılaştırma ve zenginleştirme uygulamalarına ilişkin bilgi eksiklikleri gibi etkenlerden etkilendiği, Zenginleştirilmiş Eğitim Programları ve müfredat farklılaştırma uygulamalarının öğretmen yeterliliklerine, okulun fiziki imkânlarına ve yönetsel destek düzeyine bağlı olarak sınırlı kaldığı vurgulanmıştır. Öğretmenlere yönelik uygulama temelli, sınıf içi örneklerle dayalı, üstün yetenekli öğrencilerle çalışma odaklı eğitimlerin düzenlenmesine, öğretmen, psikolojik danışman ve ailelere yönelik kapsamlı destek ve rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların genel eğitim sınıflarında desteklenebilmesi için fiziksel donanım ve materyal eksikliklerinin giderilmesi, atölye ve bireysel çalışma alanlarının yaygınlaştırılması, BİlSEM, üniversiteler, STK’lar ve yerel yönetimlerin sürece aktif katılımı ve iş birliği önerilmektedir. Uygulamaların sürdürülebilirliğini sağlamak için okul içi ve il düzeyinde izleme-değerlendirme sistemlerinin kurulması, düzenli ihtiyaç analizlerinin yapılması, üstün yetenekli bireylerin eğitimiyle ilgili politika belgelerinin oluşturulması, tanılama ve destek süreçlerinde iyileşmenin sağlanması gerektiği vurgulanmıştır. Sonuç olarak çalıştay, üstün yetenekli bireylerin genel eğitim okullarında

¹ meryem.vural@omu.edu.tr

² melek.baba@omu.edu.tr

³ sematan@sinop.edu.tr

etkili biçimde desteklenmesine yönelik kapsamlı bir durum analizi sunmuş; somut, uygulanabilir ve sürdürülebilir çözüm önerileri geliştirilmesini mümkün kılmıştır.

Anahtar kelimeler: Üstün zekâ, üstün yetenek, farklı potansiyel, çalıştay.

Bilsem Psikoeğitim Programları Hakkında Psikolojik Danışman/Rehber Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

Tuba Kılıçarslan¹, Dr. Seyit Karaburçak², Volkan Tatar³

Özet

Bu çalışma, Bilim ve Sanat Merkezlerinde (BİLSEM) uygulanan psikoeğitim programlarının öğrenciler ve aileler üzerindeki etkilerini, BİLSEM’de kadrolu görev yapan psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, gelecek farkındalığı, gelecek hazırlığı, gelecek planlama, duygu gelişimini destekleme ve öz-düzenleme öğrenci psikoeğitim programları, sosyal-duygusal gelişimi destekleme, akademik gelişimi destekleme ve gelecek tasarımı aile eğitim programları olmak üzere 8 farklı psikoeğitim programı değerlendirilmiştir. Veriler Türkiye’nin farklı BİLSEM’lerinde görev yapan 24(8e,16k) psikolojik danışman/rehber öğretmenden alınmıştır. Googleformda oluşturulan yarı yapılandırılmış form aracılığıyla veriler toplanmış ve içerik ile tematik analiz yöntemleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Analizler sonucunda dört ana tema ortaya çıkmıştır: farkındalık gelişimi, sosyal-duygusal gelişim ve iletişim, program içeriği ve uygulama yöntemleri ile aile katılımı ve destekleyici rol. Katılımcılar, programların öğrencilerde gelecek farkındalığı, planlama ve öz-düzenleme becerilerini artırdığını; ailelerde ise sosyal-duygusal destek, bilinçli rehberlik ve doğru yönlendirme becerilerini güçlendirdiğini belirtmişlerdir. Yüzdelik ve frekans analizleri sonrasında; olumlu yönler arasında farkındalık gelişimi ve program içeriği ile uygulama yöntemlerinin %27,3 ile en yüksek tekrar frekansına sahip olduğunu, bunu aile katılımı %24,2 ve sosyal duygusal gelişim %21,2 ile takip ettiğini göstermiştir. Olumsuz yönler açısından en sık dile getirilen tema %28 ile yapısal sınırlılıklar olmuş, içerik ve yöntem sınırlılıkları, katılımcı beklentileri ve uygulama ortamı sorunları ise %24’er olarak tekrar etmiştir. Katılımcılar, oturum sayısı ve sürelerinin azaltılması, etkinliklerin interaktif ve görsel materyallerle desteklenmesi, içeriklerin güncellenmesi, aile katılımının güçlendirilmesi ve geri bildirim mekanizmalarının iyileştirilmesini önermişlerdir. Ayrıca, kişisel ve duygusal gelişim, sosyal ve ilişkisel beceriler, günlük yaşam becerileri, kariyer ve gelecek planlama, değerler ve kültürel farkındalık ile aile ve öğretmen eğitimine yönelik ek psikoeğitim gereksinimleri belirtilmiştir. Bu bulgular, programların öğrencilerde farkındalık, öz-düzenleme ve sosyal-duygusal gelişimi desteklediğini, ailelerde bilinçlenmeyi ve rehberlik becerilerini artırdığını ve uygulayıcılar açısından içeriklerin işlevselliğinin ön plana çıktığını göstermektedir. Araştırma sonucunda; BİLSEM psikoeğitim programlarının çok boyutlu kazanımlar sağladığı, yapı ve içerik geliştirmeleri ile hem öğrenciler hem de aileler için etkinliğinin artırılabilirliği düşünülmektedir. Ayrıca programların sürdürülebilirliği açısından, kalite kontrolünün yapılması ve uygulama süreçlerinin iyileştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Bilsem, psikoeğitim, özel yetenek.

¹ tubarehberlik42@gmail.com

² pdrkaraburcak@gmail.com

³ turkuazpdr@gmail.com

Yapay Zekâ Destekli Ölçme Modelleriyle İki Kere Özel Öğrencilerin Tanılanması: Kuramsal ve Uygulamalı Yaklaşımlar

Dr. Öğr. Üyesi Fatma Coşkun¹

Özet

Bu çalışmanın amacı üstün zekâlı/yetenekli olmakla birlikte özel öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği, otizm gibi yetersizliklere sahip “iki kere özel” öğrencilerin tanılanmasında, yapay zekâ destekli ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının mevcut durumunu ortaya koymak ve bu yaklaşımların avantajlarını, sınırlılıklarını, kuramsal ve uygulama boyutlarını analiz etmektir. Alanyazında iki kere özel öğrencilerin, doğru biçimde tanılanmasının gerek geleneksel testlerin sınırlılıkları gerekse bireysel farklılıkların maskelenmesi nedeniyle oldukça güç olduğu vurgulanmaktadır. Bu zorluklara çözüm getirmek amacıyla geliştirilen yapay zekâ temelli sistemlerin; sınıflandırma, bilişsel profil çıkarımı ve tanı desteği sunma gibi alanlarda artan bir biçimde kullanıldığı görülmektedir. Derleme kapsamında, 2020 sonrası yayımlanmış bilimsel çalışmalar sistematik olarak incelenmiş; kullanılan algoritmalar (örneğin: Bilişsel Tanı Modelleri, Random Forest, Support Vector Machines), uygulama ortamları ve raporlanan doğruluk düzeyleri analiz edilmiştir. Bulgular, yapay zekâ destekli ölçme araçlarının, özellikle iki kere özel bireylerin heterojen bilişsel yapılarını daha hassas şekilde analiz etmede önemli bir potansiyele sahip olduğunu göstermektedir. Ancak etik sorunlar, veri kalitesi ve algoritma şeffaflığı gibi sınırlılıklar da mevcuttur. Bu bağlamda çalışma hem araştırmacılara hem de eğitimcilere, yapay zekâ temelli değerlendirme sistemlerini daha etkin, etik ve pedagojik açıdan uyumlu bir şekilde tasarlama ve uygulama yönünde öneriler sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: İki kere özel, ölçme ve değerlendirme, yapay zekâ.

¹ fatmacoskun@ksu.edu.tr

İki Kere Farklı Çocukların Tanılanma Sürecinde Karşılaşılan Güçlükler ve Eğitimsel Yansımalar

Dr. Suna Dağdelen¹

Özet

Bu araştırma, hem özel yetenekli hem de bir ya da daha fazla yetersizliğe sahip olan, yani "iki kere farklı" (Twice Exceptional - 2e) olarak adlandırılan çocukların tanılanma süreçlerini ve bu durumun eğitim ortamlarındaki yansımalarını kapsamlı şekilde analiz etmek ve ilgili tüm paydaşlar için 2e çocukların potansiyellerini açığa çıkaracak stratejilerin belirlenmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. İki farklı uçta yer alan bu özelliklerin aynı bireyde bulunması bu çocukların potansiyellerinin gözden kaçmasına neden olmaktadır. Bu durum tanılama, eğitim ve sosyal-duygusal destek gibi kritik alanlarda ciddi zorlukları beraberinde getirmektedir. 2e çocukların tanılanması, standart özel yetenek veya özel eğitim değerlendirme araçlarıyla mümkün olmamaktadır. Bu bildiri, süreci güçleştiren üç ana faktör incelenmektedir. İlk olarak, maskeleyen etkisi en büyük zorluklardan biridir. Bazı 2e çocuklar, yüksek zekâ ve problem çözme becerilerini kullanarak öğrenme güçlüklerini veya dikkat eksikliklerini ustaca gizleyebilirler. Bu durum, onların düşük performansını veya okul başarısızlıklarını motivasyon eksikliği veya tembellik olarak yorumlanmasına yol açar. Diğer yandan, yetersizlikleri (örneğin, DEHB veya disleksi) o kadar belirgin olabilir ki, bu özellikler onların üstün yeteneklerini gölgede bırakır ve sadece bir özel eğitim öğrencisi olarak görülmelerine neden olur. İkinci olarak, uzmanlık ve araç yetersizliği kritik bir sorundur. Psikolojik danışmanlar ve rehber öğretmenler arasında 2e kavramına ilişkin bilgi eksikliği bulunmaktadır. Geleneksel tanı testleri, genellikle özel yetenekli bireylerin veya yetersizliği olan bireylerin ihtiyaçlarını ayrı ayrı değerlendirmeye odaklanır ve bu iki durumu bir arada barındıran çocukların karmaşık profillerini yakalamada yetersiz kalır. Üçüncü olarak, davranışsal ve sosyal-duygusal karmaşıklıklar tanılama sürecini daha da karmaşık hale getirir. 2e çocuklar, okulda sıklıkla hayal kırıklığı, anksiyete, düşük benlik saygısı ve sosyal izolasyon yaşayabilirler. Bu duygusal zorluklar, akademik performanslarındaki dalgalanmaları ve sınıf içi uyum sorunlarını açıklamakta, ancak bu sorunların altında yatan 2e profilini gözden kaçırmaya neden olmaktadır. Yanlış veya geç tanı konan 2e çocukların akademik ve sosyal gelişimleri olumsuz etkilenmektedir. Bu çocuklar, potansiyellerini tam olarak ortaya koyamamakta ve genellikle yetenekleri ile yetersizlikleri arasında sıkışıp kalmaktadır. Bu nedenle, bildiri, bu çocukların ihtiyaçlarına yönelik bireyselleştirilmiş eğitim programlarının önemini vurgulamaktadır. Bu programlar, çocuğun hem yeteneklerini geliştirmeye hem de yetersizliklerini desteklemeye yönelik stratejileri içermelidir. Önerilen eğitim yaklaşımları arasında, öğrencilerin özel yeteneklerini besleyen ve zorlayan zenginleştirme programları ile birlikte, öğrenme güçlüklerine yönelik telafi edici ve destekleyici stratejilerin (örneğin, teknoloji destekli eğitim, çoklu duyuya hitap eden öğretim yöntemleri) entegre edilmesi bulunmaktadır. Bu yaklaşım, çocuğun psikolojik, akademik ve sosyal gelişimini bir bütün olarak ele almayı gerektirir. Sonuç olarak, 2e çocukların doğru ve zamanında tanılanması, onların hem akademik hem de sosyal-duygusal gelişimlerini destekleyen kapsayıcı ve esnek eğitim yaklaşımlarının temelini oluşturmaktadır.

Anahtar kelimeler: İki kere farklı (2e), özel yeteneklilik, öğrenme güçlükleri, tanılama süreci.

¹sndagdelen@gmail.com

Bilsem Psikolojik Danışmanlarına Yönelik Pozitif Psikoloji Uygulamaları Projesinin Etkililiğinin İncelenmesi

Dr. Seda Sevgili¹, Uzm. Yasin Dahil Aksoy²

Özet

Bu araştırmada, Bilim ve Sanat Merkezlerinde (BİLSEM) görev yapan psikolojik danışmanların pozitif psikoloji ve özel yeteneklilere yönelik farkındalıklarının artırılmasına ilişkin hazırlanan ve uygulanan TÜBİTAK projesinin etkililiğinin incelenmesi amaçlanmıştır. TÜBİTAK 4005 - Yenilikçi Eğitim Uygulamaları Destekleme Programı kapsamında hazırlanan bu projede “Pozitif psikolojiye yönelik farkındalık kazanma, Pozitif psikoloji uygulamalarını toplumla birleştirme/ buluşturma, Pozitif psikoloji ve sosyal duygusal gelişim arasındaki ilişkiyi görme, Pozitif psikoloji uygulamalarının eğitimde yansımalarını görme, Pozitif psikolojide yenilikçi uygulamaları deneyimleme, Özel yetenekliler hakkında farkındalık kazanma, Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde pozitif psikoloji uygulamalarına ilişkin bilgi edinme, Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde pozitif psikoloji uygulamalarına ilişkin beceri kazanma” hedeflerine yönelik etkinliklere yer verilmiştir. Bu araştırma, öntest ve sontest kullanılan deney grublu yarı deneysel bir çalışma olarak desenlenmiştir. Projenin evrenini Türkiye genelinde BİLSEM’lerde görev yapan 329 psikolojik danışman oluşturmaktadır. BİLSEM’lerde görev yapan ve projeye başvuru yapan psikolojik danışmanlar arasından seçilen 25 kişi (8 erkek ve 17 kadın) katılımcı grubunu oluşturmaktadır. Katılımcılara ön test-son test şeklinde “Pozitif Psikolojik Sermaye Ölçeği” ve “Rehber Öğretmenlerin Üstün Yeteneklilere Yönelik Bilgi Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırma desenine uygun olarak deney grubunun ön test ve son test puanları hesaplanmış ve farkın anlamlılığı incelenmiştir. Parametrik olmayan istatistik tekniğinden yararlanılmış ve analizlerde Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan bireylerin Pozitif Psikolojik Sermaye Ölçeği’nden aldıkları deney öncesi ve deney sonrası puanları arasında anlamlı ($z=-2,700$, $p<.05$) fark tespit edilmiştir. Benzer şekilde Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmenlerin Özel Yeteneklilere Yönelik Bilgileri Ölçeği’nden alınan puanlar incelendiğinde deney öncesi ve sonrası puanlar arasında anlamlı ($z=-4,129$, $p<.05$) bir fark olduğu bulgulanmıştır. Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamaları dikkate alındığında gözlenen bu farkın son test puanı lehinde olduğu görülmektedir. Bu bulgu, mevcut projenin katılımcıların pozitif psikoloji ve özel yeteneklilere yönelik farkındalık ve bilgi düzeylerinin artmasında etkili olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Elde edilen sonuçlar, literatür ışığında tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Pozitif psikoloji, özel yetenekli, Psikolojik Danışman, Bilim ve Sanat Merkezi.

¹ sevgili_seda@hotmail.com

² yasinaksoy_21@hotmail.com

Küresel Isınma ve İklim Değişikliği Bağlamında Stop Motion Animasyon ve Felsefi Soruşturma Temelli Değerler Eğitimi: Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Pedagojik Bir Yaklaşım

Dr. Ebru Öner¹, Yusuf Efe Abay², Zeynep Işık³, Özlem Bakoğlu⁴, Utku Sönmez⁵

Özet

Bu çalışmada, küresel ısınma ve iklim değişikliği gibi çevresel tehditlerin ahlaki boyutunu ele alarak, Bilim Sanat Merkezinde öğrenim gören özel yetenekli öğrenciler üzerinde değerler temelli bir farkındalık geliştirmek amaçlanmıştır. Çalışmamızın temel hedefi, öğrencilerin dünyamızın karşı karşıya olduğu sorunlara dair bilgi düzeylerini artırmak, etik sorumluluk bilinci kazandırmak ve eyleme geçme motivasyonlarını güçlendirmektir. Çalışma kapsamında öncelikle doğaya karşı etik tutumları konu alan bir öykü yazılmış; ardından legolarla tasarlanan üç boyutlu bir stop motion animasyon üretilmiştir. Animasyon YouTube platformunda yayımlanarak <https://youtu.be/bVFY1xRrXIA> linki elde edilmiştir. Animasyon 7. sınıfta öğrenim gören özel yetenekli BİLSEM öğrencilerden oluşan 14 kişilik bir grup ile Felsefi Soruşturma Topluluğu (FST) yöntemi kullanılarak analiz edilmiş; animasyonda yer alan değerler, bireysel sorumluluklar ve olası eylemler tartışmaya açılmıştır. Soruşturma sürecinde öğrenciler, animasyonda geçen değerler üzerinden kendi sorularını üretmiş, bu sorulara yine kendileri çözüm önerileri geliştirmiştir. Bu süreçte öğrencilerin eleştirel, yaratıcı, özenli, iş birliğine dayalı, gerekçeli ve çözüm odaklı düşünme gibi düşünsel değerleri içeren 21. yüzyıl becerilerini etkin biçimde kullandıkları gözlemlenmiştir. FST etkinliğinin ilk bölümünde “Yer küremiz bir değer ise bu animasyonda hangi sorular tartışılabilir?” sorusu üzerinden yapılan değerlendirmelerde; bireylerin sorumluluk alma gerekliliği, konfor alanından çıkma cesareti, doğaya saygı, vicdanlı davranma ve empati kurma gibi etik temalar öne çıkmıştır. İkinci bölümde “Bu animasyonda hangi değerler tartışılabilir?” sorusu üzerinden yapılan analizlerde ise merhamet, adalet, eşitlik, özgürlük, yardımlaşma, şükür, özsaygı ve tüm canlılara karşı sorumluluk gibi değerlerin ön plana çıktığı görülmüştür. Soruşturma sürecinde elde edilen bulgular, öğrencilerin animasyondaki karakterlerle empati kurduklarını, doğaya verdikleri zarar nedeniyle üzüntü duyduklarını ve küresel ısınmaya karşı sorumluluk alma bilinci geliştirdiklerini göstermektedir. Soruşturma sonucunda öğrencilere Animasyon ve üzerine yapılan FST etkinliğinin kendilerine olan katkıları konusunda bir öz değerlendirme formu uygulanmıştır. Öz değerlendirme formu bulguları sonucunda katılımcıların küresel ısınma ve iklim değişikliği konusunda farkındalık, duyarlılık ve sorumluluk bilincinin arttığını; açgözlülük, israf, gösteriş, bencillik gibi olumsuz tutumlar üzerine derin düşündüklerini; empati, yardımseverlik, merhamet, dayanışma, adalet, özgüven ve vicdan gibi olumlu değerleri davranışlarına yansıtma konusunda duyarlılık geliştirdiklerini ifade ettikleri görülmüştür. Sonuç olarak, animasyon ve FST etkinliğiyle desteklenen bu çalışma, özel

¹ ebruoner7@gmail.com

² mabbay@gmail.com

³ zzisik79@gmail.com

⁴ ozlembakoglu@gmail.com

⁵ utku0snmz@gmail.com

yetenekli Bilsem öğrencilerinin hem zihinsel hem duygusal düzeyde yer küreye ve etik değerlere karşı daha bilinçli ve sorumlu bireyler olarak gelişmelerini sağlamıştır.

Anahtar kelimeler: Değerler eğitimi, özel yetenekli öğrenci, iklim değişikliği, felsefi soruşturma, stop motion animasyon.

Mikrodenetleyiciler, Elektronik Devre Elemanları ve Kodlama Uygulamalarıyla Ders Materyali Geliştirme ve Zekâ Oyunları ile Değerlendirilmesi

Dr. Ali Gültekin¹, Tuğra Şahin, Hasan Dişyar, Muaz Bilgin

Özet

Bu çalışmanın amacı, temel elektrik devre elemanlarını tanıtarak bu elemanların görevlerini, devredeki işlevlerini ve birbirleriyle olan etkileşimlerini, Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme, Özel Yetenekleri Geliştirme ve PROJE öğrencilerinin uygulamalı olarak öğrenmelerini sağlamaktır. Direnç, kondansatör, diyot, transistör, anahtar ve buzzer gibi devre elemanlarının doğru şekilde kullanımıyla, elektrik akımının nasıl kontrol edildiği ve yönlendirildiği gösterilmektedir. Çalışma sürecinde öğrencilerin, deneyler yaparak hem teorik bilgilerini pekiştirmeleri hem de problem çözme, devre tasarlama ve analiz etme becerilerini geliştirmeleri hedeflenmiştir. Bunun için 2 adet elektronik devre hazırlanmıştır. Bu devreler, çevresel koşulları ve yağmurun başlamasını algılayan kodlu ve kodsuz devrelerdir. Kodlu sistemde Arduino gibi mikrodenetleyiciler kullanılarak sensör verilerinin işlenmesi ve çeşitli uyarıların verilmesi sağlanırken; kodsuz sistemde ise doğrudan analog veya dijital devre elemanları ile benzer işlevlerin gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir. Böylece öğrenciler, sensör teknolojileri, analog-dijital devre farkları ve otomasyon sistemleri hakkında temel bilgi edinirken aynı zamanda günlük yaşamda kullanılabilecek pratik bir erken uyarı sistemi geliştirmiş olmaktadır. Ayrıca çalışma, tarım, ulaşım ve dış mekân güvenliği gibi alanlarda kullanılabilecek çevre dostu ve düşük maliyetli bir çözüm sunmayı amaçlamaktadır. Zekâ oyunları, öğrencilerin öğrenme süreçlerini destekleyerek bilginin hem kalıcı hem de eğlenceli bir biçimde kazanılmasına katkı sağlamaktadır. Bu çalışmada elektronik, yazılım ve zekâ oyunları bütüncül bir yaklaşımla bir arada kullanılmıştır. Mikrodenetleyici tabanlı uygulamalar ve kodlama etkinlikleri, küçük yaş gruplarındaki öğrencilerde yazılım ve elektronik alanlarına yönelik farkındalık oluşturmakta ve bilişsel gelişimi desteklemektedir. Ayrıca derslerde zekâ oyunlarının kullanımı, öğrenme sürecinin öğrenciler açısından daha keyifli ve kalıcı olmasına katkıda bulunmaktadır. Bununla birlikte zekâ oyunları, velilerin öğrenme sürecine aktif biçimde katılım göstermelerine ve öğrencilerle birlikte nitelikli zaman geçirmelerine imkân tanımaktadır. Böylece öğrenme süreci eğlenceli, etkileşimli ve kalıcı bir yapı kazanmakta; öğrenci, veli ve öğretmen etkileşimi güçlenmektedir. Hazırlanan ders materyallerinin anlatımı ve değerlendirme aşamasında zekâ oyunlarından faydalanılarak öğrenme eğlenceli ve etkileşimli hale getirilmektedir.

Anahtar kelimeler: Zekâ oyunları, mikro denetleyici, analog, dijital.

¹ aligultekin19@gmail.com

Bilsem Öğrencileri Tarafından Hazırlanan Çinilerin Yapay Zekâ Destekli Altın Oran Analizi ve Anket Sonuçlarıyla Karşılaştırılması

Hasan Düzgünoğlu, Berra Bağcı, Feriha Arzu Bal, Meltem Sonışık,

Zeynep Naz Kayacı, Dr. Ali Gültekin¹

Özet

Altın oran, doğada ve sanatta estetik uyumu sağlayan matematiksel bir orandır ve yaklaşık 1.618 değeri taşır. Bu oran, tarih boyunca mimariden resme, heykelden grafik tasarıma kadar birçok alanda kullanılmıştır. Sanatta altın oran, kompozisyonları daha dengeli ve göze hoş gelen bir yapıya kavuşturur. Ünlü sanatçılar, Leonardo da Vinci, Michelangelo ve Salvador Dalí gibi isimler eserlerinde bu oranı bilinçli olarak kullanmıştır. Günümüzde grafik tasarım, fotoğrafçılık ve modern sanat eserlerinde altın oranın kullanımı, denge ve estetik algıyı güçlendiren önemli bir unsur olarak devam etmektedir. Bu çalışmada, bilsemde öğrenciler tarafından hazırlanan yirmi beş çini arasından seçilen dört çininin renk ve desen kombinasyonları yapay zekâ ile altın orana uyumluluk yönünden incelenmiştir. Ayrıca, öğrencilere ve öğretmenlere hangi çiniyi neden seçtikleri sorulmuştur. Ankete verilen yanıtlar, eğitim seviyesi ve cinsiyet açısından değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme, altın oranın sanatsal seçimlerde nasıl algılandığını ve farklı demografik grupların bu konudaki görüşlerini anlamak için önemli bir fırsat sunmaktadır. Bu oran sayesinde sanat eserleri izleyicide doğal bir güzellik ve düzen hissi uyandırır. Bu şekilde bilsemdeki öğrencilerin sanata olan ilgilerinin artırılması amaçlanmıştır. Altın oran, doğanın ve sanatın birçok yönünde karşımıza çıkan büyüleyici bir kavramdır. Bu oran, estetik ve denge sağlamak için kullanılır. Öğrencilerin hazırladığı çinilerde altın oranın kullanılması, hem görsel olarak hoş bir sonuç doğurur hem de bu kavramın derinliğini anlamalarına yardımcı olur. Çinilerin yapımında altın oran kullanıldığında, ortaya çıkan tasarımlar daha dengeli ve çekici görünür. Örneğin, Mısır piramitleri gibi tarihi yapılar bu orandan faydalanarak inşa edilmiştir. Piramitlerin tasarımı, göz alıcı bir simetriye sahip olmasını sağlar. Öğrencilerin çinilerinde de benzer bir yaklaşım kullanılabilir. Doğru oranlar, çinilerin izleyenlerin dikkatini çekmesine ve estetik bir değer sunmasına yardımcı olur. Bu durum, öğrencilerin tasarım sürecinde matematiksel düşünmeyi ve yaratıcılığı birleştirmelerini sağlar. Öğrenciler, çinilerde bu türden bir denge oluşturmayı öğrendiklerinde, sanatın sadece bir ifade biçimi değil aynı zamanda bir matematiksel yapı olduğunu da kavrayabilirler. Böylece, sanatın matematikle nasıl birleştiğini anlamak, onların genel bilgi düzeyini artırır. Sonuç olarak, altın oranın çinilerde kullanımı, öğrenciler için önemli bir öğrenme fırsatı sunar. Bu kavramı keşfetmek, sanatı ve matematiği bir araya getirir. Öğrencilerin, kendi tasarımlarında altın oranı kullanarak estetik ve işlevsellik arasında bir denge kurmaları teşvik edilmektedir. Böylece hem yaratıcı düşünceleri gelişir hem de matematiksel becerileri artar. Bu tür projeler, öğrenme süreçlerini zenginleştirecek ve gelecekteki çalışmalarında onlara fayda sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler: Altın oran, çini, Bilsem, anket.

¹ aligultekin19@gmail.com

İki Kere Farklı Öğrenciler İçin Yapay Zekâ Destekli Düşünce Deneyi ve Paradoks Üretimi ile Eleştirel Düşünme Eğitimi

Mehmet Mert Boğatekin¹, Yılmaz Yusuf İzgi², İsmail Girgin³,

Doç. Dr. Ümmüye Nur Tüzün⁴

Özet

İki kere farklı (2f) öğrenciler bir ya da birkaç alanda özel yeteneğe ve bir ya da birkaç alanda engel durumuna sahip öğrencilerdir. Öğretim ortamları tasarlanırken 2f öğrencilerin hem özel yeteneğini geliştirecek hem de özel gereksinimini karşılayacak içerik üretimi, materyal ve teknoloji kullanımına gidilmelidir. Düşünce deneyleri kurgusal bir senaryoda tarif edilen durumun gerçek olması halinde ne olacağına dair öğrencilere soru sorar. Öğrenciler de geçmiş bilgilerinden yola çıkarak kararlar yapılandırır. Paradoks ise bir durumun içerisinde tanımlanan ve mantıksal olarak birbiriyle çelişen olasılıklardır. Düşünce deneyleri ve paradokslar eğitimde kullanıldığında öğrencilerin karar verme ve muhakeme becerileri geliştirilerek onların eleştirel düşüncelerine katkı sunulur. Mevcut çalışmada 2f öğrenciler için yapay zekâ destekli düşünce deneyi ve paradoks üretimi ile sunulan öğretimle onların eleştirel düşüncelerine katkı sunmak amaçlanmıştır. Çalışma tek denekli araştırmadır. Çalışmanın uygulama süreci 2024-2025 öğretim yılında özel yeteneği, müzik yeteneği ve görme engeli olan bir 2f öğrenci ile Ankara’da akran öğretimi temelinde yürütülmüştür. Uygulama sürecinden önce bir yapay zekâ programı olan ChatGPT ile dört adet düşünce deneyi ve bir adet paradokstan oluşan bir içerik hazırlanmıştır. Uygulama sürecinde kabartmalı materyaller, Braille alfabesi uygulamalarına bir alternatif olarak mobil teknolojilerin öğretim uygulamalarında kullanımı süreci deneyimlenmiştir. 2f öğrenciye ve ailesine çalışmanın amacı ayrıntılı olarak anlatıldıktan sonra, 2f öğrenci gönüllülük esasında çalışmada yer almıştır. Uygulama sürecinde çalışmayı yürüten öğrencilerden biri, her bir düşünce deneyine ve paradoksa dair ses kayıtlarını mobil teknolojiler üzerinden 2f öğrenciye ulaştırmıştır. 2f öğrenci de her bir düşünce deneyi ve paradoksa dair sonuç ve gerekçelerini ses kaydıyla mobil teknolojiler üzerinden akranına ulaştırmıştır. Çalışmanın bilimsel etiği temelinde veri akışı öğretmen-veli, veli-öğretmen mobil cihazları arasında sağlanmıştır. Yani 2f öğrenci ve akranı, güvenli internet kullanımı amacıyla öğretmen-veli üzerinden iletişim kurmuşlardır. Çalışmanın veri toplama araçları mobil sistemler üzerinden sağlanan ses kayıtlarıdır. Bilimsel etik adına bu ses kayıtları yazılı metine dönüştürüldükten sonra silinmiştir. Veriler betimsel analizle çözümlenmiştir. Literatürden Walton argüman modeline göre sonuç ve dayanak noktaları kod olarak alınmış, buna göre bir betimsel analiz yapılmıştır. Çalışma sonunda 2f öğrencinin her bir düşünce deneyi ve paradoksa dair başarıyla sonuç ve dayanak noktası yapılandırabildiği bulunmuştur, dolayısıyla eleştirel düşünmesine katkı sunulduğu söylenebilir. Burada vurgulanması gereken bir husus mobil teknolojilerin avantaj ve dezavantajlarından bahsetmek olacaktır. Avantaj durumu, bilgiye erişimin görme değil duyma duyusu üzerinden özel gereksinimi karşılayacak biçimde zamandan ve mekândan bağımsız olarak 2f öğrenciye

¹ mehmetmertbogatekin@gmail.com

² yizgi11@gmail.com

³ ismailk@girgin.com.tr

⁴ u_tuzun@hotmail.com

sunulmuş olmasıdır. Dezavantaj durumu ise 2f öğrenci her bir sonucuna sadece bir dayanak noktası yapılandırabilmiştir, yüz yüze öğretim olsaydı belki dayanak noktası sayısının artırılması olası olacaktı.

Anahtar kelimeler: İki kere farklı öğrenci, düşünce deneyi-paradoks, eleştirel düşünme, yapay zekâ, mobil teknolojiler.

Üstün Zekâlı Öğrencilerle Toprak ve Güneşten Elektriğe Yolculuk

Elif Şahika Uzbozağaç¹, Tüzün Erdoğan Deniz², Mustafa Arif Uzbozağaç

Özet

Bu çalışma, üstün zekâlı ve özel yetenekli öğrencilerle yürütülen, yenilenebilir enerjiye dayalı disiplinler arası öğrenme deneyimini konu almaktadır. Çalışmanın temel amacı, öğrencilerin çevresel sorunlara duyarlılık geliştirmeleri, bilimsel süreç becerilerini uygulamalı deneyimlerle pekiştirmeleri ve yenilikçi düşünme kapasitelerini gerçek bir mühendislik problemi üzerinden hayata geçirmeleridir. Çalışma, toprak yüzeyi ve güneş ışıınımı arasındaki sıcaklık farkını kullanarak Peltier modülleri ile elektrik üretimi gerçekleştirmeyi hedeflemiştir. Bu yaklaşım, yalnızca alternatif enerji çözümleri konusunda farkındalık oluşturmakla kalmamış, aynı zamanda üstün yetenekli öğrencilerin yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini güçlendirmiştir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Çalışma grubunu 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Mersin’de öğrenim gören ve rehberlik araştırma merkezleri tarafından üstün yetenekli olarak tanılanmış 16 ortaokul öğrencisi oluşturmuştur. Öğrenciler, proje sürecinde hem laboratuvar ortamında hem de uygulamalı açık alan etkinliklerinde aktif roller üstlenmiştir. Peltier modülüne dayalı prototipin geliştirilmesi sürecinde öğrenciler, malzeme seçiminden devre bağlantılarına, sıcaklık farkı testlerinden enerji dönüşümüne kadar her aşamayı doğrudan deneyimlemiştir. Bu deneyim, öğrencilerin mühendislik tasarım sürecini keşfetmelerini ve problem çözme becerilerini somut bir bağlamda kullanmalarını sağlamıştır. Veri toplama sürecinde yarı yapılandırılmış görüşme formu ve uygulama sonrası değerlendirme anketi kullanılmıştır. Bulgular, öğrencilerin %92’sinin sistemi yenilikçi ve çevre dostu bulduğunu, %85’inin özellikle kırsal bölgelerde elektrik ihtiyacına yönelik pratik bir çözüm olarak değerlendirdiğini göstermiştir. Katılımcıların %80’i sistemin evlerde ve küçük işletmelerde uygulanabilir olduğunu belirtirken, %90’ı tarım alanlarında kullanım potansiyelini vurgulamıştır. Ayrıca öğrencilerin %88’i sistemin düşük maliyetli olması durumunda toplumsal düzeyde yaygınlaşabileceğini dile getirmiştir. Bu bulgular, üstün zekâlı öğrencilerin yalnızca bilimsel içerikte değil, toplumsal faydayı da göz önünde bulunduran değerlendirmeler yapabildiklerini ortaya koymuştur. Görüşmelerden elde edilen veriler, öğrencilerin %85’inin günlük yaşamda enerji tasarrufuna daha fazla dikkat etmeye başladığını, %70’inin ise ailelerine bu konuda önerilerde bulunduğunu göstermiştir. Bazı öğrenciler, ailelerinin de proje aracılığıyla yenilenebilir enerjiye yönelik farkındalık kazandığını ifade etmiştir. Bu durum, üstün zekâlı öğrencilerin yalnızca bireysel öğrenme değil, toplumsal dönüşümde de öncü rol üstlenebileceklerini göstermektedir. Peltier modülüyle geliştirilen prototip üzerinden yürütülen bu öğrenme deneyimi, öğrencilerin bilimsel araştırma becerilerini, mühendislik tasarım süreçlerini ve çevresel sorumluluk duygularını bütüncül bir şekilde geliştirmiştir. Ayrıca, proje süreci onların liderlik, iş birliği ve toplumsal fayda odaklı düşünme becerilerini güçlendirmiştir. Bu bağlamda, üstün zekâlı öğrencilerle yürütülen STEM tabanlı enerji projelerinin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde sürdürülebilirlik anlayışının gelişmesine önemli katkılar sunduğu görülmüştür. Sonuç olarak, “Toprak ve Güneşten Elektriğe Yolculuk” projesi, üstün zekâlı öğrenciler için disiplinler arası bir öğrenme

¹ elfshk51@gmail.com

² dtuzun0130@gmail.com

modeli sunmakta; onların yenilikçi enerji çözümlerine katkı sunabilecek potansiyel araştırmacılar ve bilinçli bireyler olmalarını desteklemektedir.

Anahtar kelimeler: Üstün zekâlı öğrenciler, yenilenebilir enerji, peltier modülü, çevre bilinci, enerji verimliliği.

Artırılmış Gerçeklik Uygulamalarının Üstün Yetenekli Öğrencilerin Coğrafya Derslerine Yönelik Algı ve Tutumlarına Etkisi

Mahmut Hazım Şahin¹

Özet

Günümüzde bilim ve teknolojiye hızlı ilerlemeler insanların hayatlarının her alanına yansımaktadır. Eğitim ortamı da bu bilim ve teknolojiye hızlı ilerlemelerden etkilenmektedir. Günümüzde eğitimde arama motorları, eğitim platformları, yapay zeka ve video siteleri kullanılmakla beraber artırılmış gerçeklik uygulamaları da gittikçe önem kazanmaktadır. Artırılmış gerçeklik, gerçek dünya üzerine sanal materyallerin eklenmesi sonucunda ortaya çıkan bir uygulamadır. “Augmented reality” olarak adlandırılan sistem kısaca “AR” ve “AG” olarak ifade edilmektedir. Artırılmış gerçeklik uygulamalarında optik mercekten geçen veriler belirlenen nesne üzerinden harekete geçerek aynı zaman diliminde geniş kapsamlı bilgi sunar. Uygulamanın geçerlilik kazanabilmesi için donanımsal yazılım programlarının kullanılacak olan sistemde yüklü olması gerekmektedir. Fiziksel olarak ortamda var olmayan nesnelerin teknoloji aracılığıyla ortama entegrasyonuna dayanan bir sistem olarak karşımıza çıkan Artırılmış Gerçeklik (AG), öğrenmenin soyut kısmını somutlaştırma aşamasında rol oynamaktadır. Artırılmış gerçeklikte, gerçek bir mekânın veya objenin üzerine sanal bir görüntünün birleştirilmesi söz konusudur. Bilim ve teknolojiye yeni gelişmelerin yaşanması, eğitim ve öğretim sistemlerinde ve öğretim materyallerinde değişimi de zaruri hale getirmektedir. Özel yetenekli öğrenciler özel gereksinimleri olan öğrencilerdir. Özel yetenekli öğrencilerin akranlarına kıyasla farklı gelişim özelliklerine sahip olmaları onların eğitim öğretim etkinliklerinin de farklılaştırılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu sebeple özel yetenekli öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarının doğru bir şekilde karşılanabilmesi için farklı öğretim program ve materyallerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışma kapsamında Artırılmış Gerçeklik uygulamalarının eğitim üzerinde soyut kavramların ve konuların somutlaştırılması işlevi göz önünde bulundurulmuştur. Soyut konu ve kavramların görselleştirilmesi ile eğitim sürecinin içerisine dâhil edilen AG uygulamaları hem konuları somutlaştırarak öğrenmenin kolaylaştırılmasını hem de öğrenmenin çok boyutlu olmasını sağlamaktadır. Bu araştırmanın amacı, AG uygulamalarının, üstün yetenekli öğrencilerin Coğrafya derslerindeki algı ve tutumlarına olan etkisini incelemektir. Araştırmada veri toplamak amacıyla AG uygulamalarının Coğrafya derslerindeki algı ve tutumu değerlendirme ölçeği kullanılmıştır. Uygulama sürecinde öğrencilerin, AG uygulamalı kitaplar, sanal gözlük ve Ar Sandbox adlı 3 boyutlu kum havuzu ile Coğrafya derslerini AG uygulamalı olarak işlemeleri sağlanmış ve böylece soyut konuları zihinlerinde somutlaştırabilmelerine olanak sağlanmıştır. Nicel analiz sonuçları AG uygulamalarının üstün yetenekli öğrencilerin Coğrafya derslerindeki algı ve tutumlarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Özellikle AG uygulamalarının soyut kavramların anlamlı düzeyde somutlaştırılmalarını sağladığını göstermektedir. Sonuç olarak, AG uygulamaları üstün yetenekli öğrencilerin Coğrafya dersi özelinde bütün derslerde hem soyut konuları somutlaştırmalarında hem de derslere yönelik tutumlarını olumlu yönde etkileyen önemli bir yöntemdir. Bu çalışma, üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde AG

¹ mahmuthazim@gmail.com

uygulamalarının sistematik biçimde kullanılmasının önemini ortaya koymakta ve alan yazına özgün katkılar sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Artırılmış gerçeklik, eğitim, üstün yetenekli öğrenciler, coğrafya, somutlaştırma.

Üstün Yetenekli Öğrencilerle Stem Tabanlı Bir Uygulama: Arduino Destekli Kompostlama Takip Sistemi

Dr. Ersan Ağca¹, Prof. Dr. Oktay Bektaş², Meryem Ağca³

Özet

Bu araştırmanın amacı, STEM tabanlı Arduino etkinliğinin üstün yetenekli öğrencilerin 21. yüzyıl becerileri (örneğin problem çözme ve analitik düşünme) ile çevresel sürdürülebilirlik bilincine katkısına ilişkin öğrenci görüşlerini incelemektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş ve durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, bir Bilim ve Sanat Merkezi'nin destek eğitim biriminde öğrenim gören yedi dördüncü sınıf üstün yetenekli öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış gözlem formu kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde birinci ve üçüncü araştırmacı katılımcı olmayan gözlemci olarak görev almışlardır. Gözlemlerden elde edilen verilerin geçerliliğini artırmak için yapılandırılmamış alan notlarından ve fotoğraf makinesinden yararlanılmıştır. Uygulama sürecinde 50 litrelik delikli plastik bir kap tercih edilmiş, öğrenciler tarafından toplanan organik atıklar yerleştirilerek yaklaşık 25 cm kalınlığında kompost tabakası oluşturulmuştur. Sensörler öğrencilerin önerileri doğrultusunda 10 cm derinliğe yerleştirilmiş; Arduino aracılığıyla her iki saniyede bir sıcaklık ve nem verileri ölçülerek LCD ekranda görüntülenmiştir. Öğrenciler bu verileri düzenli aralıklarla analiz etmiş, karıştırma, sulama ve ısıtma gibi müdahalelerde bulunmuşlardır. Veri analizi sürecinde, gözlemcilerin alan notları temel alınarak öğrencilerin problem çözme, analitik düşünme ve çevresel sürdürülebilirlik bilincindeki gelişimleri temalar halinde incelenmiştir. Bulgular, öğrencilerin süreçte karşılaştıkları problemlere yenilikçi çözümler geliştirdiklerini ortaya koymuştur. Örneğin, nemin azaldığı durumlarda çay posası ekleyerek çözüm üretmiş, sıcaklık değişimlerini mikroorganizma faaliyetleriyle ilişkilendirmişlerdir. Bu süreç, öğrencilerin analitik düşünme, neden-sonuç ilişkisi kurma ve problem çözme becerilerini güçlendirmiştir. Sonuç olarak, STEM tabanlı Arduino etkinliklerinin üstün yetenekli öğrencilerin analitik düşünme, veri toplama ve yorumlama, iş birliği, problem çözme ve çevresel sürdürülebilirlik bilincini desteklediği belirlenmiştir. Bu doğrultuda, STEM tabanlı uygulamaların üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde yaygınlaştırılması, çevresel sürdürülebilirlik ve problem çözme becerilerini destekleyen öğrenme ortamlarının oluşturulması ve uzun vadeli etkilerinin nicel veya karma yöntemlerle yürütülecek araştırmalarla desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Arduino, Çevresel Sürdürülebilirlik, Kompost, STEM Eğitimi, Üstün Yetenekliler.

¹ ersanagca@gmail.com

² oktaybkts@gmail.com

³ deepspacegateway@gmail.com

Erdős'ün Tutarsızlık Probleminin İncelenmesi ve Oyunlaştırılması: Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Bir Uygulama

Bilge Yağmur Yılmaz¹, Abdullah Öztürk², Nisa Nur Yılmaz³, Esra İnan⁴

Özet

Erdős, yakın çağın en üretken ve paylaşımcı matematikçilerden biridir. Her yaş grubundan matematiğe ilgisi olanlarla sohbet edebilmekteydi. Terence Tao daha 10 yaşındayken Erdős'le matematik sohbeti yapmış ve Erdős'ün yıllar önce ortaya attığı tutarsızlık problemini 2015 yılında çözmüştür. Tutarsızlık kavramı, dizinin terimlerinin ne kadar iyi dengelenmiş veya dağıtılmış olduğuna dair bir kavramdır. Tutarsızlık problemi alan yazında hikayeleştirilerek “Yılan-Uçurum Problemi” ismiyle yer alır. Bu çalışmada, Yılan-Uçurum Problemi'ndeki adımlar “+1” ile sağ, “-1” ile sol yön olarak modellenmiş; farklı adım kombinasyonlarının tutarlılık-tutarsızlık durumları C dilinde geliştirilen özel bir yazılım aracılığıyla analiz edilmiştir. Program, kullanıcıdan dizi uzunluğunu alarak yalnızca “+1” ve “-1” elemanlarından oluşan tüm olası dizilimleri üretmiş ve bunları tutarlılık açısından değerlendirmiştir. Araştırmada köprüdeki adım sayısının 2 olduğu (C=2) özel senaryo ele alınmıştır. Problemin daha kolay anlaşılması ve öğrenciler tarafından benimsenmesi amacıyla, Werbach Piramidi oyunlaştırma modeline uygun olarak mBlock platformunda özgün bir dijital eğitim oyunu tasarlanmıştır. Hazırlanan oyun, “Erdős'ün Tutarsızlık Probleminin İncelenmesi” etkinliği kapsamında, Bilim ve Sanat Merkezi'nde (Bilsem) matematik alanında özel yetenek tanısı almış 7. ve 8. sınıf düzeyindeki toplam 30 öğrenciye uygulanmıştır. Çalışmada tasarım tabanlı araştırma yöntemi kullanılmış; veri toplama sürecinde hem nitel (yarı yapılandırılmış görüşme) hem de nicel (başarı testi) yöntemlerden yararlanılmıştır. Nicel veriler temel istatistiksel yöntemlerle (ortalama, standart sapma, frekans, yüzde), nitel veriler ise tematik analiz ile değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar, uzun zaman çözülememiş problemler listesinde yer alan ve yakın zamanda çözülmüş bu matematiksel konunun dijital oyunlaştırma yoluyla daha anlaşılır ve ilgi çekici hale getirildiğini göstermektedir. Böylece yüksek matematik düzeyi gerektiren bir problem, öğrencilere hem eğlenceli hem de öğretici bir deneyim sunarak matematiksel düşünme ve problem çözme becerilerinin gelişimine katkı sağlamıştır.

Anahtar kelimeler: Tutarsızlık problemi, Yılan-Uçurum Problemi, mBlock, oyunlaştırma, dijital eğitim oyunu.

¹ bilgeygmr@gmail.com

² ozturk.abdullah55555@gmail.com

³ nisa.yilmaz.nur.55@gmail.com

⁴ esra.unsal55@gmail.com

Üstün Zekâlı Öğrencilerle Mısır Bitkisinin Ekolojik Mirası Üzerine Disiplinlerarası Bir Uygulama

Tüzün Erdoğan Deniz¹, Elif Şahika Uzbozağaç²

Özet

Bu çalışma, üstün zekâlı ve özel yetenekli öğrencilerle yürütülen disiplinler arası bir öğrenme deneyiminin sonuçlarını ortaya koymaktadır. Çalışmanın temel amacı, mısır bitkisinin yaprakları ve nişastasından elde edilen biyoplastik üretimini gerçekleştirmek, aynı zamanda öğrencilerin çevre bilinci, sürdürülebilirlik anlayışı ve yenilikçi problem çözme becerilerini geliştirmektir. Çalışma, üstün yetenekli öğrencilerin yüksek merak, sorgulama isteği ve yaratıcı düşünme eğilimlerini somut bir ürün geliştirme sürecinde harekete geçirerek onların hem bilimsel süreç becerilerini hem de çevreye yönelik sorumluluklarını pekiştirmiştir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni benimsenmiştir. Çalışma grubunu 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Mersin ilinde öğrenim gören, rehberlik ve araştırma merkezleri tarafından üstün yetenekli olarak tanılanmış 10 ortaokul öğrencisi oluşturmuştur. Öğrenciler, proje kapsamında hem laboratuvar hem de atölye temelli etkinliklere katılmış; mısır bitkisinden biyoplastik elde etme sürecini aşamalı olarak deneyimlemiştir. Bu aşamalar, mısır yapraklarının toplanıp işlenmesi, mısır nişastası ile karıştırılması, doğal plastikleştiricilerle formülasyonun hazırlanması ve elde edilen ürünlerin şekillendirilip dayanıklılık testlerinin yapılması şeklinde ilerlemiştir. Öğrenciler süreç boyunca aktif gözlemci değil, bizzat üretici ve karar verici olarak rol almıştır. Veri toplama sürecinde yarı yapılandırılmış görüşme formları ve uygulama sonrası değerlendirme anketleri kullanılmıştır. Bulgular, öğrencilerin %90'ının biyoplastiklerin hafiflik, dayanıklılık ve kullanım kolaylığı açısından beklentilerini karşıladığını düşündüklerini göstermiştir. Katılımcıların %80'i biyoplastiklerin geleneksel plastik materyallere güçlü bir alternatif oluşturabileceğini ifade etmiş, %80'i ise bu ürünleri çevrelerindeki insanlara önerebileceğini belirtmiştir. Öğrencilerin %70'i biyoplastiklerin tasarım açısından estetik ve doğal görünüme sahip olduğunu vurgulamış, %70'i günlük yaşamda bu tür çevre dostu ürünlerin kullanımını desteklediğini dile getirmiştir. Ayrıca, %60'ı biyoplastiklerin dayanıklılığının artırılmasına yönelik farklı formülasyonların geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Çalışmanın en dikkat çekici sonuçlarından biri, biyoplastik kullanımının öğrencilerin çevre dostu alışkanlıklarını güçlendirmesidir. Görüşme sonuçlarına göre öğrencilerin %80'i geri dönüşüm konusunda daha bilinçli hale geldiğini ifade etmiş, %70'i ise bilinçli tüketim alışkanlıklarında değişim yaşadığını belirtmiştir. Katılımcıların %60'ı bu farkındalığı aileleriyle paylaştığını, %50'si ise aile üyelerinin çevre dostu ürünlere yönelik ilgisinin arttığını aktarmıştır. Bu durum, üstün yetenekli öğrencilerin toplumsal liderlik ve sorumluluk üstlenme potansiyelini somut bir bağlamda ortaya koymuştur. Sonuç olarak, proje, üstün zekâlı öğrencilerle yürütülen yenilikçi STEM tabanlı uygulamaların çevre bilincinin geliştirilmesinde etkili bir araç olabileceğini göstermektedir. Biyoplastik üretimi sürecinde öğrenciler hem bilimsel araştırma yöntemlerini uygulama fırsatı bulmuş hem de doğaya duyarlı bir yaşam tarzının önemini kavramışlardır. Çalışma, üstün yetenekli öğrencilerin disiplinler arası çalışmalara olan ilgisinin yüksek olduğunu, karmaşık çevre sorunlarına yönelik çözüm arayışlarında yaratıcı ve yenilikçi fikirler

¹ dtuzun0130@gmail.com

² elfshk51@gmail.com

üretebildiklerini ortaya koymaktadır. Bu tür uygulamalar, sadece bireysel öğrenme çıktıları açısından değil, aynı zamanda toplumsal farkındalık yaratma bağlamında da kritik bir değer taşımaktadır.

Anahtar kelimeler: Üstün zekâlı öğrenciler, biyoplastik, ekolojik miras, sürdürülebilirlik, STEM eğitimi.

Üstün Zekalı Öğrencilerde Finansal Okuryazarlığın Artırılmasında Bulanık Mantık Destekli Bir Simülasyon Modeli

Emine Bozok¹, Ayşe Ceren Kimya², Zeynep Azra Bozok³

Özet

Günümüz küresel ekonomisinin karmaşık ve dinamik yapısı, bireyler için finansal okuryazarlığı kaçınılmaz bir gereklilik haline getirmiştir. Bu bağlamda, geleceğin liderleri olarak kabul edilen bilişsel potansiyele sahip özel yetenekli öğrencilerin finansal bilinç kazanması, potansiyellerini tam olarak gerçekleştirmeleri açısından büyük bir önem taşımaktadır. Ancak, mevcut eğitim yaklaşımları bu öğrencilerin spesifik finansal ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmakta, bu durum ise onların karmaşık ekonomik kararları etkin bir şekilde yönetme yeteneklerinin gelişimini engelleyen ciddi bir problem oluşturmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı, Millî Eğitim Bakanlığından bursu alan lise öğrencilerinin finansal bilgi düzeylerini ve harcama alışkanlıklarını kapsamlı bir şekilde analiz etmek, bu bulgulara dayalı olarak etkileşimli bir finansal simülasyon modeli geliştirmek ve bu modelin öğrencilerin finansal okuryazarlık becerilerine olan katkısını bilimsel yöntemlerle değerlendirmektir. Bu bilimsel çalışma, karma yöntem deseninde tasarlanmış olup, Mersin ilindeki Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Bilim ve Sanat Merkezi ve aynı zamanda nitelikli liselerde öğrenim gören 207 öğrenciyle yürütülmüştür. Veri toplama sürecinde, öğrencilerin finansal okuryazarlık kavramlarına yönelik mevcut bilgi ve tutumlarını derinlemesine incelemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak nitel veriler elde edilmiştir. Nicel analizlerde ise, finansal bilgi düzeyi ve harcama alışkanlıkları gibi soyut verilerin "0-100" aralığında sayısal bir skalaya dönüştürülmesini sağlayan bulanık mantık yaklaşımı benimsenmiştir. Öğrencilerin başlangıç verileri, onlara gerçek hayata benzer finansal senaryolar sunacak ve kişiselleştirilmiş geri bildirimler sağlayacak olan simülasyon modelinin geliştirilmesine temel teşkil etmiştir. Araştırma bulguları, özel yetenekli öğrencilerin dahi finansal okuryazarlık konusunda belirli bilgi eksiklikleri taşıdığını göstermektedir. Özellikle, enflasyon, yatırım araçları ve kredi yönetimi gibi karmaşık finansal konularda uygulamalı ve derinlemesine eğitime gereksinim duydukları tespit edilmiştir. Simülasyon modelinin uygulanmasının ardından yapılan değerlendirmeler, öğrencilerin finansal karar alma ve bütçe yönetimi becerilerinde istatistiksel olarak anlamlı bir artış olduğunu ortaya koymuştur. Öğrencilerden alınan geri bildirimler, finansal riskleri daha etkin yönetebildiklerini ve daha bilinçli tüketim alışkanlıkları edindiklerini doğrulamaktadır. Sonuç olarak, bu çalışma, özel yetenekli öğrencilerin bilişsel yeteneklerine uygun olarak tasarlanmış simülasyon temelli öğrenme modellerinin, finansal okuryazarlık becerilerini geliştirmede güçlü bir araç olduğunu kanıtlamaktadır. Geliştirilen model, bu öğrencilere karmaşık finansal kavramları somut ve uygulamalı bir ortamda öğrenme fırsatı sunmuştur. Bu sonuçlar, özel yetenekli bireylerin eğitiminde yenilikçi ve etkileşimli yöntemlerin gerekliliğini vurgulamaktadır. Gelecek çalışmaların, bu modelin geçerliliğini ve etkinliğini daha geniş öğrenci grupları ve farklı sosyoekonomik senaryolarla test etmesi, ayrıca ilköğretim ve ortaokul kademelerindeki özel yetenekli öğrencilere adaptasyonu gibi konulara odaklanması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Bulanık mantık, eğitim teknolojileri, finansal okuryazarlık, özel yetenekli öğrenciler, simülasyon.

¹ bozok4402@gmail.com

² aysecerenkimya27@gmail.com

³ zeynepazrabozok@gmail.com

Geçmişten Günümüze Üstün Yetenekli Çocuklar İçin Aile Rehberliği: Türkiye ve Dünya Karşılaştırması

Eray Kurtoğlu, Sibel Maral

Özet

Bu çalışma, üstün yetenekli çocukların ailelerine yönelik aile rehberliği programlarının tarihsel ve güncel gelişimini Türkiye ve uluslararası bağlamda karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Literatür taraması yöntemiyle, 1950'lerden günümüze SENG, NAGC ve Avrupa uygulamaları ile Türkiye'de HÜYAP, BİLSEM ve TÜBİTAK projeleri analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında programlar, amaçları, içerik modülleri, uygulama formatları, değerlendirme yöntemleri ve hedef kitleleri açısından kodlanmıştır. Türkiye örnekleri, merkezi eğitim politikaları ve BİLSEM ağı üzerinden sunulurken, uluslararası örneklerde sivil toplum ve akademik kuruluşların program geliştirmedeki rolü öne çıkmaktadır. Bulgular, programların çoğunlukla sosyo-duygusal destek, eğitimsel farkındalık ve ebeveyn farkındalığı hedeflediğini, uygulama formatlarının yüz yüze, çevrimiçi ve hibrit modelleri içerdiğini göstermektedir. Bununla birlikte, özellikle iki kere farklı (2e) çocuklara yönelik aile rehberliği modüllerinin sınırlı olduğu ve bu alanda uluslararası bazı örneklerin (Gifted Learning Lab, Twice-Exceptional Counseling, SENG 2e programları) uygulama stratejileri sunduğu belirlenmiştir. Çalışma, politika yapıcılar ve uygulayıcılar için üç öneri sunmaktadır: (1) program etkililiğinin ölçümü için standart değerlendirme araçlarının geliştirilmesi, (2) dijital ve yüz yüze uygulamaların hibrit modellerle birleştirilmesi, (3) yerel kültürel dinamikleri gözeten uyarlama protokollerinin oluşturulması. Bu derleme, hem alandaki bilgi birikimini sistematize etmeyi hem de Türkiye'deki aile rehberliği uygulamalarının uluslararası iyi uygulamalarla entegrasyonuna katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar kelimeler: Üstün yetenekli çocuklar, aile rehberliği, ebeveyn eğitimi, İki kere farklı (2e) çocuklar, sosyal-duygusal destek.

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Unity ile Oyun Geliştirme Sürecinde Yaratıcılık Performanslarının İncelenmesi

Caner Severcan¹, Doç. Dr. Emine Şendurur²

Özet

Oyunlar, amaç, kurallar, ödüller, hikâye ve etkileşim gibi dinamikleriyle yalnızca eğlenceli bir etkinlik olmanın ötesinde, öğrenme süreçlerini destekleyen güçlü araçlar olarak görülmektedir. Özellikle dijital oyunların yaygınlaşmasıyla birlikte eğitimde oyunlardan yararlanma eğilimi giderek artmaktadır. Dijital oyunların etkileşimli yapısı, kolay erişilebilirliği ve yaygınlaştırılabilirliği, onları öğretim programlarında kazanımların öğretilmesi, pekiştirilmesi ve değerlendirilmesi için kullanılabilir hale getirmektedir. Öğrencilerin yalnızca oyun oynayan bireyler değil, aynı zamanda oyun tasarlayan üreticiler olarak sürece dahil olmaları ise önemli bir farklılık yaratmaktadır. Bu durum, senaryo yazımı, algoritma geliştirme, görsel tasarım ve problem çözme gibi çok boyutlu becerilerin harekete geçirilmesine imkân tanımaktadır. Bununla birlikte, üstün yetenekli öğrencilerin Unity’de oyun geliştirme süreçlerindeki yaratıcılıklarını ele alan çalışmaların sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Bu araştırmada, Karadeniz Bölgesi’nde bir Bilim ve Sanat Merkezi’nde öğrenim gören yedi üstün yetenekli öğrenci ile yürütülen oyun geliştirme süreci incelenmiştir. Çalışma kapsamında öğrencilerden, Unity platformunda tasarlamayı planladıkları oyunlara ilişkin senaryo taslaklarını yazmaları istenmiş; elde edilen veriler nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Analiz sürecinde oyunların hikâye kurgusu, görevler, kurallar, ödül mekanizmaları ve oyuncu etkileşimleri temel inceleme boyutlarını oluşturmuştur. Bulgular, öğrencilerin senaryolarında farklı ve özgün kurgular geliştirdiklerini, görev ve kuralları çeşitlendirerek alternatif oyun yapıları ortaya koyduklarını göstermektedir. Katılımcıların önemli bir kısmı yaratıcı fikirler geliştirmiş, oyunlarına özgün karakterler ve olay örgüleri eklemiştir. Bununla birlikte, bazı oyunlarda bilinen temalara yönelim ve mevcut oyunlardan esinlenme eğilimi gözlenmiştir. Genel olarak öğrenciler, teknik yeterliliklerinin yanı sıra yaratıcı yönlerini de oyun tasarımlarına yansıtabilmişlerdir. Sonuç olarak, Unity gibi profesyonel bir oyun geliştirme ortamı, üstün yetenekli öğrencilerin yaratıcı potansiyellerini görünür kılabilen güçlü bir öğrenme zemini sunmaktadır. Eğitim programlarının bu tür platformları yalnızca teknik bilgi kazandırmaya yönelik değil, aynı zamanda yaratıcılığı geliştirmeyi hedefleyen etkinliklerle bütünleşmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Üstün yetenekli öğrenciler, oyun geliştirme, Unity, yaratıcılık, tasarım.

¹ csevercan1@gmail.com

² emine.sendurur@omu.edu.tr

Arkeoloji Müzesi Tabanlı Okul Dışı Öğrenme Ortamı Tasarımı: İki Kere Farklı Öğrenciler İçin Oyunlaştırılmış Bir Model

Meltem YeğİN¹

Özet

Bu araştırma hem üstün yetenekli hem de öğrenme güçlüğü bulunan “iki kere farklı” (2E – twice exceptional) öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarına yönelik, okul dışı ve oyunlaştırılmış bir öğrenme ortamı tasarlamayı amaçlamaktadır. Geleneksel sınıf ortamları, iki kere farklı öğrencilerin hem güçlü yönlerini destekleme hem de zorluk yaşadıkları alanlara müdahale etme konusunda çoğu zaman yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle yapılandırılmış fakat esnek, çok-duyulu ve deneyim temelli öğrenme ortamları özellikle dikkat, motivasyon ve ifade becerilerinde zorluk yaşayan bu öğrenci profili için alternatif ve kapsayıcı çözümler sunabilir. Çalışmada arkeoloji müzesi, oyun temelli öğrenme kurgusuna dayalı bir okul dışı öğrenme ortamı olarak yeniden yapılandırılmaktadır. Tasarlanan senaryoda öğrenciler, “kayıp medeniyetin izini süren araştırmacılar” rolünü üstlenmekte ve müzede yer alan eserler üzerinden ipuçları toplayarak görevleri tamamlamaktadır. Oyunlaştırılmış öğrenme süreci; (1) Görsel Şifre Avı, (2) Zaman Yolculuğu Hikâyesi Yazımı, (3) Kültürel Kod Çözme ve Maket Oluşturma olmak üzere üç ana görev etrafında kurgulanmıştır. Her görev öğrencilerin hem analitik hem de yaratıcı becerilerini desteklemeyi hedeflemektedir. Uygulamanın ilk aşamasında öğrenciler, dijital ve fiziksel materyallerle arkeoloji ve müzecilik kavramlarına yönelik ön bilgi edinir. Ardından müze gezisi sırasında görevleri tamamlar ve topladıkları verilerle kendi ürünlerini (örneğin: hikâye, poster, maket, dijital sunum) geliştirirler. Sürecin sonunda öğrenciler bu ürünleri, akranlarına ve öğretmenlerine sunabilecekleri “mini sergi” formatında paylaşırlar. Değerlendirme sürecinde öğrenci gözlem formları, görev tamamlama puanları, öğrenci ürünlerinin içerik analizi ve ön-son anketler kullanılması planlanmaktadır. Tasarımın iki kere farklı öğrencilerin dikkat sürelerinde artış, iş birliği becerilerinde gelişme, ifade etme cesareti ve kültürel farkındalık düzeylerinde olumlu etkiler yaratması beklenmektedir. Bu bağlamda oyunlaştırma temelli okul dışı öğrenme ortamlarının özellikle arkeoloji müzesi gibi kültürel mekanlar üzerinden yapılandırıldığında iki kere farklı öğrenciler için hem destekleyici hem de motive edici bir öğrenme modeli sunabileceği düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: İki kere farklılık, okul dışı öğrenme, deneyimsel eğitim, müze tabanlı öğrenme, oyunlaştırma.

¹ meltemyeginn@gmail.com

Özel Yetenekli Öğrencilerde Beden Algısı ile Benlik Saygısının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Huriye Altıntaş Demir¹ , Zeynep Sakarya²

Özet

Bu araştırmanın amacı özel yetenekli öğrencilerde benlik saygısı ve beden algısı durumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmada ayrıca cinsiyet, sınıf düzeyi, ailenin gelir durumu, anne-babanın eğitim düzeyi ve kardeş sayısı gibi bazı demografik özelliklerdeki değişimlerin benlik saygısına ve beden algısına yönelik etkileri ele alınmıştır. Örneklem grubunu BİLSEM de eğitim gören 11-18 yaş aralığındaki 'Özel Yetenekli' tanısı konmuş 192 öğrenci oluşturmaktadır. Özel yetenekli öğrencilerin benlik saygısını ölçmek için Morris Rosenberg tarafından geliştirilen, Türkçe geçerlilik ve güvenirliği Füsun Çuhadaroğlu tarafından yapılan, Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği uygulanmıştır. Aynı şekilde özel yetenekli öğrencilerin beden algıları ise Second ve Jaurand tarafından geliştirilen, Türkçe geçerlilik ve güvenirliği Selim Hovardaoğlu tarafından yapılan beden Algısı ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS paket programıyla analiz edilip yorumlanmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre özel yetenekli öğrencilerin benlik saygıları ile beden algıları düzeyleri arasında pozitif bir korelasyon mevcuttur ve bu durum benlik saygısının artmasıyla beden algısının da artacağı şeklinde ifade edilebilir. Aynı zamanda araştırmada benlik saygısının beden algısının anlamlı bir yordayıcısı olduğu ve özel yetenekli öğrencilerin sahip oldukları beden algısının (%63) sahip oldukları benlik saygısı durumunu açıklamaktadır sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada benlik saygısı ve beden algısı durumları, cinsiyet, okul türü, ebeveyn eğitim durumu, kardeş sayısı, ekonomik gelir düzeyleri açısından da incelenmiş, benlik saygı ve beden algısı ile cinsiyet, kardeş sayısı, gelir düzeyi, babanın eğitim düzeyi değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, sınıf düzeyi ile annenin eğitim düzeyi değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan sonuçlara bağlı olarak özel yetenekli öğrencilerde olumlu beden algısı ve benlik saygısı düzeylerinin iyileştirilmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Özel yetenekli, benlik, benlik saygısı, beden algısı, ergenlik.

¹ huriyeademir@gmail.com

² zeynebimsakarya@gmail.com

Özel Yeteneklilerin Eğitiminde Büyük Veri ve Veri Madenciliği

Doç. Dr. Ayşe Alkan¹

Özet

Özel yetenekli öğrencilerin eğitimi, bireysel farklılıkların en belirgin biçimde gözlemlendiği alanlardan biridir. Bu öğrenciler, farklı hızlarda öğrenebilmekte, üst düzey problem çözme becerileri sergileyebilmekte ve özel ilgi alanlarına yönelik derinlemesine öğrenme eğilimleri gösterebilmektedir. Bu çeşitlilik, geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kapsayıcılığını sınırlandıran bir unsur olmasına neden olabilmektedir. Son yıllarda eğitim ortamlarında dijitalleşmenin artmasıyla birlikte öğrencilere ilişkin çok boyutlu veriler üretilmektedir. Bu verilerin sistematik biçimde analiz edilmesi, özel yetenekli bireylerin eğitiminde daha uygun ve kişiselleştirilmiş yaklaşımlar geliştirilmesine fırsatlar sunabilir. Veri madenciliği, eğitim süreçlerinde farklı türde öğrenci bilgilerini ortaya çıkarmada kullanılabilecek güçlü yöntemler sunmaktadır. Öğrencilerin ders başarıları, sınav performansları, ödev ve proje notları gibi akademik verilerin yanı sıra, öğrenme hızları, dikkat süreleri, problem çözme yaklaşımları ve öğrenme stilleri hakkında da bilgi edinilmesinde kullanılabilmektedir. Ayrıca çevrim içi öğrenme platformlarında elde edilen tıklama sayıları, içerikte geçirilen süre, forum katılımları veya etkileşim düzeyleri gibi öğrenme analitiği verileri de öğrencilerin öğrenme davranışlarını anlamada önemli ipuçları sunmaktadır. Bu tür verilerin bütüncül biçimde değerlendirilmesi, öğrencilerin güçlü yönlerini destekleyen ve gelişime açık alanlarını dikkate alan eğitim programlarının hazırlanmasına yardımcı olabilir. Literatürde, veri madenciliği yöntemlerinin öğrenci başarısını tahmin etme, motivasyon düzeylerini analiz etme ve bireyselleştirilmiş öğrenme yolları tasarlama amacıyla kullanılabileceğine yönelik bulgular yer almaktadır. Özel yetenekli öğrenciler özelinde düşünüldüğünde, bu yöntemler hızlandırılmış veya zenginleştirilmiş programların tasarlanmasında yol gösterici olabilir. Bununla birlikte, büyük veri ve veri madenciliği uygulamalarının eğitimde kullanımı bazı sınırlılıklar barındırmaktadır. Özellikle veri güvenliği, etik sorumluluklar, öğrencilerin kişisel bilgilerine yönelik gizlilik ilkeleri üzerinde önemle durulması gereken konulardır. Ayrıca elde edilen verilerin eğitimsel kapsama uygun biçimde yorumlanması da kritik öneme sahiptir. Sonuç olarak, özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde büyük veri ve veri madenciliği yaklaşımlarının kullanılması, daha kişiselleştirilmiş ve kanıta dayalı öğrenme ortamlarının geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Gelecek araştırmaların farklı veri türlerini bütünleştirerek özel yetenekli öğrencilerin potansiyelini daha kapsamlı şekilde ortaya koyması beklenmektedir.

Anahtar kelimeler: Özel yetenekli öğrenciler, veri madenciliği, büyük veri.

¹ ayse.alkan55@gmail.com

Potansiyeli Keşfetmek: Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Zekâlı Öğrencilere Yönelik Görüşleri

Dr. Öğr. Üyesi Büşra Fayetörbay¹, Doç. Dr. Mustafa Demir²

Özet

Üstün zekâlı öğrenciler, bilişsel kapasiteleri, yaratıcılık düzeyleri, öğrenme hızları ve problem çözme becerileri bakımından akranlarından anlamlı ölçüde farklılık göstermektedir. Ancak bu farklılıkların eğitim ortamlarında desteklenebilmesi, sınıf öğretmenlerinin pedagojik yeterlikleri, farkındalıkları ve bilgi düzeyleri ile doğrudan ilişkilidir. İlkokul düzeyinde görev yapan öğretmenler, heterojen yapıya sahip sınıflarda üstün zekâlı öğrencilerin akademik, sosyal ve duygusal gereksinimlerini aynı anda karşılamada çeşitli güçlükler yaşamaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin bu öğrencilere yönelik algı ve deneyimlerinin anlaşılması, eğitim politikaları açısından olduğu kadar sınıf içi uygulamalar bakımından da kritik bir önem taşımaktadır. Bu araştırmanın temel amacı, sınıf öğretmenlerinin üstün zekâlı öğrencilere ilişkin görüşlerini ortaya koymak ve elde edilen bulgular ışığında öğretmenlerin mesleki gelişim süreçlerine katkı sağlayacak öneriler geliştirmektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni tercih edilmiştir. Çalışma grubunu, Türkiye'nin farklı illerinde görev yapan 50 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler, öğretmenlerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanarak elde edilen yanıtlar içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş ve bulgular tematik olarak sınıflandırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre sınıf öğretmenleri, üstün zekâlı öğrencilerin tanınması konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, sınıf içinde farklılaştırılmış öğretim uygulamaları yaparken materyal, yöntem ve strateji açısından desteğe ihtiyaç duyduklarını ifade etmiştir. Ayrıca sosyal-duygusal açıdan farklı özellikler gösteren bu öğrencilerle çalışmada zaman yönetimi, sınıf içi dengeyi kurma ve akran ilişkilerini düzenleme gibi konularda zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar, mevcut hizmet içi eğitimlerin kısa süreli, teorik ağırlıklı ve öğretmenlerin gerçek ihtiyaçlarına yanıt vermede yetersiz kaldığını da vurgulamıştır. Bulgular, öğretmenlerin özellikle farklılaştırılmış öğretim teknikleri, aile ile iş birliği, yaratıcılığı ve eleştirel düşünmeyi destekleyen etkinlikler ile bireysel farklılıkların yönetimi konularında kapsamlı desteğe gereksinim duyduklarını ortaya koymuştur. Sınıf öğretmenlerinin üstün zekâlı öğrencilerle daha etkin biçimde çalışabilmeleri için sistematik, sürdürülebilir ve uygulama odaklı hizmet içi eğitim programlarının geliştirilmesi gereklilik duyulduğu; böyle bir yaklaşım ile öğretmenlerin mesleki yeterliklerini güçleneceğini, sınıf ortamlarında daha kapsayıcı bir öğrenme iklimi oluşturacağını ve üstün zekâlı öğrencilerin potansiyellerinin en üst düzeyde ortaya çıkarılmasına katkı sağlayacağına yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Üstün zekâlı öğrenciler, sınıf öğretmenleri, durum çalışması.

¹ busra.fayetorbay@atauni.edu.tr

² mustafademir@bayburt.edu.tr

Öğretmenlerin İki Kere Özel Öğrencilere Yönelik Farkındalık Düzeylerinin Nicel İncelenmesi: Samsun İli Örneği

Dr. Büşra İşeri Kobal¹, Fatma Ağaçdiken, Yeliz Gürsoy

Özet

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin -dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) tanısına sahip özel yetenekli öğrenciler- iki kere özel öğrenciler hakkındaki farkındalık düzeylerini incelemektir. İki kere özel öğrenciler, üstün yetenek ile birlikte öğrenme güçlüğü, DEHB veya başka özel gereksinimlerin aynı anda görüldüğü bireylerdir. Bu öğrenci grubunun hem akademik hem de sosyal duygusal alanlarda karşılaştığı zorlukların doğru biçimde ele alınabilmesi için öğretmenlerin farkındalık düzeyi kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, öğretmenlerin farkındalıklarının mevcut durumunu ortaya koymak, eğitim politikaları ve uygulamaları açısından yol gösterici olacaktır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2025-2026 eğitim-öğretim yılında Samsun ilinde görev yapan toplam 54 öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcıların 18'i kadın (%33,3), 36'sı erkek (%66,7)'tir. Öğretmenlerin mesleki kıdem ortalaması 16,55±2,36 yıl (min=11, max=20), özel eğitim veya BİLSEM'de görev yapma süresi ortalaması ise 3,88±2,22 yıl (min=2, max=8) olarak hesaplanmıştır. Veriler, geçerlik ve güvenirliği kanıtlanmış "İki Kere Özel Farkındalık Ölçeği" aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiş; betimsel istatistiklerin yanı sıra t-testi ve korelasyon analizlerinden yararlanılmıştır. Bulgular, öğretmenlerin ölçek toplam puan ortalamasının 52,00±2,78 olduğunu ve genel olarak yüksek düzeyde farkındalığa sahip olduklarını göstermektedir (min=48, max=59). Cinsiyet değişkeni açısından kadın ve erkek öğretmenlerin farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (F=1,665; p=0,108; p>0,05). Ayrıca ölçek toplam puanı ile mesleki kıdem (r=-0,24; p=0,21) arasında; özel eğitim deneyimi ve BİLSEM'de görev süresi (r=-0,23; p=0,23) arasında negatif yönlü, zayıf fakat istatistiksel olarak anlamlı olmayan ilişkiler bulunmuştur. Sonuç olarak, öğretmenlerin iki kere özel öğrencilere yönelik farkındalık düzeyleri yüksek olmakla birlikte bu farkındalık, cinsiyet, mesleki kıdem, özel eğitim deneyimi ve BİLSEM'de çalışma süresi gibi değişkenlerden bağımsızdır. Bu çalışmanın bulguları yalnızca bu örnekleme genellenebilmektedir. Bu bulgular, öğretmen farkındalığının artırılması için yapılacak hizmet içi eğitimlerin önemini vurgulamakta ve daha geniş örneklemelerle gerçekleştirilecek araştırmalara ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Özel yeteneklilik, iki kere özel olma, öğretmen farkındalık ölçeği.

¹ busra_iseri@hotmail.com

Barbie Bebek Üzerinden İnşa Edilen Popüler Kültürün Özel Yetenekli Çocuk ve Anne Bağlamında Analizi

Esra Arslan¹, Ekin Yaşar, Ayça Nazlı Çetin²

Özet

Günümüzde kültür endüstrisi, medya aracılığıyla toplumları değiştirme, yeni değerler oluşturma ve yaygınlaştırma gücüne sahiptir. Barbie 1959'dan beri farklı medya platformları üzerinden hayranları ile iletişim halindedir. Oluşturduğu popüler kültür, gündelik hayata müdahale ederek bireyleri gerçek ve imgesel benlik algısı ikilemine neden olurken değerleri ve güzelliği yeniden inşa etmektedir. Çocukluğun ilk yıllarında Barbie kültürü ile tanışan bireyler toplumsal konum, yaşam tarzı ve kimlik oluşumuna ilişkin değerleri içselleştirmektedir. Çalışmada kullanılan Barbie bebek marka olarak değil bir oyuncak türü olarak ele alınmıştır. Bu çalışmada Barbie ile oluşturulan popüler kültürün etkileri medya okuryazarlığı aracılığıyla anne çocuk bağlamında analiz edilecektir. Nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması kullanılan çalışmada, Barbie kültürünün etkisi, hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile çocuğuna özel yetenekli tanısı konmuş, gönüllü 158 anneye uygulanarak veri toplanmıştır. Tespit edilen problemleri iyileştirme doğrultusunda çocuklar için Barbie kültürünün medya üzerinden analizinin yapılacağı bir "Çocuklar İçin Felsefe" etkinliği hazırlanarak 5 medya içeriği 30 öğrenciye sunulmuştur. Çalışma grubu; 2023-2024 yılında özel yetenekli eğitimi gören, gönüllü 30 kız ortaokul öğrencisidir. Etkinlik öncesi ve sonrası yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanarak uygulanmıştır. Tüm bulgular içerik analizi; kategori, kod, frekans şeklinde çözümlenmiştir. Kullanılan medya içerikleri; Barbie kültürünü yansıtan Mattel tanıtım filmi, Barbie animasyon dizisine ait bölüm, medyada yer alan Barbie sendromuna ait haber örnekleri, Barbie makyajı akımı çocuk videosu, Barbie filmi kolajlanmış videosudur. Her içerik izletildikten sonra soru cevapla ısınmaları sağlanarak küçük grup tartışmalarına geçilmiş, grupta elde edilen argümanları sunmaları sağlanmıştır. Daha sonra yapılan büyük grup tartışmalarıyla; düşünce geliştirme, birbirinin düşüncesini takip etme, görüşlere gerekçe sunma, aktif dinleme, yapıcı diyalog, neden sıralama, başka fikri sorgulama ve sonuç çıkarmaları sağlanmıştır. Yapılan çalışmada çocuklar ortalama 9 Barbie bebeğe sahiptir. Anne ve çocuk katılımcılar Barbie bebekleri bir moda ikonu, güzel olmanın ve yaşamının modeli olarak görmektedir. Güzel olabilmek için; zayıflık, para, estetik operasyon ve makyaj yapma önemli bulunmuştur. Çocuk katılımcılar gerçek ve imgesel benlik algısı ikilemi yaşamaktadır. Yapılan medya okur yazarlığı etkinliği katılımcılara örtük mesaj farkındalığı sağlamıştır. Alanyazında Barbie kültürü ile özel yetenekli öğrencilere yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yapılan medya okuryazarlığı çalışmasının daha geniş örneklemle yapılması önerilir.

Anahtar kelimeler: Popüler kültür, Barbie kültürü, benlik algısı, kadın algısı, medya okuryazarlığı.

¹ esraarslan@rocketmail.com

² aycanazlicetin881@gmail.com

İki Kere Özel Bir Öğrencinin Eğitim Deneyimi: Görme Engeli ve Üstün Zekâ Kesişiminde Nitel Bir İnceleme

Faruk Eken¹

Özet

“İki kere özel” (twice exceptional, 2e) bireyler, hem üstün zekâ/yetenek hem de özel gereksinim özelliklerini aynı anda taşıyan öğrencilerdir. Bu öğrenciler yüksek bilişsel kapasiteye sahip olmalarına rağmen, engelleri sebebiyle öğrenme ortamlarında farklılaştırılmış yaklaşımlara, bireyselleştirilmiş öğretim yöntemlerine ve erişilebilir materyallere gereksinim duymaktadır. Uluslararası alanyazında bu öğrenci grubuna ilişkin araştırmalar son yıllarda artış göstermekte; ancak Türkiye’de özellikle görme engeli ile üstün zekânın kesişiminde yaşanan deneyimleri ele alan çalışmalar oldukça sınırlı kalmaktadır. Bu bağlamda yürütülen araştırma, görme engelli ve üstün zekâlı bir öğrencinin eğitim deneyimlerini çok boyutlu olarak ele almayı, karşılaştığı güçlükleri, öne çıkan güçlü yönlerini ve yararlandığı destek kaynaklarını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, nitel durum çalışması deseninde tasarlanmıştır. Çalışmanın katılımcılarını lise düzeyinde öğrenim gören bir görme engelli ve üstün zekâlı öğrenci ile ailesi oluşturmaktadır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmış, ses kaydı alınarak kayıt altına alınmış ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular, öğrencinin sözel alanlarda yüksek performans sergilediğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, matematik ve fen derslerinde erişilebilir materyal eksiklikleri nedeniyle ciddi zorluklarla karşılaştığı görülmektedir. Sosyal ilişkilerde akran desteği önemli bir kolaylaştırıcı unsur olarak öne çıkarken, zaman zaman dalga geçilme ve dışlanma deneyimleri öğrencinin psikolojik iyilik hâlini olumsuz etkilemektedir. Öğretmenlerin bireyselleştirilmiş öğretim ve materyal uyarlaması konularında sınırlı düzeyde kaldığı; yöntem farklılaştırmasının çoğu zaman uygulanmadığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin öğrencinin özel durumuyla ilgili yeterli deneyime sahip olmasından öte öğrenciye yönelik ne yapabilirim düşüncesiyle hareket etmesi öğrencinin derse yönelik ilgisini yükseltmektedir. Öte yandan aile, öğrencinin akademik ilerlemesi ve duygusal gelişiminde kritik bir destek mekanizması sağlamaktadır. Öğrenci, geleceğe yönelik olarak mühendislik hedefi taşımakta; ancak merkezi sınavlarda görme engeline bağlı dezavantajların bu hedefe ulaşmasını güçleştirebileceğini ifade etmektedir. Özellikle LGS’de soruların görme engelli bireylerin kendi başlarına Braille alfabesi okuyup cevaplayabileceği tarzda sunulmayıp okuyucu ve kodlayıcı desteğiyle gerçekleştirildiği için öğrenci daha nitelikli bir eğitim alma imkânı elde edemediğini ifade etmiş benzer bir durumun YKS’de de yaşanacağından duyduğu endişeyi dile getirmiştir. Bulgular, eğitim ortamlarında erişilebilir materyallerin sistematik biçimde yaygınlaştırılması, öğretim programlarının farklılaştırılması ve öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi gerektiğini açıkça göstermektedir. Ayrıca okul-aile iş birliği güçlendirilmeli, akran zorbalığını önlemeye yönelik bütüncül politikalar uygulanmalı ve merkezi sınavlarda erişilebilirlik standartları yeniden düzenlenmelidir. Bu tür düzenlemeler, iki kere özel öğrencilerin bilişsel potansiyellerini adil biçimde yansıtmaları ve üstün yeteneklerini geliştirebilmeleri açısından kritik önem taşımaktadır. Sonuçta, kapsayıcı eğitim

¹ farukeken@gmail.com

politikaları ve uygulamaları, iki kere özel öğrencilerin hem engellerini aşmalarına hem de güçlü yönlerini en üst düzeyde geliştirmelerine olanak sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler: İki kere özel, üstün zekâ, görme engeli, kapsayıcı eğitim, nitel araştırma

İki Kere Özel Öğrencilere (2e) Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Farkındalıkları ve Yenilikçi Eğitim Yaklaşımına İlişkin Görüşleri: Bilsen Örneği

Blm Uzm. Alev Çelik¹, Nurdan Karaman², Blm. Uzm. Pınar Erdem³

Özet

İki kere özel öğrenciler hem üstün yetenek hem de öğrenme güçlüğü gibi farklı alanlarda özel gereksinimlere sahip bireylerdir. Bu öğrencilerin eğitiminde öğretmenlerin farkındalık düzeyi, uygulamada karşılaştıkları durumlar ve yenilikçi eğitim yaklaşımlarına dair görüşleri büyük önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı, Bilim ve Sanat Merkezi'nde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin iki kere özel öğrencilere yönelik farkındalık düzeyleri, uygulama deneyimleri ve yenilikçi eğitim yaklaşımlarına ilişkin görüşlerini incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış; veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu ve ek olarak uygulanan metafor ölçeği ile toplanmıştır. Görüşme formu üç alt amacı ölçmek üzere üç ana başlıktan oluşmaktadır: Farkındalık, Uygulama Boyutu ve Yenilikçi Eğitim Yaklaşımları. Toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş, bulgular tema, kategori ve kodlar halinde sunulmuştur. Araştırma sonucunda öğretmenlerin iki kere özel öğrenciler konusunda farkındalıklarının genelde yüksek olduğu, ancak uygulama boyutunda bireysel farklılıkların dikkate alınması, materyal uyarlaması ve sınıf yönetimi gibi konularda çeşitli zorluklarla karşılaştıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte yenilikçi yöntemleri (oyun tabanlı öğrenme, teknoloji destekli uygulamalar, proje tabanlı etkinlikler vb.) kullanma isteğinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çalışmaya ek olarak kullanılan metafor ölçeği, öğretmenlerin iki kere özel öğrencilerini nasıl anlamlandırdıklarını ortaya koymuştur. Katılımcılar, "İki kere farklılık ... gibidir. Çünkü ..." ifadesini tamamlayarak kendi algılarını somutlaştırmışlardır. Elde edilen metaforlar incelendiğinde; öğretmenlerin iki kere özel öğrencileri hem potansiyel hem de zorluklar barındıran bir farklılık olarak algıladıklarını göstermiştir. Böylece, öğretmen farkındalığı ile metaforik algılar arasında tutarlı bir ilişki olduğu; yenilikçi yaklaşımlara yönelik isteğin ise bu algılarla desteklendiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar iki kere özel öğretmenlerin eğitiminde öğretmen farkındalığının artırılmasının ve yenilikçi yaklaşımların desteklenmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: iki kere özel, sosyal bilgiler, yenilikçi eğitim.

¹ alevcelik.a@gmail.com

² karaman.nurdan@hotmail.com

³ pınarerdem8219@gmail.com

Bibliyoterapi Tekniğinin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Problem Çözme Becerisine Etkisi

Hülya Gülçin¹

Özet

Bibliyoterapi, bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarını geliştirmek amacıyla edebî eserlerden yararlanan, özdeşleşme ve yansıtma süreçleri üzerinden farkındalık kazandırmayı hedefleyen bir yöntemdir. Özellikle üstün yetenekli öğrenciler, güçlü bilişsel becerilere sahip olmalarına rağmen yüksek duyarlılık, yoğun duygusal yaşantılar ve farklı düşünme biçimleri nedeniyle sosyal-duygusal sorunlar yaşayabilmektedir. Bu bağlamda bibliyoterapi, üstün yetenekli öğrencilerin problem çözme süreçlerini destekleyen önemli bir teknik olarak görülmektedir. Bu araştırmanın amacı, bibliyoterapi tekniğinin üstün yetenekli öğrencilerin problem çözme becerilerine etkisini incelemektir. Araştırmanın nicel boyutunda veri toplamak amacıyla Problem Çözme Becerisi Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Nitel boyutta ise araştırmacının etkinlik süresince tuttuğu gözlem notları ve öğrencilerin yazdığı günlüklerden yararlanılmıştır. Böylece, nicel sonuçları destekleme, açıklama ve yeniden yorumlama amacıyla karma yöntem benimsenmiştir. Çalışmada tek analiz grubunun yer alması nedeniyle ön test ve son test kontrol grupsuz yarı deneysel model kullanılmıştır. Uygulama sürecinde öğrenciler, seçilen edebî metinler aracılığıyla kahramanlarla özdeşleşmiş, onların yaşadığı problem durumlarını tartışmış ve alternatif çözüm yolları üzerine düşünmüştür. Bu süreç, öğrencilerin kendi yaşamlarına uyarlayabilecekleri problem çözme stratejileri geliştirmelerine olanak tanımıştır. Nicel analiz sonuçları, bibliyoterapi uygulamalarının öğrencilerin problem çözme becerilerini anlamlı düzeyde geliştirdiğini göstermektedir. Özellikle sorunları tanımlama, alternatif çözüm yolları üretme ve uygun çözüm seçme aşamalarında öğrencilerin önemli ilerlemeler kaydettiği saptanmıştır. Nitel veriler de bu bulguları desteklemiş; öğrencilerin günlüklerinde ve gözlem notlarında, problem çözme sürecine yönelik daha bilinçli, yaratıcı ve yapıcı yaklaşımlar sergiledikleri görülmüştür. Sonuç olarak, bibliyoterapi üstün yetenekli öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirmede hem bilişsel hem de duygusal boyutta etkili bir yöntemdir. Bu çalışma, üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde bibliyoterapinin sistematik biçimde kullanılmasının önemini ortaya koymakta ve alan yazına özgün katkılar sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Bibliyoterapi, üstün yetenekli öğrenciler, problem çözme.

¹ hgckc2007@gmail.com

Yapay Zekâ (AI) Modellerinin İki Kere Özel Öğrenciler Konusundaki Algılarının Karşılaştırmalı Analizi: Chatgpt, Claude-Sonnet, Gemini, Grok ve Llama

İlker Gönen¹, Hacer Kılıçkiran²

Özet

Üstün zekâlı öğrencilerin aynı zamanda özel öğrenme güçlüğü, otizm spektrum bozukluğu ya da dil ve konuşma bozukluğu gibi en azından birine daha sahip olması durumu alan yazında iki kere özel öğrenci kavramını da ortaya çıkarmıştır. Teknolojik gelişmelerle birlikte bireylerin bu kavrama ilişkin bilgi edinme ihtiyaçlarını gidermede yapay zekâ ön plana çıkmıştır. Bu durum iki kere özel öğrencilere ilişkin yapay zekâ araçlarının bilgi birikimlerinin doğruluğuna ve algılarına dikkat çekmektedir. Bu araştırmanın amacı güncel yapay zekâ modellerinin (ChatGPT, Claude-Sonnet, Gemini, Grok ve Llama) iki kere özel öğrenci konusunda metaforik algı ve kelime eşleme testlerine verdikleri yanıtları karşılaştırmalı olarak analiz etmektir. Bireylerin yapay zekâ modellerini eğitmeden hazır chatbotları kullanarak bilgi edineceği düşünüldüğünden modeller eğitilmeden sorular yöneltmiştir. Ayrıca modeller doğrudan sorulan sorulara yasal mevzuatlar çerçevesinde cevap verdiğinden konu hakkındaki gerçek bilgilerinin/algılarının tespit edilebilmesi için modellere metaforik algı testi ve kelime ilişkilendirme testi yöneltilerek bu bağlamda değerlendirme yapılmıştır. Doğru kavram üzerine bu testlerin gerçekleştirildiğinden emin olunabilmesi amacıyla modellere kavram açıklaması ve alanın geliştirilmesi için tavsiyeleri içeren sorular da yöneltmiştir. Kavram açıklamaları incelendiğinde tüm modellerin kaynaklara dayalı yanıtlar üretme kabiliyetlerini kullanarak alan yazında yer alan kavram açıklamalarını ortaya koyduğu görülmüştür. Metaforik algı testi sonucu elde edilen cevaplar 7 tema altında toplanmış ve en sık tekrar edilen temaların zıtlık ve dengesizlik, uyumsuzluk, gizli potansiyel ve düzenleme gereksinimi olduğu görülmüştür. Llama modelinin daha çok geleneksel öğrenci profiline odaklanmışken Grok ve ChatGPT modellerinin iki kere özel öğrencilere yönelik daha çok derinlikli metaforlar geliştirdiği görülmüştür. Genel olarak modellerde uyumsuzluk, gizli potansiyel ve zıtlık temaları iki kere özel öğrencilerin en ayırt edici özellikleri olarak öne çıkmıştır. Kelime eşleme testinden elde edilen cevaplar 13 tema altında toplanmış ve en sık tekrar eden temaların gizli güç/yetkinlik, destek gereksinimi ve bilişsel zorluk olduğu görülmüştür. Llama modeli dışında tüm modellerin cevaplarından en az birinin gizli güç/yetkinlik temasında yer aldığı görülürken Llama modelinin cevaplarının bireysellik temasında yoğunlaştığı görülmüştür. Elde edilen bulgular doğrultusunda iki kere özel öğrenci kavramının çok boyutlu ve modeller arasında en kapsamlı olarak Gemini ve ChatGPT modellerinde ele alındığı ve konunun derinlemesine anlaşılması açısından bu modellerin öncelikli olarak tercih edilebileceği; Gemini modelinin öğrencilerin hem bilişsel hem duygusal zorluklarını ve bu zorlukların maskelenmesini ayrıntılı biçimde tanımladığı, ChatGPT modelinin ise somut eğitimsel uygulamalar, destek mekanizmaları ve iş birliği süreçlerine vurgu yaparak pratik çözümler sunduğu ifade edilebilir.

Anahtar kelimeler: İki kere özel öğrenciler, yapay zekâ, kelime eşleme, metafor.

¹ ilker.gonen@meb.gov.tr

² kilickiranhacer@gmail.com

Toplumsal Benlik Algısının Üstün Yetenekli Öğrencilerde Görünümleri: Bilsem Bağlamında Bir Değerlendirme

Esra Köroğlu¹, Seda Dünder²

Özet

Üstün yetenekli öğrenciler, akademik başarılarının yanı sıra sosyal, duygusal ve bilişsel alanlarda da farklılık gösteren bireylerdir. Bu farklılıklar, onların çevreleriyle olan ilişkilerini ve benlik algılarını doğrudan etkilemektedir. Toplumsal benlik algısı, bireyin kendisini başkalarının bakış açısıyla nasıl değerlendirdiğini ifade eder. Bu bağlamda, üstün yetenekli öğrencilerin toplumsal benlik algıları; aile, öğretmen ve akran gibi çevresel faktörlerin etkisiyle şekillenmektedir. Özellikle Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) gibi özel eğitim kurumlarında eğitim alan öğrencilerin kendilerini ve toplumsal rollerini nasıl algıladıkları, eğitim politikalarının ve destek mekanizmalarının geliştirilmesi açısından önemli bir veridir. Bu çalışmanın amacı, üstün yetenekli öğrencilerin toplumsal benlik algılarını incelemek ve bu algıların BİLSEM bağlamında nasıl şekillendiğini ortaya koymaktır. Bu araştırmada nitel veri toplama teknikleri kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu, öğrencilerin toplumsal benlik algılarını değerlendirmeye yönelik 12 sorudan oluşmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu, 10-13 yaş aralığında BİLSEM'e devam eden 10 üstün yetenekli öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerle birebir yapılan görüşmelerde elde edilen veriler, araştırmacı tarafından kayıt altına alınmış ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Verilerin analizinden elde edilen temel bulgular; Öğrencilerin çoğu, "kendinizi nasıl tanımlarsınız?" sorusuna yanıt verirken zorlanmış ve uzun süre düşündükleri gözlemlenmiştir. Katılımcıların büyük bir kısmı, kendilik algılarının toplumun ve özellikle ailelerinin onları nasıl gördüğüyle doğrudan ilişkili olduğunu ifade etmiştir. Öğrenciler, BİLSEM'e başladıktan sonra hayatlarında büyük bir değişiklik olmadığını; hatta BİLSEM'li kimliğinin görünür olmasından rahatsızlık duyduklarını belirtmişlerdir. Aile, öğretmen ve toplumun başarıya yönelik baskısı, öğrencilerde kaygı düzeyini artırmakta ve bazı projelerde aşırı heyecana yol açmaktadır. Öğrenciler, BİLSEM'li oldukları için "daima başarılı olmak zorunda olduklarını" düşündüklerini; bazı öğretmenlerin bu durumu olumsuz yansıttığını ve "bilsemlisin, nasıl bilemezsin?" gibi söylemlerin benlik algılarını zedelediğini ifade etmişlerdir. Okul ortamına kıyasla BİLSEM'de daha rahat hissettiklerini, bunun nedenini ise sınıf mevcutlarının az olması, benzer öğrencilerle birlikte bulunmaları ve etkinlik temelli öğrenme süreci olarak belirtmişlerdir. Öğrencilerin gelecek planlarında, çoğunlukla ailelerinin yönlendirdiği meslekleri tercih ettikleri görülmüş; bu durum bireysel karar alma süreçlerinin sınırlı olabileceğini göstermektedir. Bu araştırma, üstün yetenekli öğrencilerin toplumsal benlik algılarının büyük ölçüde çevresel etkenlerle şekillendiğini ortaya koymuştur. Öğrencilerin, BİLSEM kimliklerinden dolayı hem olumlu hem de olumsuz sosyal yansımalarla karşı karşıya kaldıkları anlaşılmaktadır. Özellikle başarı beklentisi ve etiketlemeler, öğrencilerin benlik gelişiminde baskı unsuru haline gelebilmektedir. Öğrencilerin benlik algılarını olumlu yönde geliştirecek psiko-sosyal destek programları BİLSEM bünyesinde uygulanmalıdır. Aileler ve öğretmenler, öğrencilerin

¹ esra_garam@hotmail.com

² sedadundar2017@gmail.com

yalnızca akademik başarılarına odaklanmak yerine, duygusal ve sosyal gelişimlerine de destek vermelidir. Etiketleme ve aşırı başarı beklentisinin önüne geçmek adına öğretmenlere yönelik bilinçlendirme seminerleri düzenlenebilir. Öğrencilerin kariyer planlamasında kendi ilgi ve yeteneklerini merkeze almaları teşvik edilmelidir.

Anahtar kelimeler: Üstün yetenekli öğrenciler, toplumsal benlik algısı, BİLSEM.

Felsefi Düşünme Becerilerinin Üstün Yetenekli Çocukların Kimlik İnşasındaki Rolü

Arş. Gör. Büşra Öksüz¹, Doç. Dr. Şener Şentürk² Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Selim Altınışik³

Özet

Her toplumda ortalamanın üzerinde zekâ ve yeteneğe sahip bireyler bulunmaktadır. Bu bireyler, tarih boyunca düşünceleri, yaratıcılıkları ve keşifleriyle insanlığın gelişimine katkıda bulunmuştur. Üstün yetenekli bireyler, tamamen farklı kişiler olmasalar da bilişsel, duyuşsal ve sosyal özelliklerinin dağılımı, gelişim süresi ve bileşimi açısından akranlarından ayrılmaktadır. Bu farklılık, kimlik gelişim süreçlerinin de özgün bir seyir izlemesine yol açmakta ve üstün yetenekli bireylerde kimlik arayışları genellikle daha erken dönemlerde başlamaktadır. Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, üstün yetenekli bireylerin kimlik inşası süreçleri ile felsefi düşünme becerileri arasındaki ilişkiyi ele alan ulusal ve uluslararası akademik yayınlar, raporlar ve kuramsal metinler incelenmiştir. İncelenen dokümanlar, içerik açısından “kimlik gelişimi”, “öz farkındalık” ve “felsefi düşünme” temaları çerçevesinde değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, felsefi düşünme becerilerinin —özellikle eleştirel sorgulama, varoluşsal merak ve anlam arayışı— üstün yetenekli bireylerin öz farkındalık kazanma, değerlerini tanıma ve yaşam amaçlarını belirleme süreçlerinde önemli katkılar sunduğunu göstermektedir. Sokrates’in “Kendini Bil!” düsturu, bu bireylerin kimlik inşası sürecinde hem kuramsal hem de pratik bir referans noktası oluşturmaktadır. Literatürdeki bulgular da felsefi diyalog ve sorgulama etkinliklerinin yalnızca bilişsel gelişimi değil, aynı zamanda etik, değerler eğitimi ve yaşam felsefesi boyutlarını da desteklediğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, felsefi düşünme temelli etkinliklerin eğitim ortamlarında sistematik biçimde uygulanmasının, üstün yetenekli bireylerin kimlik gelişimi, öz farkındalık düzeyleri ve yaşamı anlamlandırma süreçlerine katkı sunduğu söylenebilir. Bu durum, eğitim programlarında felsefi etkinliklere yer verilmesinin, üstün yetenekli bireylerin bütüncül gelişimlerini desteklemek açısından önem taşıdığını göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Üstün yetenekli bireyler, kimlik inşası, felsefi düşünme becerileri.

¹ busraoksuz@bayburt.edu.tr

² egitim.hekimi@gmail.com

³ mustafaselim.altinisik@omu.edu.tr

Özel Yetenekli Öğrencilerde Atasözleri ile Geliştirilen Dijital İçerikle Değer Öğretimine Yönelik Nitel Bir Araştırma

Gülizar Işık¹, Dilşad Sena Sarışın², Ali Uğur Karatay³,

Fırat Akpunar⁴, Eymen Sadem Topçu⁵

Özet

Özel yetenekli öğrencilerin toplumların itici gücü olduğu bilinmektedir. Bu öğrenciler bilişsel açıdan akranlarına göre ileri düzeyde gelişim göstermelerine rağmen sosyal ve duygusal gelişimlerinde farklılıklar gözlenmektedir. Sadece yüksek akademik başarı ön plana alındığında empati, saygı ve toplumsal sorumluluk gibi önemli değerlerin göz ardı edilmesi riski ile karşılaşilmektedir. Değer öğretimi, özel yetenekli öğrencilerin yalnızca zihinsel potansiyellerini geliştirmelerini değil, aynı zamanda sağlıklı sosyal ilişkiler kurmalarını ve sahip oldukları yetenekleri insanlığın yararına kullanmalarını desteklemektedir. Yeni eğitim programımız öğrenciyi sadece bilgi yüklenen değil toplumun değer yargıları ile geleceğe taşımayı hedeflemektedir. Araştırmanın amacı, özel yetenekli öğrencilerde atasözleri kullanılarak geliştirilen dijital içerik aracılığıyla Türk toplumunun yüce değerlerinden biri olan komşuluk değeri ile ilgili farkındalık oluşturabilmektir. Çalışma, öğrencilerin hem kültürel mirasın bir parçası olan atasözlerini anlamalarını hem de toplumsal yaşamda önemli bir yere sahip olan komşuluk değerini davranışlarına yansıtma hedeflemiştir. Çünkü eğitim ortamlarında teknoloji ne kadar etkileşimli ise o kadar öğretici olmaktadır. Araştırmada temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Alan yazın taraması yapılmış ve komşuluğa ait atasözleri derlenmiştir. Komşulukla ilgili atasözleri temel alınarak resimlerini ve seslendirmesini öğrencilerimizin yaptığı yapay zekâ uygulamasında dijital hikâye oluşturulmuş kitap ayraçları tasarlanmıştır. Hedef kitleyi 2024-2025 eğitim öğretim yılında Bilim ve Sanat Merkezine devam eden 5. Sınıf düzeyinde amaçsal örnekleme yöntemiyle seçilen 20 öğrenci oluşturmaktadır. Dijital hikâye ile 20 öğrenciyle küçük grup uygulamaları yapılmış ve uygulamalar sonunda uzman görüşü alınarak oluşturulan yapılandırılmış form ile öğrencilerin cevapları alınmıştır. Elde edilen veriler betimsel analizle çiftli kodlama ile çözümlenmiş, katılımcı doğrulaması yapılmıştır. Verilerin analizi sonucunda; komşuluk kavramı, komşularla iletişim sıklığı, komşulukla ilgili atasözlerinin bilinirliği, atasözlerinin kullanımı, dijital materyallerin etkisi şeklinde beş ana tema ile kod ve kategoriler belirlenmiş tablolar oluşturulmuştur. Araştırma bulguları komşulukla ilgili atasözlerinin öğrenciler tarafından bilindiğini ancak günlük hayatta kullanımının sınırlı olduğunu göstermektedir. Bunun en önemli nedenlerinden biri, modern yaşamın bireyselleşmeye yönelmesidir. Ancak araştırma sonucunda, dijital eğitim materyalleri ile desteklenen çalışmaların öğrencilerin ilgisini çektiği ve atasözlerini daha iyi kavramalarına ve bir değer olarak komşuluğun önemini anlamalarına yardımcı olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda atasözleri aracılığıyla geliştirilen dijital içeriklerin özel yetenekli öğrencilerde

¹ gulizarfelsefe@gmail.com

² dilsadsenasarisin@gmail.com

³ aliugurkrty@gmail.com

⁴ firatakpunar23@gmail.com

⁵ sademtopcu@hotmail.com

değer eğitimi açısından etkili olduğu ortaya konmuştur. Bu durum, kültürel öğelerin teknoloji destekli öğrenme ortamlarında kullanılmasının, değerlerin daha kalıcı ve anlamlı bir şekilde içselleştirilmesine katkı sağladığını göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Özel yetenekli öğrenci, değer, atasözü, komşuluk, dijital içerik.

Atasözlerine Dayalı Proje Tabanlı Türkçe Öğretimi ile Üstün Yetenekli Öğrencilerde Dürüstlük Değerinin Geliştirilmesi

Pınar Doğan¹

Özet

Bu çalışma, atasözlerine dayalı proje tabanlı Türkçe öğretim etkinliklerinin üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinde dürüstlük değerinin gelişimine etkisini incelemektedir. Değer eğitimi, bireyin karakterini ve sosyal uyumunu şekillendiren temel yapı taşlarından biridir. Bu bağlamda, üstün yetenekli bireylerin yalnızca bilişsel becerilerinin değil, aynı zamanda etik değerlerinin de desteklenmesi büyük önem taşır. Atasözleri, kültürel aktarımın güçlü araçlarından biri olarak, dürüstlük gibi soyut değerlerin somutlaştırılmasına imkân tanır. Araştırma, 2024–2025 eğitim öğretim yılında Şanlıurfa Karaköprü Bilim ve Sanat Merkezi'nde 6. sınıf düzeyindeki 26 öğrenci ile yürütülmüş; öğrenciler rastgele 13'er kişilik deney ve kontrol gruplarına ayrılmıştır. Yarı deneysel desenle yapılandırılan çalışmada, deney grubuna dört hafta boyunca haftalık atasözü odaklı dersler, sokratik sorgulama, öğrenci avatarlarıyla ifade etkinlikleri ve "dürüstlük kantini" adlı uygulama sunulmuştur. Kontrol grubunda ise Türkçe dersleri MEB kazanımlarına göre yürütülmüştür. Uygulamanın başında ve sonunda her iki gruba da "Dürüstlük Ölçeği" uygulanmış; sonuçlar Excel ortamında sayısallaştırılarak fark ve gelişim yüzdeleri hesaplanmıştır. Veri analizleri, deney grubunda dürüstlük puanlarında belirgin bir artış olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin yalnızca bireysel davranışlarında değil, çevrelerine yönelik etik tutumlarında da olumlu yönde gelişim gözlemlenmiştir. Özellikle "dürüstlük kantini" gibi özgün uygulamalar, öğrencilerin teorik değer kazanımlarını günlük yaşama aktarma fırsatı sunmuştur. Elde edilen bulgular, atasözlerine dayalı proje tabanlı Türkçe öğretiminin yalnızca akademik değil, karakter eğitimi açısından da güçlü bir araç olduğunu ortaya koymuştur. Bu uygulama, Türkçe öğretmenlerinin dil becerilerini etik değerlerle bütünleştirerek sunmasına olanak sağlayan bütüncül bir öğretim modelidir. Aynı zamanda öğrencilerin duyuşsal gelişimlerini, empati, sorumluluk ve iş birliği gibi değerlerle de desteklemektedir. Sürecin öğrenciler üzerindeki etkileri yalnızca test sonuçlarıyla değil, sınıf içi gözlem ve öğrenci ifadeleriyle de doğrulanmıştır. Sonuç olarak, atasözlerinin kültürel gücü, proje tabanlı öğrenme yaklaşımıyla birleştiğinde üstün yetenekli bireylerde hem bilişsel hem de duyuşsal düzeyde anlamlı gelişmeler sağlanabileceği görülmüştür. Bu tür çalışma örneklerinin yaygınlaştırılması, değer temelli öğretim anlayışına önemli katkılar sunacaktır.

Anahtar kelimeler: Üstün yetenekli öğrenciler, proje tabanlı öğrenme, değerler eğitimi, yaratıcı yazma, Türkçe öğretimi.

¹ avzeldogan.38@gmail.com

Bilsem Öğretmenlerinin İki Kere Özel Öğrencilere İlişkin Metaforik Algılarının İncelenmesi

Nurgül Dipova¹, Doç. Dr. Belgin Bal İncebacak²

Özet

Bu çalışma, Bilsemde çalışan öğretmenlerin iki kere özel (twice exceptional) öğrencilerle ilgili metaforik düşüncelerini incelemek amacıyla yapılmıştır. İki kere özel öğrenciler hem özel yetenek hem de öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, otizm spektrum bozukluğu gibi farklı gelişimsel zorlukları aynı anda barındıran bireylerdir. İki kere özel öğrencilerin farkında olmak ve ihtiyaçları olan eğitimi almaları onların potansiyellerini kullanmalarına fırsat tanınması gerekmektedir. Bu durum, onların eğitim süreçlerinde hem potansiyel hem de sınırlılıkların birlikte görülmesine yol açmaktadır. Nitel araştırma desenine dayalı bir çalışma olup veriler öğretmenlere uygulanan açık uçlu metafor sorular formu ile elde edilmiştir. Araştırmaya farklı branşlardan ve çeşitli mesleki deneyimlere sahip toplam 30 öğretmen katılmıştır. Katılımcılar 2025-2026 eğitim öğretim yılında Türkiye'nin çeşitli il ve ilçelerinde çalışmakta olan en az bir yıl iki kere özel bir öğrenci ile çalışmış bilsem öğretmenleridir. Katılımcılardan “İki kere özel öğrenci..... gibidir, çünkü.....” ve “İki kere özel öğrenci ile çalışmak..... gibidir, çünkü.....” ifadeleri tamamlamaları istenmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Bu çözümlemede kod, kategori ve temalar oluşturulmuştur. Analiz sonucunda iki kere özel öğrencileri birbirinden farklı metaforlarla ilişkilendirdikleri görülmüştür. Bulgular, öğretmenlerin bu öğrencilere ilişkin algılarında ikili bir bakış açısı benimsediklerini, yani hem onların güçlü yönlerini takdir ettiklerini hem de eğitim sürecinde karşılaşılan zorluklara dikkat çektiklerini ortaya koymaktadır. Ayrıca öğretmenler, kurumsal ve eğitimsel yetersizlikler ile destek mekanizmalarının eksikliğini sıklıkla vurgulamış, bu öğrencilere yönelik daha kapsamlı destek programlarına ihtiyaç olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırma bulguları iki kere özel öğrencilerin eğitiminde öğretmen farkındalığının artırılmasının önemine işaret etmektedir. Bu bağlamda, öğretmen eğitimlerinin çeşitlendirilmesi, tanılama süreçlerinin güçlendirilmesi ve bireyselleştirilmiş öğretim stratejilerinin geliştirilmesi önerilmektedir. Çalışma, Türkiye’de iki kere özel öğrenciler konusundaki sınırlı literatüre katkı sağlaması bakımından önemlidir.

Anahtar kelimeler: İki kere özel öğrenciler, bilsem, özel yetenek, özel öğrenme güçlüğü.

¹ nrgldpv@gmail.com

² belginbal33@gmail.com

**Erasmus+ Programı Okul Eğitimi Alanında Projelerde Görev Alan Üstün
Yetenekli Öğrencilerin Yabancı Dil İletişim ve Kişisel Gelişim Becerileri Üzerine
Bir Araştırma: Nezihe Derya Baltalı Bilim ve Sanat Merkezi Örneği**

Münire Alagöz¹ , Yasir Ayhan, Huriye Beyza Öğünç, Meyra Arslan,

İpek Hiç, Barış Duru, Beyza Ataalp

Özet

Bu çalışmada Erasmus+ programı kapsamında, kurumumuz Denizli Nezihe Derya Baltalı Bilim ve Sanat Merkezinde okul eğitimi alanında yürütülen uluslararası projelerde görev alan üstün yetenekli öğrencilerin yabancı dilde iletişim becerileri ve kişisel gelişimlerinin bazı değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi amaçlanmıştır. 2019- 2025 yılları arasında Denizli Nezihe Derya Baltalı Bilim ve Sanat Merkezinde okul eğitimi alanında Erasmus projelerine katılan 182 öğrenci çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Nicel araştırma yöntemlerinden betimsel ve ilişkisel tarama teknikleri kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Anketteki cevapların aritmetik ortalama, frekans ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Korelasyon analizi, t-testi ve ANOVA testleri yapılmıştır. Öğrencilerin yabancı dilde iletişim becerilerinde gelişme ve ilerleme tespit edilmiştir ($F=0,879$; $p>0,844$). Kişisel gelişim alt boyutunda anlamlı ($F=0,774$; $p>0,009$) farklılıklar bulunmuştur. Erasmus+ programından faydalanan öğrencilerin cinsiyetlere göre t-testi karşılaştırılması neticesinde kadınların erkeklere göre kişisel gelişimde daha etkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca uluslararası kısa dönemli öğrenci değişimlerine katılan öğrencilerin ortalama 1,78 ülke gezdikleri öğrencilerin %93,9 (171 kişi) yurtdışına ilk kez Erasmus+ programıyla çıktığı tespit edildi. Genel olarak bakıldığında Erasmus+ programı; programdan faydalanan öğrencilerin akademik ve profesyonel yaşantısını zenginleştirme, öğrencilerin dil ve kültürlerarası iletişim becerilerini artırma, öğrencilerin kendine güven ve öz farkındalıklarını güçlendirme, farklı bakış açıları kazandırma gibi olumlu katkıları bulunmaktadır. Tüm bu katkıların kısa, orta ve uzun vadede öğrencilerin dil yeterliliğini, kişisel gelişimlerini ve kariyer planlamalarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Erasmus+ programı, uluslararası proje, üstün yetenekli öğrenciler, yabancı dilde iletişim becerileri, kişisel gelişim.

¹ durmazmunire@gmail.com

Bilsem Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Bağlamında Küresel Sorunlara Bakış Açısının İncelenmesi

Elif Çakı¹, Dr. Gülnihal Yıldırım², Ece Apaydın³

Özet

Bilsem öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınma hedefleri bağlamında küresel sorunlara ilişkin görüşlerinin incelenmesinin amaçlandığı çalışmanın alt amaçları;

- 1- Bilsem öğrencilerinin görüşlerine göre küresel sorunlar nelerdir?
- 2- Bilsem öğrencilerine göre acil çözümlenmesi gereken küresel sorunlar nelerdir? 3- Bilsem öğrencilerinin küresel sorunlarla ilgili çözüm önerileri nelerdir?

Şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda nitel araştırma yöntemlerinden genel nitel araştırma olarak tasarlanan araştırmanın çalışma grubu amaçlı örneklem yöntemlerinden uygun örnekleme ile belirlenmiştir. Araştırmanın katılımcıları 2024-2025 yılı eğitim öğretim döneminde Prof. Dr. Azizi Sancar Bilim ve Sanat Merkezinde öğrenim gören üstün yetenekli olarak tanımlanmış lise grubu (9. sınıf) 3 kız 6 erkek öğrenci olmak üzere toplam 9 kişiden oluşmaktadır. Söz konusu çalışmanın verilerini elde etmek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Katılımcılar ile yapılan görüşmeler sonucu elde edilen veriler betimsel içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Bu doğrultuda verilere ilişkin belirlenen kod, kategori ve temalara ait tablolar oluşturulmuştur. Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre katılımcıların öncelikli olarak ifade ettiği küresel sorun insan hakları teması altında toplanmıştır. Diğer bir sonuç olan acil çözümlenmesi gereken küresel sorun ise iklim değişikliği kategorisi bağlamında ele alınmıştır. Son olarak küresel sorunlara çözüm önerilerinde ise katılımcıların en çok dile getirdiği öneriler insan hakları temasında toplanmıştır. Bu sonuçlar çerçevesinde sunulan öneriler: “Farkındalık çalışmalarını desteklemek için, öğretmenler ve ailelerin de eğitilmesi ve bilgi sahibi olması sağlanmalıdır.”, “Öğrencilerin liderlik ve girişimcilik özelliklerini geliştiren, küresel sorunlara yönelik projeler ve inovatif çalışmalar teşvik edilmelidir.”, “Okullar ve eğitim kurumları, SKH’leri temel alan eğitim materyalleri ve projeler geliştirebilir.”, “Öğrencilerin küresel sorunlara farklı disiplinler çerçevesinde bakış açısı kazanmalarını sağlayacak çapraz disiplinli çalışmalar teşvik edilmelidir.”, “Ulusal ve uluslararası kuruluşlar ile işbirliği çerçevesinde yapılacak çalışmalara öğrenci, öğretmen ve ailelerin de katılımı sağlanmalı.” şeklinde sıralanabilir.

Anahtar kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, küresel sorunlar, yerel ve küresel bağlantılar, küresel vatandaşlık.

¹elifcaki34@gmail.com

²ygulnihal@gmail.com

³eceapaydn@gmail.com

Educational Technologies For Twice-Special And Gifted Children In The Context Of 21st Century Skills

Feyza Müzeyyen Keresteci¹, İsa Çetin², Murat Körük³

Abstract

In the context of developing twenty-first-century skills, it examines the opportunities offered by educational technologies for twice-specialized and gifted children. The digital transformation in today's education transcends traditional teaching methods, enabling personalized and differentiated learning experiences. Innovative technologies, particularly artificial intelligence-based systems, augmented reality applications, and gamification-based learning environments, stand out as important tools to support the cognitive, affective, and social development of this student group. Educational technologies not only facilitate the transfer of knowledge but also strengthen students' active participation, curiosity, and desire to learn. Children with special needs may have both high potential and different disabilities such as learning difficulties, attention deficit, or emotional difficulties at the same time. This situation complicates their educational processes and makes it difficult for teachers to respond effectively with traditional methods. This research examines, using a qualitative method, how educational technologies that offer adaptable solutions to overcome this complexity enable individual differences to be reflected in the learning process. Within the scope of the study, successful examples of technology integration implemented internationally were examined using case analysis methods, and the transformative effects of these cases on the learning experiences of twice-exceptional children were evaluated in detail. The research findings demonstrate that AI-based learning analytics personalize the learning process by precisely identifying students' strengths and weaknesses. Augmented reality applications, on the other hand, significantly increase student motivation and conceptual understanding by making abstract concepts concrete. Furthermore, gamification applications have been found to strengthen students' intrinsic motivation and encourage active engagement in learning. These findings demonstrate that twice-over, gifted and talented students have the opportunity to fully realize their potential, making the learning process more inclusive. The purpose of this study is to explore how innovative educational technology applications at an international level are transforming the learning experiences of twice-gifted and gifted children. The study offers both theoretical and practical, evidence-based recommendations for educators. These recommendations include integrating personalized learning platforms into curriculums and expanding technology-enhanced pedagogy training for teachers. In conclusion, the pedagogically sound and conscious use of educational technologies will support the learning processes of twice-exceptional and gifted children, increase their active participation in social life, significantly contribute to their ability to use their potential to the fullest.

Keywords: Twice-exceptional children, gifted children, educational technologies, 21st century skills, gamification.

¹ mfeyzakeresteci@gmail.com

² iym52@hotmail.com

³ muratkoruk5959@gmail.com

Kilim Motiflerinin Üstün Yetenekli Öğrencilerde Yaratıcı Yazarlığa Katkısı

Uğur Baştan¹, Adnan Yasin Asoğlu, Adem Ünlü

Özet

Bu araştırma, geleneksel kültürel değerlerimizden biri olan kilim motiflerinin üstün yetenekli öğrencilerin yaratıcı yazarlık becerilerine katkısını incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden tarama modelinde desenlenmiş olup, bir bilim ve sanat merkezinde öğrenim gören 23 üstün yetenekli öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada öğrencilere Anadolu'nun çeşitli bölgelerine ait anlam yüklü kilim motifleri görselleri sunulmuş ve bu motiflerden yola çıkarak kısa öykü, şiir ya da deneme yazmaları istenmiştir. Öğrencilerin metinleri içerik analiziyle çözümlenmiş; sembolik düşünme, metafor üretimi, imgesel anlatım ve özgün üslup gibi yaratıcı yazarlık göstergeleri incelenmiştir. Elde edilen bulgular, kilim motiflerinin öğrencilerin yazılı anlatımlarında güçlü bir uyarıcı işlevi gördüğünü ortaya koymuştur. Öğrenciler, motiflerin taşıdığı semgesel anlamları kendi yaşam deneyimleriyle bütünleştirerek özgün ve yaratıcı hikâyeler üretmişlerdir. Bu süreçte kültürel miras unsurlarının yalnızca estetik bir süsleme değil; aynı zamanda öğrencilerin düşünce dünyalarını besleyen, duygusal ve bilişsel boyutta yaratıcılığı harekete geçiren bir kaynak olduğu görülmüştür. Öğrencilerin yazılarında sıkça doğa, aile, toplumsal değerler ve bireysel kimlik gibi temaların işlendiği, motiflerin ise bu temaların zenginleştirilmesinde sembolik araçlar olarak işlev gördüğü saptanmıştır. Sonuç olarak, araştırma kilim motiflerinin üstün yetenekli öğrencilerin yaratıcı yazarlık becerilerine anlamlı katkılar sunduğunu göstermektedir. Motifler, öğrencilerin imgesel ifade gücünü artırmakla birlikte kültürel belleğe yönelik farkındalıklarını da geliştirmektedir. Bu bulgu, yaratıcı yazarlık eğitiminde kültürel miras öğelerinden daha etkin yararlanılabileceğine işaret etmektedir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, eğitimcilerin yaratıcı yazarlık atölyelerinde kültürel motifleri uyarıcı materyal olarak kullanmaları önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Kilim motifleri, yaratıcı yazarlık, üstün yetenekli öğrenciler, kültürel miras, sembolik düşünme.

¹ ugurbastan1@gmail.com

Üstün Zekalı Bireylere Kriptoloji Öğretimi

Özlem Kahraman¹

Özet

Bilgi güvenliğinin büyük önem taşıdığı günümüz dünyasında, bilgilerin güvenli ortamlar üzerinden aktarılması kritik bir gereklilik hâline gelmiştir. Üstün zekalı öğrenciler, genellikle sıradan ve tek yönlü öğrenme süreçlerinde sıkılabilmektedir. Kriptoloji ise sürekli problem çözme, analiz ve yaratıcı düşünme gerektirdiği için bu öğrencilerin zihinsel olarak aktif kalmalarını sağlar. Bu çalışma, özgün bir şifreleme algoritmasını üstün zekalı öğrencilerin dokunarak anlayabilmesi ve aynı zamanda görme yetersizliği olan üstün zekalı bireylere kriptoloji bilimini öğretmek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada, görme yetersizliği olan bireylerin kullandığı Braille alfabesinden faydalanılmış, ancak geleneksel nokta sistemi yerine farklı bir numaralandırma yöntemi uygulanmıştır. Altıgenin üst köşesi başlangıç noktası olarak kabul edilerek kenarlar saat yönünde numaralandırılmıştır. Braille alfabesinde her harf ve rakamın dolu noktaları hangi numaraya karşılık geliyorsa, altıgenin o numaralı kenarları doldurulmuştur. Böylece “altıgen şifreler” geliştirilmiştir. Bu altıgen şifreler, bal peteği modeline dönüştürülmüş ve toplamda 748 farklı şifre elde edilmiştir. Görme yetersizliği olan üstün zekalı bireylerin dokunarak öğrenebilmeleri için kartondan kesilen altıgen maketlere boncuk ve tel şeritler yapıştırılmıştır. Boncuklarla başlangıç noktaları belirgin hâle getirilmiş, dolu kenarlara tel şerit eklenmiş, boş kenarlar ise boş bırakılmıştır. Böylelikle her harf ve rakam için dokunsal bir öğrenme materyali oluşturulmuştur. Uygulama, üstün zekalı 30 öğrenciyle sınıf ortamında gerçekleştirilmiş ve memnuniyet ölçeği ile değerlendirildiğinde olumlu sonuçlar alınmıştır. Üstün zekalı öğrenciler, bu bilimi erken yaşta öğrendiklerinde gelecekte ülkenin teknoloji ve güvenlik altyapısına katkıda bulunabilecek kritik uzmanlar hâline gelebilirler. Aynı zamanda görme yetersizliği olan üstün zekalı bireyler için geliştirilen bu üç boyutlu materyaller, eğitimde fırsat eşitliği açısından son derece önemlidir. Araştırmalar sonucunda ülkemizde görme yetersizliği olan üstün zekalı bireylerin kriptoloji alanında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve bu alanda yaygın olarak çalışmadıkları görülmüştür. Gerekli eğitimler ve uygun donanımlar sağlandığında, engelli bireylerin her alanda aktif rol alabilmeleri mümkündür. Sonuç olarak, kriptoloji, üstün zekalı öğrencilerin zihinsel kapasitelerini en üst düzeyde kullanmalarına, farklı disiplinleri birleştirmelerine ve gelecekte kritik alanlarda görev almalarına imkân tanıyan bir bilim dalıdır. Üstün zekalı ve görme yetersizliği olan bu bireylere yönelik geliştirilen “altıgen şifre” materyalleri ise hem bu bilimi öğrenmelerine katkı sağlayacak hem de eğitimde eşitlik ilkesini güçlendirecektir.

Anahtar kelimeler: kriptoloji, braille, altıgen, üstün zekalı, üstün zekalı görme engelli.

¹ ozlemkahraman04@gmail.com

Bilim ve Sanat Merkezleri ve Devlet Ortaokullarında Öğrenimlerine Devam Eden Öğrencilerin Girişimcilik Düzeylerinin İncelenmesi

Canan Duygulu¹, Dr. Öğr. Üyesi Mevlüde Doğan²

Özet

Bu araştırmada, Bilim ve Sanat Merkezleri ve devlet ortaokullarında öğrenimlerine devam eden öğrencilerin girişimcilik düzeyleri incelenmiş, cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklar değerlendirilmiştir. Araştırmada betimsel bir yöntem olan tarama modeli benimsenmiş ve kolay örnekleme yöntemiyle Samsun ilindeki devlet ortaokullarında öğrenimlerine devam eden 195 ve Bilim ve Sanat Merkezleri'ne devam eden ortaokul düzeyindeki 71 öğrenci olmak üzere toplamda 266 öğrenci çalışma grubuna dâhil edilmiştir. Verileri analiz etmek için istatistiksel paket programı kullanılmış, cinsiyet ve sınıf düzeyine göre bağımsız gruplar t-testi ve Varyans analizleri gerçekleştirilmiştir. Hem Bilim ve Sanat Merkezleri hem de devlet ortaokullarında öğrenimlerine devam eden öğrencilerin girişimcilik düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği, ancak erkek öğrencilerin girişimcilik puanlarının kız öğrencilere göre biraz daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sınıf düzeyi değişkeni açısından ise Bilim ve Sanat Merkezleri'ne devam eden 5. sınıf düzeyindeki öğrencilerinin girişimcilik puanlarının diğer sınıf düzeylerinden daha yüksek olduğu, bununla birlikte, tüm sınıf düzeylerinde homojen dağılım tespit edilmiştir. Ancak, devlet ortaokullarında öğrenimlerine devam eden öğrencilerden 6. sınıf düzeyindeki öğrencilerin puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca, 5. sınıf öğrencileri ile 6. sınıf öğrencilerinin girişimcilik düzeyleri, 7. ve 8. sınıf düzeyindeki öğrencilere göre anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur. Araştırmada, cinsiyet ve sınıf düzeyine göre farklılıkların nedenleri üzerine nitel çalışmalar yapılması ve farklı değişkenlerin de dâhil edilerek benzer araştırmaların tekrarlanması önerilmiştir. Bu çalışma, Bilim ve Sanat Merkezleri ve devlet ortaokullarında öğrenimlerine devam eden öğrencilerin girişimcilik düzeylerinin belirlenmesi konusunda alan yazında bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik düzeyi, Bilim ve Sanat Merkezi, Ortaokul.

¹ cananduygulu@gmail.com

² mdogan@omu.edu.tr

Bilim ve Sanat Merkezi Uyum Eğitimi Programında Oyunun Önemi (Kırılmayan Makarna Örneği)

Derya Sönmez¹

Özet

Yaşamın her alanında yer alan oyun, çocuklar için ciddi bir uğraştır. Çalışmanın amacı, bilimve sanat merkezinde öğrenim gören özel yetenekli öğrencilerin uyum eğitimi programında yer alan “Kırılmayan Makarna” oyununa ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bilim ve sanat merkezinde öğrenim gören özel yetenekli öğrencilerin uyum eğitimi programında yer alan kırılmayan makarana oyununa ilişkin öğrenci görüşlerinin belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Çalışmanın katılımcılarını 2024-2025 eğitim öğretim yılında Kahramanmaraş ili Onikişubat ilçesinde yer alan Onikişubat Bilim ve Sanat Merkezinde öğrenim gören ve uyum eğitimi programına katılan özel yetenekli 10 ilkokul öğrencisi oluşturmaktadır (5 kız, 5erkek). Bilim ve sanat merkezi 9-13 Ekim 2024 haftasında uyum eğitimi programında yer alan “Kırılmayan Makarna” etkinliği 2 ders saatinde uygulanmıştır. İkişer kişi grup olan öğrencilerden köpük tabaklar arasında yer alan uzun makarnayı kırmadan başlangıç noktasından bitiş noktasına taşımaları istenmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin uyum eğitimi programında yer alan kırılmayan makarana oyununa yönelik görüşlerini almak amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan özdeğerlendirme formu oyun sonunda öğrencilere uygulanmıştır. Öz değerlendirme formunda açık uçlu 4 dört soru yer almıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Öz değerlendirme cformundan toplanan veriler, öğrencilerin görüşleri değiştirilmeden isimleri kodlanarak (Ö1’denÖ10’akadar) doğrudan alıntılarla yazıya aktarılmıştır. Çalışmanın bulguları doğrultusunda şu sonuçlara ulaşılmıştır: Öğrenciler oyunun bazı kısımlarında zorlansalar da oyunla öğrenmekten büyük zevk almaktadırlar. Oyun öğrencilerin dikkatli olma, dengede durma, grup çalışması, strateji geliştirme gibi zihinsel ve fiziksel çok yönlü gelişimlerine katkı sağlamaktadır. En önemlisi de oyun ile öğrenciler eğlenirken öğrenmeyi gerçekleştirmektedir. Bilim ve sanat merkezi uyum eğitimi programında yer alan kırılmayan makarna oyununa yönelik elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir: Özel yetenekli öğrencilerin birbirlerine uyum sağlamaları için oyundan faydalanılması, oyunlar ile öğrencilerin hem zihinsel hem de fiziksel gelişimlerine katkı sağlayacak oyun öğretimi ile ders etkinliklerine yer verilmesi önerilebilir.

Anahtar kelimeler: Bilim ve sanat merkezi, uyum eğitimi programı, oyun, özel yetenekli öğrenciler.

¹ deryasnmzim@hotmail.com

Öğretmen Perspektifinden Üstün Yetenekliler İçin Yabancı Dil Derslerinde Teknoloji Destekli Değerler Eğitimi

Fatma Merve Yıldırım¹

Özet

Üstün yetenekli olarak tanımlanan öğrenciler hem bilişsel alan becerileri hem de yaratıcılık bağlamında yaşıtlarından öndedirler. Empati duyguları, adalet ve doğruluk hassasiyetleri düşünüldüğünde de sosyal-duygusal açıdan desteklenmeleri için yabancı dil derslerinde yapılan değerler eğitimi vurgusu, yeni öğretim programlarının da desteklediği öğrencilerin bütüncül gelişimine katkı sağlayarak, öğrencilere kendilerini net ifade etme ve evrensel değerleri kavramsallaştırarak, kültürlerarası bağlamda anlamlı öğrenme deneyimleri yaşamaları için fırsat sunmaktadır. Günümüz öğrencileri teknolojik araçlarla küçük yaşlardan itibaren tanışmakta olduğu için her alanda olduğu gibi, İngilizce derslerinde de değerler eğitiminin dijital materyallerle bütünleştirilmesi hem dil öğreniminde motivasyon sağlamakta hem de değerlerin içselleştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan “öğretmen yansıtması” çerçevesinde hazırlanmış ve 6 haftalık süreçte yürütülerek öğretmen gözlem notları alınmıştır. Yansıtma süreci hangi programların kullanılacağına dair planlama, uygulama ve değerlendirme olarak üç aşamada yürütülmüştür. Uygulama, herhangi bir öğrenci üzerinde gerçekleştirilmeden, doğrudan öğretmenin deneyimlerine, gözlemlerine ve geliştirdiği dijital materyallere dayanarak yürütülmüştür. Çalışma kapsamında Book Creator, Canva, Genially, Scratch, flowlab.io ve Quiver gibi araçlarla hazırlanan etkinlik örnekleri, öğretim programında yer alan kazanımlar doğrultusunda değerlendirilmiştir. Değerler eğitimi, milli kültür, İngilizce öğretimi ve disiplinlerarası öğrenme gibi temalar üzerinden içerikler tasarlanmıştır. Bahsedilen dijital araçlarla farklı sınıf düzeylerindeki öğrencilerce hazırlanan içeriklerin öğrencilerde olumlu öğrenme yaşantısı oluşturduğu gözlemlenmiştir. Örneğin, Book Creator ile hazırlanan değer temalı sınıf kitabı öğrencilerin iş birliği ve ifade becerilerine katkı sağlarken, öğrencilerin Quiver’da yaptıkları dünya haritası etkinlikleri ile farklı kültürleri tanıma fırsatı bulmaları, her ülkenin bütünü parçası olduğunu görmeleri, hoşgörü ve saygı gibi değerleri güçlendirmiştir. Öğrencilerin Canva ile yapılan poster çalışmalarında arkadaşlık değerini ifade ederken should/shouldn’t yapısını doğru kullandığı gözlemlenerek, daha üst gruplara hitap eden Genially, Scratch ve flowlab.io gibi uygulamalarsa yansıtıcı düşünme, sorumluluk bilinci, empati ve dijital okuryazarlık gelişimini desteklemiştir. Tüm bu gelişim evrelerinde de İngilizcenin araç olarak kullanılması dil becerilerini de desteklemiştir. Sonuç olarak, alan yazında sınırlı olarak yer bulan üstün yetenekli öğrenciler için yabancı dil derslerinde teknoloji destekli değerler eğitimi uygulamaları, hem dil öğrenimini daha anlamlı hale getirmekte hem de değerlerin içselleştirilmesine katkı sağlamaktadır. Çalışma, öğretmenlerin dijital içerik geliştirme becerilerinin artırılmasının, İngilizce ders içeriklerinin değerler eğitimi bağlamında ele alınmasının ve üstün yetenekliler için farklılaştırılmış öğretim stratejilerinde teknoloji entegrasyonunun önemini vurgulamakta ve gruplarda yer alan öğrencilerin sosyal-duygusal gelişimlerini ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Dijital içerik, öğretmen yansıtması, değerler eğitimi, yabancı dil öğretimi.

¹ fmyildirimk@gmail.com

Üstün Zekâlı ve Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrencilerin Pass Prep Programı ile Desteklenmesi: İki Olgu Üzerinden Okuma Hızı ve Akıcılığı

Tuğçe Gündüz¹

Özet

Bu çalışma, üstün zekâ potansiyeline sahip ancak öğrenme güçlüğü yaşayan iki ilkokul öğrencisinin, planlama, dikkat, ardıl ve eşzamanlı işlem alanlarını temel alan yapılandırılmış bir okuma müdahalesi ile desteklenmesi sonucunda okuma performanslarında gözlenen değişimi sunmaktadır. Her iki öğrenci de ikinci sınıftan üçüncü sınıfa geçen çocuklardır. Müdahale sekiz hafta boyunca, haftada iki oturum ve her biri kırk beş dakika olacak biçimde uygulanmıştır. Oturumlarda bilişsel süreçleri güçlendirmeye yönelik etkinlikler; hece, kelime ve cümle düzeyinde tekrarlar; zamanlamalı kısa okuma uygulamaları; hata fark etme ve düzeltme stratejileri bütünleştirilmiştir. Değerlendirmede dakikada doğru okunan kelime sayısı, toplam hata ve hata türleri (örneğin atlama, ekleme, tekrar, yer değiştirme) kaydedilmiş; öğretmen ve ebeveyn gözlemleriyle süreç izlenmiştir. Başlangıç değerlendirmelerinde birinci öğrencinin planlama ve eşzamanlı işlem alanlarının güçlü, ardıl işlem alanının belirgin zayıf; ikinci öğrencinin dikkat ve planlama alanlarının güçlü, ardıl işlem alanının görece zayıf olduğu görülmüştür. Okuma hataları analizinde birinci öğrencide çok heceli kelimelerde birleştirme güçlükleri ve satırda kelime atlama; ikinci öğrencide ses yer değiştirme, harf kaydırma ve tahmin ederek okuma eğilimi öne çıkmıştır. Müdahale sonrasında her iki öğrencide de okuma hızında belirgin artış ve hata sayılarında dikkate değer azalma saptanmıştır. Birinci öğrencide dakikada doğru okunan kelime sayısı artarken tekrarlama ve ekleme hataları azalmış; ikinci öğrencide doğruluk oranı yükselmiş, uzun cümlelerdeki duraklama ve tekrarların sıklığı düşmüştür. Öğretmen ve ebeveyn geri bildirimleri, öğrencilerin metne başlama isteği, okuma sırasında kendi kendini düzenleme davranışları ve okuma dayanıklılıklarında gözle görülür gelişmeler olduğunu göstermiştir. Sonuçlar, üstün zekâ ile öğrenme güçlüğüne birlikte görüldüğü olgularda, bilişsel süreç temelli ve okuma akıcılığına odaklı yapılandırılmış müdahalelerin uygulanabilir ve etkili olduğunu; okuma hızını ve doğruluğunu artırmanın yanı sıra öğrencilerin okuma motivasyonunu da desteklediğini göstermektedir.

Anahtar kelimeler: üstün zekâ, öğrenme güçlüğü, okuma akıcılığı, bilişsel süreç temelli müdahale, planlama–dikkat–ardıl–eşzamanlı.

¹ tugcegunduz9255@gmail.com

Türkiye'de 'İki Kere Özel' Çocuklarla İlgili Lisansüstü Tezlerin Metodolojik Eğilimleri

Güven Doğan¹, Tuğçe Turhan², Metin Aydın³, Fatma Güldal

Özet

İki kere özel çocuklar hem üstün yetenekli olma hem de özel öğrenme güçlüğü ya da dikkat eksikliği gibi gelişimsel güçlükleri aynı anda taşıyan bireylerdir. Bu çocuklar yüksek potansiyel ile öğrenme veya davranışsal zorlukların birlikte görüldüğü özel bir öğrenci grubunu temsil etmektedir. Bu durum onların eğitim ihtiyaçlarını daha karmaşık hale getirmekte, tek yönlü tanılama ya da öğretim yaklaşımlarının yetersiz kalmasına yol açmaktadır. Bu bildiri, Türkiye’de iki kere özel çocuklarla ilgili hazırlanmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin yöntem, desen, örnekleme ve analiz boyutlarındaki eğilimlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında sekiz üniversitede hazırlanmış toplam on bir tez değerlendirilmiştir. İnceleme sonucunda özellikle Hacettepe Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi’nin öne çıktığı görülmüştür. Tez konularının dağılımı incelendiğinde, çalışmaların büyük çoğunluğunun öğretmen görüşleri ve farkındalıkları üzerine yoğunlaştığı, bunun yanında tanılama süreçleri, ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmaları, öğrenci deneyimleri ve program geliştirme gibi alanlarda da örneklerin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu durum, araştırmaların başlangıçta tanılama odaklı iken zamanla uygulama ve eğitim süreçlerini kapsayacak biçimde çeşitlendiğini göstermektedir. Yöntem tercihlerinde tezlerin %33,3’ünde karma yöntem, %25’inde nitel ve %25’inde nicel yöntem kullanılmış, %16,7’si ise ölçek geliştirme veya uyarlama niteliğindedir. Desen dağılımında keşfedici sıralı karma %16,7, yarı deneysel %8,3, vaka çalışması %8,3, eylem araştırması %8,3 ve meta-analiz %8,3 oranında görülmüş, tezlerin %33,3’ünde desen belirtilmemiştir. Örnekleme yönteminde %50 oranıyla amaçlı örnekleme öne çıkmış, diğer yöntemler sınırlı düzeyde kullanılmış, %16,7’sinde ise bilgi verilmemiştir. Katılımcı gruplarının %50’sini öğretmenler, %25’ini öğrenciler, %16,7’sini ebeveyn ve uzmanlar oluştururken, %8,3’ünde literatür incelenmiştir. Örneklem büyüklüklerinin %41,7’si 100’den fazla, %25’i orta ölçekli, %16,7’si küçük ölçekli olup %16,7’sinde sayı belirtilmemiştir. Veri toplama araçlarında görüşme formları %41,7 ile öne çıkarken, ölçek/test geliştirme %25, doküman inceleme ve gözlem %25 oranında kullanılmıştır. Veri analizinde betimsel analiz %41,7, içerik analizi %41,7 ile öne çıkmış, istatistiksel yöntemler ise daha sınırlı kalmıştır. Sonuç olarak, Türkiye’de iki kere özel çocuklarla ilgili çalışmalar çeşitlenmekte ve gelişim göstermektedir. Ancak örneklem büyüklüğü, desenlerin netliği ve bölgesel temsiliyet açısından eksiklikler bulunmaktadır. Türkiye’de iki kere özel öğrencilerin doğru tanılanması, uygun eğitsel desteğin sağlanması ve öğretmen farkındalığının artırılması büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi, kapsayıcı değerlendirme araçlarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması kritik bir adım olarak görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İki kere özel, üstün yetenek, öğrenme güçlüğü, lisansüstü tezler, araştırma yöntemleri.

¹ guvendgn@hotmail.com

² tugce.turhn@gmail.com

³ metinaydin34@gmail.com

Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrenci ve Farklılaştırılmış Öğretim Tutumları: Sistemik Literatür Taraması

Tarık Köksal¹

Özet

Bu çalışma, 2000–2025 yılları arasında yayımlanan ve 24 farklı ülkeyi kapsayan 57 akademik çalışmayı sistemik olarak inceleyerek öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere ve farklılaştırılmış öğretime yönelik tutumlarını karşılaştırmalı bir bakış açısıyla analiz etmektedir. Çalışmalar, ulusal ve uluslararası veri tabanlarında gerçekleştirilen kapsamlı taramalar sonucunda belirlenmiş, yinelenen kayıtlar ayıklanmış ve yalnızca bilimsel ölçütleri karşılayan araştırmalar incelemeye alınmıştır. Böylece, dünya genelinde öğretmenlerin üstün yetenekliliğe ilişkin algılarını temsili bir örneklem çerçevesinde değerlendirmek mümkün olmuştur. Analizler sonucunda öğretmen algılarının beş ana tema altında toplandığı belirlenmiştir. İlk olarak, üstün yetenekliliğin çoğunlukla yalnızca akademik başarıyla ilişkilendirildiği ortaya çıktı. İkinci olarak, öğretmenlerin tanılama sürecindeki kritik rollerine rağmen bilgi düzeylerinin ve ölçüt çeşitliliğinin sınırlı kaldığı belirlendi. Üçüncü olarak, farklılaştırılmış öğretime yönelik olumlu tutumların sınıf içi uygulamalara istenen düzeyde yansımadağı ve teori ile pratik arasında belirgin bir boşluk olduğu görüldü. Dördüncü olarak, öğretmenlerin önemli bir kısmının öz-yeterlik algısında eksiklik yaşadığı ve yarısından fazlasının sürekli mesleki gelişim ihtiyacına dikkat çektiği tespit edildi. Son olarak, ülkelerin eğitim sistemleri ve kültürel yapılarının öğretmen tutumlarını doğrudan etkilediği anlaşıldı. Sınav odaklı ülkelerde farklılaştırma uygulamaları sınırlıyken, eşitlikçi sistemlere sahip ülkelerde daha yaygın ve planlı bir şekilde uygulandığı gözlemlendi. Analiz, öğretmen algılarının tek tip olmadığını ancak üç ortak noktada kesiştiğini ortaya koymuştur. Birincisi, üstün yeteneklilik çoğu zaman yalnızca akademik başarıyla tanımlanmaktadır. İkincisi, farklılaştırılmış öğretime yönelik olumlu tutumlar sınıf uygulamalarına tam yansımamaktadır. Üçüncüsü ise öğretmenlerin sürdürülebilir ve bağlama özgü mesleki gelişim desteğine yaygın biçimde ihtiyaç duymasıdır. Buna ek olarak tanılama sürecindeki öğretmen rolü ile hızlandırma ve özel sınıf gibi stratejilere yönelik etik yaklaşımlar ülkeler arasında belirgin biçimde değişmektedir. Bu bulgular, Türkiye’de üstün yetenekliliğin tek yönlü başarı ölçütlerinden arındırılarak çok boyutlu bir şekilde tanımlanması gerektiğini gösteriyor. Ayrıca öğretmenlerin okul temelli öğrenme topluluklarıyla desteklenmesi, ders programlarına iş birliği saatlerinin eklenmesi ve çok aşamalı tanılama modellerine geçilmesi öneriliyor. Çalışmanın genel sonucu, üstün yetenekliler eğitiminde anlamlı bir ilerleme için öğretmen tutumlarının, eğitim politikalarının ve kültürel etkenlerin birlikte ele alınmasının gerekli olduğudur.

Anahtar kelimeler: Üstün yetenekliler, öğretmen tutumları, farklılaştırılmış öğretim, kültürlerarası karşılaştırma, mesleki gelişim.

¹ tariknigde@gmail.com

Özel Yeteneklilerde Liderlik Yönelimi

Ali Alper Şentürk¹, Seyhan Pullukçu²

Özet

Sosyal bir varlık olan insan, doğduğu andan itibaren bir grubun doğal üyesi olur. Bu grupta yerine getirilmesi gereken haklar, sorumluluklardan hareketle grubu yönlendirecek bir lidere ihtiyaç duyulur. Liderler, insanları ortak amaçlar doğrultusunda bir araya getiren, onları bu hususta harekete geçiren bir potansiyele sahiptir. Özel yetenekli çocuklar ise doğuştan sahip oldukları yüksek potansiyelleri sebebiyle genellikle bulundukları gruplara liderlik yaparlar. Tarihsel süreç içerisinde zeka, üstün zeka, lider, liderlik gibi kavramlar sürekli değişiklik gösterse de her dönem dikkat çeken konulardan olmuştur. Özellikle liderlerin insanları amaca ulaştırmak için kullandıkları farklı çözüm yolları liderlik yönelimi olarak ifade edilmiştir. Bu doğrultuda araştırma da üstün yetenekli çocukların liderlik yönelimlerinin nasıl olduğu ve yönelimlerin cinsiyet, kardeş sayısı, anne baba eğitim düzeyi gibi bağımsız değişkenlere göre anlamlı bir fark gösterip göstermediği araştırılmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modelinde gerçekleştirilmiş olan araştırmanın örneklemini özel yetenekli tanısı almış, bilim sanat merkezi lise öğrencileri oluşturmuştur. Kolay ulaşılabilir örnekleme yönteminin tercih edildiği araştırmanın örneklemini 114 öğrenciden oluşmuştur. Araştırmada veriler, “Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği” ile elde edilmiştir. Dört faktörlü ölçeğin politik çerçeve boyutu, güç dinamiklerini, uzlaşma ve çatışma stratejilerini; insan kaynakları çalışan (liderlik ile ilgili olarak örgütün insan yani çalışan (istihdam edilenler) boyutunu; karizmatik eğilim, işe amaç ve anlam katan örgüt kültürüne dair perspektifleri temsil ederken, yapısal çerçeve, liderliğin örgütlenme ve planlama boyutunu temsil etmektedir. 19 maddeden oluşan ölçeğin Cronbach's Alpha değeri ,88 bulunmuştur. Araştırma sonucunda özel yetenekli çocukların yapısal ve insan kaynaklı liderlik eğilimlerinin yüksek olduğu, en düşük eğilimin ise politik liderlik eğilimi olduğu görülmüştür. Alt problemler bakımından cinsiyet değişkeninde karizmatik liderlik eğilimi boyutunda erkek öğrenciler lehine, yaş bakımından yine karizmatik liderlik boyutunda büyük yaşlar lehine (örneğin 17 yaş 16 yaşa, 16 yaş 15 yaşa göre daha karizmatik liderlik eğiliminde), gelir düzeyi bakımından, karizmatik liderlik eğilimi boyutunda gelir düzeyi yüksek olanlar lehine anlamlı fark bulunmuştur. Anne baba eğitim düzeyi bakımından da karizmatik liderlik eğilimi boyutunda ilköğretim mezunlarının lise ve lisansüstü mezunlara göre, yapısal liderlik eğilimi boyutunda ise ilköğretim mezunlarının lise ve lisans mezunlarına göre daha yüksek liderlik eğiliminde oldukları görülmüştür. Diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Anahtar kelimeler: Üstün zekalı, özel yetenekli, liderlik, eğilim.

¹ alialpersenturk@gmail.com

² seyhan.pullukcu43@gmail.com

Bilim ve Sanat Merkezlerindeki Proje Grubu Öğrencilerinin Proje Yürütmeye Yatkınlıklarının Cinsiyete Göre İncelenmesi: Bafra Bilsen Örnekleme

Mehtap Yılmaz¹

Özet

Bilim ve Sanat Merkezleri, örgün eğitim kurumlarına devam eden ve genel yetenek (zihinsel), görsel sanatlar veya müzik alanında özel yetenekli olduğu uzmanlar tarafından tanımlanan öğrencilere, yeteneklerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak için okul saatleri dışında destek eğitimi vermek üzere açılmış olan bağımsız eğitim kurumlarıdır. Bilim ve Sanat Merkezine başlayan öğrenciler 5 aşamalı bir eğitim programına alınmaktadır. Proje Üretimi ve Yönetimi Programı, 9.sınıfa gelmiş Özel Yetenekleri Geliştirme programını tamamlayan öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda bir alanda/disiplinde grupla veya bireysel olarak yürütülen eğitim programıdır. Ancak proje süreçlerinde öğrencilerin motivasyon ve yatkınlık düzeyleri farklılık gösterebilmektedir. Bu çalışmada, BİLSEM öğrencilerinin proje yürütmeye olan yatkınlıklarının cinsiyete göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nitel bir desenle yürütülmüştür. Çalışmaya bir Bilim ve Sanat Merkezi'nde öğrenim gören toplam 14 öğrenci (7 kız, 7 erkek) katılmıştır. Öğrencilere proje yapma eğilimlerini ölçmeye yönelik hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmış, elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Çalışmanın örnekleme Bafra Bilim ve Sanat Merkezi proje grubu 7 kız 7 erkek toplam 14 öğrenci ile bu öğrencilerin derslerine giren 5 öğretmen olarak belirlenmiştir. Öğrencilere proje üretimi sırasında ilgi-motivasyon, öz yeterlik-rol algısı, işbirliği-grup dinamiği, süreklilik-zaman yönetimi ve kız ve erkek öğrencilerin proje çalışmalarındaki rolleri şeklinde 5 ana başlıkta sorular sorulmuştur. Öğrencilerle yapılan bu çalışma sonucunda kız öğrencilerin daha disiplinli, iç motivasyonu yüksek, işbirliğine ve grup çalışmasına yatkın olduğu, erkek öğrencilerin ise iç motivasyonlarının düşük ve kendilerini teknik konularda daha iyi hissettikleri, proje yazımı ve sunum konusunda kendilerini yeterli görmedikleri görülmüştür. Bu öğrencilerin proje derslerine giren öğretmenlere ise gözlemler-eğilimler, süreç tasarımı, engeller-çözümler ve değerlendirme-öneriler şeklinde 4 ana başlıkta sorular yöneltilmiştir. Öğretmen görüşleri de bu sonucu desteklemekte; kız öğrencilerin proje süreçlerinde daha üretken ve istikrarlı oldukları, erkek öğrencilerin ise kolay motive olamadıkları ifade edilmiştir. Bu çalışma, BİLSEM öğrencilerinin proje yürütme yatkınlıklarının cinsiyete göre farklılık gösterebildiğini ortaya koymuştur. Kız öğrencilerin daha istekli olmaları, onların proje tabanlı öğrenmede daha aktif rol alabileceklerini düşündürmektedir. Erkek öğrencilerin isteksizliklerinin nedenlerinin ayrıntılı biçimde araştırılması, gelecekte proje çalışmalarına daha etkin katılımlarını sağlayacak stratejilerin geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

Anahtar kelimeler: Üstün yetenekli öğrenciler, proje uygulama.

¹ mhtpylmz55@hotmail.com

Üstün Yetenekli Bireylerde Takım Fanatikliği ve Şiddet Eğilimi İlişkisi Üzerine Bir İnceleme

Dr. Semra Bilgin¹, Beril Duru Aksoy, Irmak Emektar

Özet

Bu çalışma, takım fanatikliğinin üstün yetenekli bireylerin şiddet eğilimi üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırmada özellikle spor müsabakalarındaki fanatizmin, bireylerin sosyal ilişkilerindeki tutum ve davranışlarını nasıl şekillendirdiğini anlamak hedeflenmektedir. Çalışma, takım bağımlılığı ile şiddet eğilimi arasındaki ilişkiyi analiz ederek, spor kültürünün daha sağlıklı bir şekilde yapılandırılmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Araştırma evrenini Samsun ili Atakum ilçesinde öğrenim gören lise öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemini ise BİLSEM öğrencisi olan 71 üstün yetenekli birey oluşturmaktadır. Öğrencilerin yaş ortalaması 16'dır. Araştırma tarama modeline uygun bir şekilde geliştirilip planlanmıştır. Bu yöntemine uygun olarak takım fanatikliğinin şiddet eğilimine etkisini ölçmeye dönük anket tekniği uygulanmıştır. Ankette toplam 10 soruya yer verilmiştir. Anket öncelikle 20 öğrenciye iki hafta arayla uygulanmış ve SPSS programı Cronbach's Alpha uygulaması aracılığıyla güvenilirlik analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda güvenilirlik oranı 0.74 olarak kabul edilebilir bir düzeyde çıkmıştır. Anketin oluşturulması ve paylaşılmasında Microsoft Office programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde de yine Microsoft Office ve SPSS programlarından yararlanılmıştır. Her soru için oluşan istatistik sonuçlar yorumlanarak insanların fanatiklik durumları ve şiddet eğilimleri arasındaki ilişki ortaya konulmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgular, fanatiklik düzeylerinin üstün yetenekli bireylerin sosyal ve duygusal durumlarını etkilediğini, ancak bu etkilerin çoğunlukla sınırlı düzeyde kaldığını göstermektedir. Ankete katılanların % 61'inin orta veya yüksek seviyede fanatik olduğu görülmekle birlikte, bu durumun çevresel ve sosyal ilişkilere olumsuz etkisi çoğu bireyde düşük düzeyde kalmıştır. Bu çalışma, takım fanatikliği ile şiddet eğilimi arasındaki ilişkinin, genel olarak düşük seviyelerde kaldığını ancak bazı risk gruplarının varlığına işaret ettiğini göstermektedir. Özellikle fanatiklik seviyesi yüksek olan üstün yetenekli bireylerde, eleştiriye tahammülsüzlük ve takım performansına aşırı bağlılık gibi unsurlar, şiddet eğilimlerinin ortaya çıkabileceği alanlar olarak dikkat çekmektedir. Üstün yeteneklilerin takım fanatikliği ve şiddet eğilimleri arasındaki ilişkiyi daha ayrıntılı incelemek için daha geniş katılımlı ve çok yönlü çalışmalar yapılmalıdır.

Anahtar kelimeler: Takım, fanatiklik, şiddet, spor, futbol.

¹ blgn.semra@gmail.com

Eğitici Dramanın İki Kere Özel Öğrencilerin İngilizce Konuşma Becerilerini Geliştirmedeki Rolü

Merve Çakır¹

Özet

Kapsayıcı eğitime yönelik dünya çapındaki eğilim, ana akım okullarda eğitim gören çok çeşitli engelleri olan öğrencilere odaklanmış, ancak engellerine ek olarak çeşitli yeteneklere sahip olanları şimdiye kadar göz ardı etmiştir (Coleman vd., 2005). Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencileri, akademik başarıları veya sanatsal ve yaratıcı faaliyetleriyle tespit etmek genellikle kolaydır. Ancak, bu öğrencilerden bazıları aynı zamanda çeşitli engellere de sahiptir ve bu alt grubu belirlemek çok daha zordur (Gierczyk & Hornby, 2021). İki kez özel öğrenci olarak adlandırılan bu öğrenciler bir öğrencinin hem özel yetenekli olduğunu hem de aynı anda öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB), otizm spektrum bozukluğu (OSB), sosyal-duygusal gelişim problemleri veya dil-konuşma bozukluğu gibi en az bir ek duruma sahip olmasını ifade eder (Şentürk vd., 2022). Bu durumdaki öğrencilerde, bazen öğrenme güçlükleri özel yeteneklerini gölgede bırakırken, bazen de özel yetenekleri öğrenme güçlüklerinin etkisini azaltabilmektedir (Sağlam & Çiftçi, 2022). Özel eğitim alanında oldukça yeni bir grup olarak tanımlanan iki kere farklı bireylerin özelliklerinin bilinmesi ve ihtiyaçlarına göre yetiştirilmesi gerektiği bildirilmektedir (İlker, 2017). Literatürde, iki kez özel öğrencilerin potansiyellerini en üst düzeye çıkarmada öğretmenlerin yaratıcılık yarışmaları, drama ve benzeri ders dışı etkinliklerin öğrencilerin başarısına katkıda bulunduğu belirtilmiştir. Bu etkinlikler, öğrencilerin yetenekli oldukları alanlara yönelik faaliyetlere katılmalarına olanak tanıdığı için, iki kez özel öğrenciler için psikososyal destek sağlamaktadır. İki kez özel öğrenciler, bu etkinliklerde gösterdikleri üstün performans sayesinde takdir görmekte ve akranlarının saygısını kazanmaktadır; bu durum ise özsaygılarının artmasına katkıda bulunmaktadır (Speirs Neumeister, 2023). Eğitimde Drama (ED), aktif katılım ve deneyim yoluyla öğrencilerin duyularını uyarması sayesinde, özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerin fiziksel, duygusal, bilişsel ve sosyal gelişimlerini destekler. ED'nin deneyimsel ve takım çalışmasına dayalı etkinlikleri, öğrencilerin farklı roller üstlenerek çeşitli iletişim bağlamlarında konuşma dilini ifade etmelerine olanak sağlar (Papaioannou & Kondoyianni, 2022). Eğitici drama yöntemi, dil öğreniminde uygulanabilecek modern yöntemlerden biridir ve öğrencilerin etkin katılımını sağlayarak farklı roller oynayarak öğrenmelerine yardımcı olan etkili bir yöntem olarak kabul edilmektedir (Altweissi, 2022). Eğitimde drama, öğrencilerin rol yapma, hikâye anlatımı ve konuşma gibi stratejilerle aktif bir öğrenme sürecine katılmalarını sağlar. Bu nedenle, eğitici dramanın İngilizce öğretiminde kullanımının, iki kere özel öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmedeki etkisinin incelenmesi önemlidir. Bu derleme, eğitici dramanın bu öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimlerine katkılarını ortaya koymayı ve farkındalık oluşturmaya amaçlamaktadır. Literatür, dramanın ifade, özgüven ve iletişim becerilerini desteklediğini göstermekte; bu da yöntemin iki kere özel öğrencilerin dil öğreniminde güçlü bir araç olabileceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: İki kere özel öğrenciler, eğitici drama, İngilizce konuşma becerileri, iletişim.

¹ mckr203@gmail.com

Öğrenme Stili Oyunu”nun Üstün Zekâlı Öğrencilerin Okuma, Görme ve Dinleme Becerilerinin Gelişimine Etkisi¹

Lokman Gürgen², Yusuf Kaan Sarıarslan, Yusuf Kerem Köse

Özet

Bireyler yeni bilgiyi birbirinden farklı şekillerde öğrenir. Her bireyin kendine özgü bir öğrenme stili vardır. Kişinin öğrenme stili beyninin işleyiş biçimini, güçlü ve zayıf yanlarını gösterir. Oyun ise çocuklar için temel ihtiyaçlardan biridir. Bu nedenle oyun ve oyunlaştırma yoluyla öğretim özellikle küçük yaşlardaki çocukların eğitimde oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu araştırmanın amacı üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğrenme stillerini belirleyerek araştırma kapsamında geliştirilen “Öğrenme Stili Oyunu” aracılığıyla ilköğretim Türkçe dersi kazanımlarıyla ilişkili olan okuma, dinleme ve görme becerilerinin artırılmasıdır. Araştırmada nicel araştırma yöntemi ve deneme modellerinden tek grup ön test-son test zayıf deneysel desen kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak Gürgen ve Erginer tarafından geliştirilen Öğrenme Tipleri Testi (2010) kullanılmıştır. Araştırmada, 15 üstün zekâlı ve yetenekli öğrencinin okuma, işitme ve görme becerileri bireysel ve uygulamalı olarak ön test kapsamında ölçülmüştür. Ölçme işlemi sonucunda öğrencilerin okuma, işitme ve görme beceri puanları koordinat sistemi üzerine işaretlenmiş ve işaretlenen noktalar birleştirildiğinde ortaya çıkan üçgene bu araştırma kapsamında “öğrenme üçgeni” adı verilmiştir. Ortaya çıkan özgün bu şeklin ve kavramın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Ön test uygulandıktan sonra sekiz hafta boyunca bu öğrencilerin Öğrenme Stilleri Oyununu oynaması sağlanmıştır. Daha sonra ise son test uygulanarak deneysel işlem sonrasında öğrencilerin okuma, işitme ve görme becerileri tekrar ölçülmüştür. Verilerin analizinde SPSS 27 paket programı kullanılarak betimsel istatistikler ile grubun ön test ve son test puanları arasındaki farkı incelemek için parametrik olmayan testlerden Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi yapılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde öğrencilerin işitme becerisi ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmazken okuma, görme ve tüm becerileri ifade eden toplam beceri ön ve son test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Araştırmanın bulgularına göre “Öğrenme Stili Oyununun işitme becerisi üzerinde etkisi bulunmazken okuma, görme ve toplam becerilerde pozitif yönlü, olumlu etkisinin olduğu ve bu becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Araştırmada öneri olarak Öğrenme Stilleri Oyununun kapsamı genişletilmesi, dijital ortamdaki versiyonun aynı zamanda kutu oyunu olarak tasarlanıp öğrencilerin kullanımına sunulması ve öğrenme güçlüğü olan bireyler üzerinde denenmesi gerekliliği belirtilmiştir.

Anahtar kelimeler: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler, öğrenme stilleri, Türkçe dersi, eğitsel oyun.

¹ Bu çalışma TÜBİTAK 2204-B 18. Ortaokul Araştırma Projeleri Yarışması kapsamında 22-26 Nisan 2024 tarihleri arasında Kayseri Bölge Finali’ne kalan bir proje çalışmasından üretilmiştir.

² lokmangurgen@gmail.com

Özel Yetenekli Öğrencilerin Gözünden Uzay ve Bilim: Astronot Kavramına Yönelik Metaforik Algıları

Dr. Aslı Şensoy¹

Özet

Bu araştırmanın amacı, özel yetenekli öğrencilerin uzay bilimlerine yönelik mesleklerden biri olan “astronot” kavramı ile ilgili geliştirmiş oldukları metaforları belirlemektir. Astronotluk; bilimsel bilgi, keşif, cesaret ve bilinmeze yolculuk gibi çok katmanlı anlamlar içeren bir kavram olup, öğrencilerin hem bilişsel hem de duygusal alanlara yönelik anlamlar yükleyebilecekleri zengin bir temadır. Özellikle özel yetenekli bireylerin soyut düşünme ve yaratıcı ifade becerileri, bu tür kavramlara yönelik algılarını derinlemesine incelemeyi anlamlı kılmaktadır. Uzay temelli içerikleri barındıran astronominin fen eğitimi bağlamında öğrencilerde merak uyandırıcı etkisi göz önüne alındığında, bu çalışma, bilimsel okuryazarlık ve bilimsel düşünmenin nasıl şekillenmiş olduğuna dair ipuçları sunmaktadır. Araştırmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Katılımcı grubunu 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Türkiye’de Karadeniz Bölgesi’nde yer alan bir Bilim ve Sanat Merkezlerine (BİLSEM) devam eden 40 özel yetenekli öğrenci oluşturmaktadır. Veriler, öğrencilere yöneltilen “Astronot olmak ... benzer, çünkü ...” şeklindeki açık uçlu soruya verilen yanıtların içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmada kodlama noktasında bir uzman ile ayrı ayrı veriler kodlanmış ve kodlayıcılar arasındaki güvenilirlik değeri Miles Huberman ile hesaplanmış olup %97 olarak belirlenmiştir. Kodlayıcılar arasındaki görüş farklılıkları da ortak karara varılarak çözümlenmiştir. Güvenirlik çalışmasının ardından elde edilen analizlerde katılımcılar tarafından üretildiği belirlenen 55 metafor, 11 ana tema altında sınıflandırılmıştır: Bilimsel Merak, Meslek, Yerçekimsizlik, Evrenin Devasalığı, Tehlike ve Zorluk, Özgürlük ve Cesaret, Dünya Dışı Yaşam, Ekipman, Heyecan Verici, Mücadele, Şans. En yoğun temalar arasında “Bilimsel Merak”, “Meslek” ve “Yerçekimsizlik” öne çıkmıştır. En yoğun frekansa sahip olan temaların daha çok bilişsel alana yönelik temalar olduğu belirlenmiş olsa da duygusal alana yönelik temalar olduğu da belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, astronot kavramının özel yetenekli öğrencilerce çok boyutlu ve metaforik zenginlikle anlaşıldığını göstermekte olup, bu durum astronotluk mesleğinin çocukların hayal dünyasında keşif, macera ve bilimsel merakla iç içe geçtiğini ortaya koymaktadır. Katılımcılar astronotluğu bilim insanı olmakla, bilinmezi keşfetmekle, tehlikeler barındırmasına rağmen cesaretli ve şanslı olmak ile ilişkilendirmiş; evrenin devasalığı ve yerçekimsiz ortamdan etkilenmiş oldukları belirlenmiştir. Bu durum, özel yetenekli öğrencilerin fen kavramları içerisinde yer alan uzay bilimi kavramına yönelik mesleklerden biri olan astronotluğu yalnızca bilgi temelli değil; duygusal ve yaratıcı bağlamlarla da anlamlandırdığını göstermektedir. Sonuç olarak, fen eğitiminde öğrencilerin bilimsel kavramlara yönelik yaratıcı düşünme biçimlerine alan tanınması, aynı zamanda duygusal alanlarına da hitap ettiğini göstermesi onların bilimle daha derin bir bağ kurmasını ve bilimsel süreçlere aktif katılımını destekleyebilir. Çalışma, daha genel bir bakış açısıyla astronomi kavramlarının formal ortamlarda gerçekleşen eğitim-öğretimin çerçevesini belirleyen öğretim programlarında yer verildiği fen eğitiminde kavramsal anlamlandırmanın geliştirilmesine yönelik önemli ipuçları sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Özel yetenekli öğrenciler, fen eğitimi, astronot, metafor, nitel araştırma modeli.

¹ draslisensoy@gmail.com

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Gelişimlerinin Desteklenmesinde Sosyal ve Kültürel Etkinliklerin Rolü: 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı Örneği

Dr. Cem Bilgili¹, Uzm. Öğrt. Elif Şimşek², Fatih Bilgin

Özet

Bu çalışma üstün yetenekli öğrencilerin sosyal-duygusal gelişimlerini desteklemek ve aile-okul iş birliğini güçlendirmek amacıyla bir bilim sanat merkezinde düzenlenen 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı kutlama programını incelemektedir. Üstün yetenekli öğrenciler, bilişsel gelişim hızları ile sosyal-duygusal gelişimleri arasındaki uyumsuzluk nedeniyle akranlarından farklı bir gelişim süreci yaşamaktadır. Bu eş zamanlı olmayan büyüme, onların akademik alanlarda belirgin avantajlar elde etmelerine olanak sağlarken; sosyal ilişkilerde zorluk, yalnızlık, izolasyon, kaygı, stres, mükemmeliyetçilik ve özgüven sorunları gibi çeşitli sosyal-duygusal güçlükleri de beraberinde getirmektedir. Ailelerin ve öğretmenlerin yüksek başarı beklentileri, bu kırılgan yapıyı daha da hassas hale getirmekte ve öğrencilerin psikolojik baskı hissetmelerine yol açmaktadır. Bu bağlamda araştırmada 2024-2025 eğitim-öğretim yılında bilim sanat merkezine devam eden 10 öğrenci ve 10 veli ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme soruları; sosyal ilişkiler ve akran uyumu, duygusal durum ve içsel zorluklar, aile ve çevre baskısı, programın öğrenciler üzerindeki etkisi ve aile-okul iş birliği olmak üzere beş kategoriye ayrılmıştır. Veriler içerik analizi ile çözümlenmiş ve elde edilen bulgular, üstün yetenekli öğrencilerin akranlarıyla iletişimde güçlük yaşadıklarını, zaman zaman yalnızlık ve dışlanmışlık hissettiklerini, mükemmeliyetçi eğilimler ve başarısızlık kaygısı nedeniyle stres ve özgüven sorunları yaşadıklarını ortaya koymuştur. Veliler de benzer şekilde çocuklarının sosyal ilişkilerde zorlandıklarını ve yüksek beklentiler karşısında yoğun kaygı yaşadıklarını belirtmiştir. 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı kutlama programı, sözü edilen olumsuzluklara karşı dengeleyici bir etki yaratmış; öğrencilerin grup çalışmalarıyla iş birliği yapmalarına, sorumluluk üstlenmelerine, liderlik becerilerini denemelerine ve kendilerini ifade etme fırsatı bulmalarına imkân tanımıştır. Öğrenciler, bu etkinlik sayesinde sosyal aidiyet duygularının güçlendiğini ve akran ilişkilerinin geliştiğini ifade etmişlerdir. Veliler ise program sürecinde çocuklarının özgüvenlerinde, sorumluluk alma davranışlarında ve sosyalleşmelerinde olumlu değişimler gözlemlediklerini vurgulamışlardır. Ayrıca sürece aktif katılım, velilerin çocuklarının sosyal-duygusal yönlerini daha iyi tanımlarını sağlamış; okul-aile iş birliğini güçlendirmiş ve ortak bir anlayış geliştirilmesine katkıda bulunmuştur. Sonuç olarak çalışma ile sosyal ve kültürel içerikli etkinliklerin üstün yetenekli öğrencilerin sosyal-duygusal gelişim ihtiyaçlarını karşılamada, ailelerin farkındalığını artırmada ve okul ile aile arasındaki bağları kuvvetlendirmede önemli bir araç olduğunu göstermektedir. Bu tür yapılandırılmış programların yaygınlaştırılması üstün yetenekli öğrencilerin potansiyellerini daha dengeli bir biçimde gerçekleştirmelerine ve sosyal-duygusal açıdan daha sağlıklı bireyler olarak yetişmelerine imkân tanıyacaktır.

Anahtar kelimeler: Üstün yetenekli öğrenciler, sosyal-duygusal gelişim, aile-okul iş birliği.

¹ bilgicem@hotmail.com

² elifgencosmanoglu@hotmail.com

Düşünce Duvarının Değerler Eğitimine Katkısı: Üstün Yetenekliler Üzerine Bir Uygulama Örneği

Belkız Ayla¹

Özet

Çalışmamız, öğrencilerin yazma becerilerini ve değerler dünyasını geliştirmeye yönelik "Düşünce Duvarı" uygulamasının etkilerini araştırmaktadır. Araştırma, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Ünye Bilim ve Sanat Merkezi'ndeki 6. ve 7. sınıf öğrencilerinden oluşan 21 kişilik bir grupla yürütülmüştür. Nitel araştırma desenine dayanan bu çalışmada, veri toplama yöntemleri olarak yarı yapılandırılmış görüşmeler, Yazma Tutum Ölçeği ve öğrencilerin yazılı paylaşımlarının içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın alt teması, yazılı anlatım yoluyla öğrencilerin empati, saygı, sorumluluk ve iş birliği gibi sosyal ve etik değerlerinin gelişimini incelemektir. Elde edilen bulgular, "Düşünce Duvarı" uygulamasının öğrencilerin yazma becerilerini geliştirdiğini ve yazmaya karşı olumlu tutumlarını artırdığını göstermektedir. Özellikle, "Yazma etkinliklerine isteyerek katılım" ifadesindeki ortalama puanın ön testte 3.14 iken, son testte 4.67'ye yükseldiği görülmüştür. Öğrenciler, Düşünce Duvarı sayesinde kendilerini daha özgürce ifade edebildiklerini, yazmanın daha keyifli hale geldiğini ve sınıf içinde paylaşım yaparak yazmaya karşı daha olumlu bir tutum geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, uygulama, empati kurma, farklı düşüncelere saygı gösterme, sorumluluk alma ve iş birliği yapma gibi değerlerin öğrenciler tarafından deneyimlenmesini sağlamıştır. Öğrencilerin duvarı kullanırken kendinden önce yazılanları silmemek ve değerlere aykırı paylaşım yapmamak gibi kurallara uyması, saygı ve sorumluluk bilincini pekiştirmiştir. Öğrenciler, bu süreçte toplumsal değerlere karşı farkındalık geliştirmiş ve arkadaşlarının düşüncelerini okuyarak empati yeteneklerini güçlendirmişlerdir. Ortak bir alanın kullanımı, öğrencilerin birbirleriyle daha fazla iletişim kurmasını ve iş birliği becerisi kazanmasını sağlamıştır. Araştırmanın sonuçları, yaratıcı yazma temelli uygulamaların yalnızca akademik başarıya değil, aynı zamanda bireyin değer gelişimine de önemli katkılar sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Çalışma, okullarda "Düşünce Duvarı" gibi yaratıcı ve interaktif uygulamalara daha fazla yer verilmesini önermektedir. Bu tür uygulamaların farklı yaş gruplarına ve ders içeriklerine uyarlanarak yaygınlaştırılması, öğrencilerin yazma motivasyonunu ve değerler eğitimi destekleyeceği vurgulanmıştır. Bu çalışma, yaratıcı yazma etkinlikleri ile değerler eğitimi arasında güçlü bir bağ olduğunu ortaya koyarak, öğretmen ve eğitimcilere yol göstermeyi amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Düşünce duvarı, değerler eğitimi, yazma becerisi, yaratıcı yazma, eğitsel uygulamalar.

¹ belkizayla@gmail.com.tr

Üstün Zekalı Öğrencilerin Sosyo Duygusal Gelişim Düzeylerine Yönelik Yapay Zekâ Destekli Bir Ölçme Aracı Geliştirilmesi: Dy-Z Aracı Model Önerisi

Ayşe Nur Yiğitçe¹, Doç. Dr. Şener Şentürk², Prof. Dr. Zeki Apaydın³

Özet

Üstün yetenekli çocuklar yüksek bilişsel potansiyellerine rağmen asenkronize gelişim, mükemmeliyetçilik ve duygusal yoğunluk gibi özellikler nedeniyle birtakım önemli sosyal duygusal (SEL) zorluklar yaşamaktadır. Geleneksel eğitim sistemleri, bu öğrencilerin farklı duyuşsal ihtiyaçlarını karşılamada genellikle yetersiz kalmakta ve bu durum potansiyellerinin altında başarıya ve ruh sağlığı risklerine yol açabilmektedir. Bu bağlamda çalışmanın temel amacı, bu öğrencilerin gözden kaçan duyuşsal ihtiyaçlarını tespit etmek ve anlamak için yapay zekânın (AI) hem bir uzman içerik üretici hem de gelişmiş analiz motoru olarak kullanıldığı yenilikçi bir yöntem sunmaktır. Bu kapsamda çalışma, Türkiye'deki üstün yetenekli öğrencilere yönelik, kültürel olarak uygun bir Sosyal Duygusal Öğrenme aracı olan "Dy-Z" aracının tasarımı, geliştirilmesini ve değerlendirmesini sunmayı hedeflemektedir. Çalışma dört ana aşamada yapılandırılmıştır. İlk olarak, Sosyal Duygusal Öğrenme (CASEL), üstün zekâ kuramları ve etkili test yazma ilkeleri üzerine yapılandırılmış bir bilgi matrisi ile bir Büyük Dil Modeli (LLM) yönlendirilmiştir. Bu sayede yapay zekânın rastgele değil, pedagojik bir temele dayalı veri üretmesini sağlanmıştır. Süreç sonucunda, hedef kitlenin gelişim düzeyine uygun, açık uçlu ve yansıtıcı düşünmeyi teşvik eden 20 maddelik bir ölçme aracı oluşturulmuştur. Uzman görüşünün alınmasının ardından ikinci aşamada maddeler, öğrencilerin yanıtlarını ve yanıtlama sürelerini kaydeden, etkileşimli bir web arayüzüne entegre edilerek yanıtlar ve cevaplama süreleri arka planda kayıt altına alınarak gruplandırılmıştır. Üçüncü aşamada, Türkiye'deki bir Bilim ve Sanat Merkezi'nde (BİLSEM) öğrenim gören üstün yetenekli öğrencilerle yapılan pilot uygulama sonucunda zengin bir metin derlemi toplanmıştır. Son olarak toplanan veriler, çok katmanlı bir Doğal Dil İşleme (NLP) yaklaşımıyla analiz edilmiştir. NLP süreci, Türkçe metinler için ince ayarlanmış BERT tabanlı modellerle gerçekleştirilen Duygu Analizini, anlamsal temaları ortaya çıkarmak için BERTopic ile Konu Modellemesini ve spesifik duyuşsal durumları belirlemek için Duygu Tespitini içermektedir. Ölçme aracı, geleneksel nitel analiz yöntemlerinin derinliğini, hesaplamalı yaklaşımların ölçeklenebilirliği ile birleştirilerek alana önemli bir katkı sunmayı hedeflemektedir. Geliştirilen Dy-Z demosu kullanılan hesaplamalı analiz yöntemleri, öğrenci gelişimini izlemek için modern ve ölçeklenebilir bir "erken uyarı sistemi" potansiyeli taşımaktadır. NLP analizinden elde edilen sonuçlarının elde edilmesiyle her öğrenci için bir bireysel SEL profili ve bir grup SEL profili oluşturulmuştur. Bu profiller öğretmenlerin ve rehberlik servislerinin kanıta dayalı, hedefe yönelik müdahaleler planlamasına olanak tanıyacaktır.

Anahtar kelimeler: Üstün yetenekliler, sosyal duygusal öğrenme, yapay zekâ, doğal dil işleme

¹ a.nurselcukk@gmail.com

² sener.senturk@omu.edu.tr

³ zapaydin@omu.edu.tr

Özel Yetenekli İlkokul Öğrencilerinin Sosyal-Duygusal Gelişimleri İçin Tasarlanan Teknopedagojik Programın Etkililiğinin İncelenmesi

Dr. Deniz Görgülü¹

Özet

Özel yetenekli öğrencilerin sosyal-duygusal özellikleri, onların gelişim düzeyi ve akademik başarıları açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu özellikler, öğrencilerin kendilerini ifade etme becerilerini geliştirmeleri, sağlıklı sosyal ilişkiler kurmaları ve karşılaştıkları duygusal zorluklarla başa çıkabilmeleri açısından belirleyici unsurlar arasında yer almaktadır. Dolayısıyla, özel yetenekli bireylerin eğitim süreçlerinde sosyal-duygusal gelişimlerinin dikkate alınması gereken temel bileşenlerden biri olduğu söylenebilir. Diğer yandan, eğitim-öğretim süreçlerine teknolojinin bütüncül ve işlevsel bir biçimde entegre edilmesini savunan teknopedagojik yaklaşımlar, özel yetenekli öğrencilerin bireysel farklılıklarına ve sosyal-duygusal ihtiyaçlarına duyarlı öğrenme ortamlarının oluşturulmasına olanak tanımaktadır. Bu tür kişiselleştirilmiş öğrenme ortamları, öğrencilerin çok yönlü gelişimine katkı sağlayabilecek önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, özel yetenekli öğrencilerle çalışan sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerinin sosyal-duygusal gelişimlerini desteklemeye yönelik teknopedagojik yaklaşımları tanımaları ve etkili biçimde uygulamaları büyük önem arz etmektedir. Belirtilen bu önemden hareketle, bu araştırmanın amacı; 4005 - Yenilikçi Eğitim Uygulamaları Destekleme Programı kapsamında yürütülen “Özel Yetenekli İlkokul Öğrencilerinin Sosyal-Duygusal Gelişimlerinin Desteklenmesinde Teknopedagojik Yaklaşımlar” başlıklı projenin etkililiğini incelemektir. Araştırma tek grup öntest-sontest yarı deneysel desen çerçevesinde tasarlanmıştır. Bu kapsamda, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında sınıf öğretmeni olarak görev yapan 30 katılımcıya, beş günlük eğitim programı öncesinde öntest uygulanmıştır. Projenin tamamlanmasının ardından ise aynı katılımcılara sontest uygulanarak nicel veriler elde edilmiştir. Ayrıca, katılımcıların projeye ilişkin görüşleri alınarak nitel veriler elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, proje kapsamında uygulanan programın, özel yetenekli öğrencilerle çalışan sınıf öğretmenlerinin sosyal-duygusal yetkinlikleri üzerinde anlamlı ve orta düzeyde bir etki yarattığı belirlenmiştir. Öte yandan, proje kapsamında sınıf öğretmenlerine sunulan programın, katılımcıların eğitim teknolojisi standartlarına yönelik öz-yeterlikleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı, büyük ve etkili bir değişim sağladığı tespit edilmiştir. Katılımcıların görüşleri incelendiğinde, sınıf öğretmenlerine sunulan programın teknoloji ve pedagojik becerileri geliştirdiği, sosyal-duygusal gelişim konusunda farkındalık oluşturduğu, mesleki gelişim ve tutum açısından olumlu katkılar sağladığı ve öğrenme ortamlarının zenginleşmesine yardımcı olduğu ortaya konmuştur.

Anahtar kelimeler: Özel yetenekli, sosyal-duygusal gelişim, teknopedagoji.

¹ drdenizgorgulu@gmail.com

Yapay Zekâ Destekli Farklılaştırılmış ve Zenginleştirilmiş Eğitim Planları: İki Kere Özel Öğrenciler İçin Bütüncül Bir Model

Serap Alcan¹, Mert Efe Alcan²

Özet

İki kere özel öğrenciler, hem üstün yeteneklere hem de öğrenme güçlüklerine sahip olmalarıyla eğitim sisteminde dikkat çeken özgün bir öğrenci grubunu oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin güçlü yönleri, zorluklarının gölgesinde kalabileceği gibi; öğrenme güçlükleri de sahip oldukları potansiyeli görünmez kılabilir. Bu durum, yalnızca standart öğretim yöntemlerinin kullanılmasını yetersiz hale getirmekte; farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş bir eğitim planının geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Farklılaştırılmış eğitim, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak içerik, süreç, ürün ve öğrenme ortamlarında çeşitlilik sağlamayı amaçlarken; zenginleştirilmiş eğitim ise güçlü yönleri merkeze alarak yaratıcılığı, üst düzey düşünme becerilerini ve çok boyutlu öğrenme deneyimlerini ön plana çıkarır. Bu iki yaklaşım bir araya geldiğinde, öğrenme güçlüklerinden kaynaklanan sınırlılıkları dengeleyen ve aynı zamanda üstün potansiyeli ortaya çıkaran bütüncül bir eğitim modeli oluşturur. İki kere özel öğrencilerin eğitsel süreçlerinde bu iki yaklaşımın bütüncül biçimde bir arada uygulanması, bir yandan öğrenme güçlüklerinden kaynaklanan dezavantajları telafi edici, diğer yandan ise üstün potansiyeli açığa çıkarıcı bir işlev üstlenmektedir. Bununla birlikte, farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş eğitim planlarının hazırlanması, öğretmenlerden ileri düzeyde pedagojik donanım ve kapsamlı zaman yönetimi becerisi talep etmekte; öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerinin doğru biçimde tanımlanmasında önemli güçlükler ortaya çıkarmaktadır. Bu noktada yapay zekâ tabanlı eğitim modelleri, öğrencilerin öğrenme profillerini çok boyutlu olarak analiz edebilme, bireysel ihtiyaçlara göre esnek içerikler önerebilme ve öğretmenlere planlama sürecinde veri temelli karar desteği sunabilme potansiyeliyle süreci dönüştürücü bir rol üstlenmektedir. Yapay zekâ bu noktada öğretmenlere yenilikçi çözümler sunmaktadır. Öğrencilerin akademik performans verileri, dikkat süreleri, problem çözme biçimleri, duygusal durumları ve öğrenme hızları yapay zekâ destekli sistemler aracılığıyla analiz edilerek öğretmenlere ayrıntılı geri bildirim sağlanabilmektedir. Bu sayede eğitim planları, her öğrencinin bireysel güçlü ve zayıf yönleri doğrultusunda farklılaştırılmakta; aynı zamanda zenginleştirilmiş içeriklerle desteklenebilmektedir. Örneğin, öğrenme güçlüğü yaşayan bir öğrencinin temel becerileri pekiştirilirken, aynı öğrencinin üstün olduğu alanlarda derinlemesine projeler, yaratıcı problem senaryoları veya disiplinler arası etkinlikler planlanabilmektedir. Bunun yanı sıra, yapay zekâ destekli öneri sistemleri öğretmenlere esnek ders planı taslakları sunmakta ve bireyselleştirilmiş öğrenme yolları oluşturmaktadır. Bu durum, öğretmenlerin yalnızca tanılama süreçlerinde değil, ders içeriklerinin hazırlanmasında da önemli bir kolaylık sağlamaktadır. Öğrencinin gelişimi sürekli izlenerek, eğitim planı dinamik biçimde güncellenmekte ve hem farklılaştırma hem de zenginleştirme unsurları süreklilik kazanmaktadır. İki kere özel öğrenciler için geliştirilen bu yapay zekâ destekli yaklaşım, bireysel farklılıkların daha hassas biçimde gözetilmesine olanak tanımakta ve öğrencilerin çok yönlü

¹ yazarserapalcan@gmail.com

² yazarmuratalcan@gmail.com

gelişimlerini desteklemektedir. Akademik başarının yanında duygusal ve sosyal kazanımların da ön planda tutulması, eğitim sürecinin daha bütüncül bir yapıya kavuşmasını sağlamaktadır.

Anahtar kelimeler: İki kere özel, yapay zekâ, bireyselleştirilmiş öğrenme, bütüncül yaklaşım.

Etik İkilemler

Dr. Semra Bilgin¹, Elif Duru Öztürk, Hatice Özge Arslan

Özet

Bu çalışmada; üstün yetenekli bireylerin ve yapay zekânın etik ikilem sorularına verdiği cevapları irdeleyerek bu cevapların gerekçelerini Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramına göre değerlendirmek ve insan zekâsıyla yapay zekânın cevaplarında ahlaki açıdan ne gibi farklar olduğunu belirlemek temel amaçtır. Böylelikle, yapay zekâ ile insanın ahlaki ikilemler karşısında verdikleri kararları karşılaştırarak her iki tarafın karar verme süreçlerini, güçlü ve zayıf yönlerini analiz etmek hedeflerimiz arasındadır. Araştırmanın çalışma grubunu yaşları 14-17 arasında değişen üstün yetenekli BİLSEM öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın örnekleminin üstün yetenekli öğrenciler olarak seçilmesinin temel nedeni bu bireylerin mantıksal karar alma noktasında yapay zekâ uygulamalarıyla benzerlik göstereceğinin umulmasıdır. Toplam 28 kişiye seçmeli örnekleme tekniğiyle görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme formu araştırmamızın temel amacına uygun olarak ahlaki ikilemleri içeren beş farklı senaryodan oluşmaktadır. Bu senaryolara uygun olarak katılımcılara iki seçenek sunulmuş ve bunlardan birini seçmeleri istenmiştir. Ayrıca seçtikleri seçeneğin gerekçesini de açıklamaları istenmiştir. Araştırma verilerinin analizi her bir görüşme formu için tek tek yapılmış ve verilen cevapların gerekçelerinin Kohlberg'in ahlaki gelişim evrelerinden hangisine karşılık geldiği tespit edilmiştir. Nicel olarak tablolastırılan veri sonuçları aynı zamanda nitel bir analize tabi tutularak katılımcıların yanıtları duygudaşlık kurma durumu, duygusal veya mantıksal karar verme gerekçeleri bakımından da irdelenmiştir. Aynı şekilde yapay zekâ uygulamasının verdiği kararlar ve gerekçeleri de her senaryo için tek tek irdelenmiş ve Kohlberg'in hangi evresine karşılık geldiği tespit edilmiştir. Bulgular, yapay zekâ uygulaması olan ChatGPT'nin çoğunlukla gelenek sonrası evrede karar verdiğini, insana kıyasla daha rasyonel ve evrensel etik ilkelere dayalı bir yaklaşım sergilediğini göstermiştir. İnsan katılımcılar ise daha çok gelenek öncesi ve geleneksel evrelerde cevaplar vermiş, kararlarında genellikle duygudaşlık ve kişisel çıkarlar ön planda olmuştur. Araştırma sonucuna göre etik karar alma sürecinde, üstün yetenekli bireylerin mantıksal karar verme noktasında yapay zekâ uygulamasının ise duygudaşlık kurma ve toplumsal bağlamı göz önünde bulundurma noktasında eksiklerinin olduğu saptanmıştır. Üstün yetenekli bireylerin etik sorunlarla başa çıkabilme kapasitelerini artırmak amacıyla yapay zekâ destekli eğitim materyallerinin geliştirilmesi ve bu bireylerin ahlaki karar süreçlerini yapay zekâ ile karşılaştırarak analiz etmelerine olanak tanınması sağlanabilir.

Anahtar kelimeler: Yapay zekâ, etik ikilem, üstün yetenekli.

¹ blgn.semra@gmail.com

İki Kere Üstün Öğrenciler İçin Bütüncül Eğitim Yaklaşımları:” Temple Grandin Vaka Analizi”

Ekin Müftüoğlu¹, Yağmur İleriye²

Özet

İki kere üstün (2e) öğrenciler, hem yüksek bilişsel yetenekleri hem de öğrenme güçlükleri veya sosyal-duygusal farklılıkları aynı anda sergileyebilen özel bir öğrenci grubunu oluşturur. Bu öğrencilerin eğitiminde yalnızca akademik potansiyelin desteklenmesi yeterli olmayıp, sosyal ve duygusal ihtiyaçların da bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerekir. Bu çalışma, 2010 yapımı Temple Grandin filmi üzerinden gerçekleştirilen nitel bir vaka analizi ile iki kere üstün öğrencilerin eğitim süreçlerindeki fırsat ve güçlükleri incelemeyi amaçlamaktadır. Filmde, otizm spektrumunda yer alan ancak üstün görsel ve mekânsal zekâya sahip Temple Grandin’in çocukluktan yetişkinliğe uzanan hikâyesi aktarılmaktadır. Çalışmada, filmin sahneleri içerik analizi yöntemiyle incelenmiş ve karakterin bilişsel üstünlükleri, sosyal-duygusal uyum süreçleri ile aile ve öğretmen desteğine ilişkin unsurlar tematik olarak sınıflandırılmıştır. Analiz sonucunda üç ana tema belirlenmiştir. Birinci tema, bilişsel üstünlük ve potansiyelin açığa çıkarılmasıdır. Grandin’in güçlü görsel-mekânsal zekâsı ve yenilikçi problem çözme becerileri, uygun eğitim ve mentorlukla desteklendiğinde olağanüstü bilimsel üretimlere dönüşmüştür. Bu bulgu, 2e öğrencilerin kişiselleştirilmiş öğrenme ortamları ve yaratıcı problem çözme fırsatlarıyla potansiyellerini en üst düzeye çıkarabileceklerini göstermektedir. İkinci tema, sosyal-duygusal uyum güçlükleridir. Grandin, otizm kaynaklı iletişim zorlukları ve duygusal hassasiyetler nedeniyle akran ilişkilerinde ve duygusal düzenlemede sıkıntılar yaşamıştır. Bu durum, iki kere üstün öğrencilerde sıkça görülen “üstünlük-zorluk paradoksu”nu yansıtmaktadır. Bulgular, sosyal-duygusal desteklerin, bu öğrencilerin özgüven ve dayanıklılık geliştirmeleri açısından kritik olduğunu ortaya koymaktadır. Üçüncü tema, eğitim ortamı ve destekleyici müdahalelerdir. Filmin öyküsü, öğretmenlerin ve ailenin bireyselleştirilmiş yaklaşımının, öğrencinin bilişsel ve sosyal-duygusal gelişimi üzerindeki dönüştürücü etkisini vurgular. Görsel destekler, uyarlanmış görevler ve sabırlı rehberlik, Grandin’in yeteneklerini hayata geçirmesini sağlamıştır. Sonuç olarak bu çalışma, iki kere üstün öğrencilerin eğitiminde bilişsel üstünlüklerin ötesine geçen, sosyal ve duygusal boyutları da kapsayan bütüncül bir yaklaşımın gerekliliğini vurgulamaktadır. Öğretmenlerin farkındalığının artırılması, farklılaştırılmış öğretim stratejilerinin uygulanması ve duygusal destek mekanizmalarının eğitim programlarına entegre edilmesi, bu öğrencilerin potansiyellerini tam anlamıyla gerçekleştirebilmeleri için temel öneriler olarak öne çıkmaktadır.

Anahtar kelimeler. 2 kere üstün, Temple Grandin, vaka analizi, bütüncül eğitim.

¹ ekinsasmazer@gmail.com

² ileriyeagmur@gmail.com

Özel Yetenekli Çocukların Velilerinin Çocukları ile İlgili Yaşadıkları Sorunlar

Özal Çelik¹, Ayşe Hülya Baydın Aslan², Anıl Atasoy³

Özet

Özel yeteneğe sahip olmak, bireylere bazı yönleri ile büyük avantajlar sağlamakla birlikte bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Toplumsal kurumlar ve ilişkiler genel olarak toplumun büyük kısmını temsil eden gruplar düşünülerek dizayn edilmiştir. Özel yetenekli çocuklar birçok yönleri ile toplumun çoğunluğunu temsil eden normal gelişim gösteren bireylerden ayrılırlar. Özellikle sosyal ilişkilerinde arkadaşlarından daha farklı konulara ilgi duyması ve liderlik etme arzusu onların zaman zaman toplum tarafından dışlanmasına ve sosyal bir izolasyona maruz kalmaları ile sonuçlanabilir. Bu sebeple tipik gelişim gösteren akranlarına oranla iletişim problemleri ve psikolojik sorunlar yaşama olasılıkları daha yüksektir. Liderlik vasıflarının toplum tarafından kabul görmediği durumlarda ise öz saygılarını yitirme riski ile karşılaşmaktadırlar. Ayrıca dikkat sürelerinin hızlı dağılması ve okul müfredatlarının onların ilgi alanlarına hitap etmemesi özel bir yeteneğe sahip olmalarına rağmen akademik sorunlar yaşamalarına da sebebiyet verebilmektedir. Toplumsal kuralları içselleştirmekte zorlanmaları ise aile olmak üzere toplumsal yaşam ortamlarında sorunlar yaşamaları ile sonuçlanabilmektedir. Özel yetenekli çocukların bu sorunları yaşamaları, ailelerinin de çoğu zaman bu sorunların sonuçlarına maruz kalmalarını beraberinde getirmektedir. Bu araştırmada ailelerin özel yetenekli çocukları ile ilgili yaşadıkları yaygın sorunların tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel bir araştırma modeli olan olgubilim (fenomenoloji) yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmaya Samsun ilinin İlkadım ve Canik ilçelerinde bulunan Bilim ve Sanat Merkezlerine devam eden öğrencilere sahip 119 veli katılmıştır. Katılımcılar maksimum çeşitlilik (heterojen) örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile online olarak toplanmıştır. Toplanan verilerin analiz sürecinde betimsel içerik analizi tercih edilmiş ve verilen cevaplar benzerliklerine göre temalara bölünmüştür. Veri analizi sonucunda çıkan ana temalar “ailesel sorunlar”, “sosyal sorunlar” ve “akademik sorunlar” şeklinde olmuştur. Araştırma sonucunda özel yetenekli çocuklara sahip ebeveynlerin yaşadıkları sorunların benzerlikler göstermesinin yanında bireyden bireye farklı kombinasyonlar ile görülmesi nedeniyle her bir özel yetenekli birey ve ailesinin kendine özgü ve çok yönlü olarak ele alınmasının gerekliliği tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Özel yetenek, ailesel sorunlar, akademik sorunlar, sosyal sorunlar, özel yetenekli çocukların aileleri.

¹ ozal_celik@hotmail.com

² hocahulya@hotmail.com

³ anilatasoy@outlook.com

Escape Room: Fun and Learn Adlı Etwinning Projesinin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerilerine Etkisi

Elif Şimşek¹, Dr. Cem Bilgili², Cebail Yıldırım

Özet

Bu çalışma, üstün yetenekli öğrencilerin sosyal-duygusal gelişimlerini desteklemeye yönelik yenilikçi bir uygulama olan Escape Room: Fun and Learn eTwinning projesinin etkilerini incelemektedir. Üstün yetenekli öğrenciler, bilişsel gelişimleri ile sosyal-duygusal gelişimleri arasındaki eş zamanlı olmayan ilerleme nedeniyle akranlarından farklı bir gelişim seyri izlemekte ve bu durum çeşitli sorunlara yol açmaktadır. Sosyal izolasyon, mükemmeliyetçilik, stres, depresyon ve akran ilişkilerinde yaşanan güçlükler bu sorunların başında gelmektedir. Zihinsel olarak ileri düzeyde olmaları, onların farklı düşünme ve öğrenme stilleri geliştirmelerine katkı sağlarken aynı zamanda duygusal açıdan hassas bir yapı sergilemelerine neden olmakta; aile ve öğretmenlerin yüksek beklentileri de bu öğrencilerde mükemmeliyetçi eğilimlerin ve stres düzeylerinin artmasına yol açabilmektedir. Dolayısıyla, bu gruptaki öğrencilerin sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Araştırmada 2024-2025 eğitim-öğretim yılında projeye katılan 7 üstün yetenekli öğrenci yer almış, veri toplama aracı olarak Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri Ölçeği (SDÖBÖ) kullanılmıştır. Ölçek iletişim, problem çözme, stresle başa çıkma ve kendilik değerini artıran beceriler olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Öğrencilere ön test ve son test uygulanmış, elde edilen veriler SPSS 25 programında paired sample t-test ile analiz edilmiştir. Bulgular, öğrencilerin tüm alt boyutlarda anlamlı düzeyde gelişme kaydettiğini ortaya koymuştur. İletişim becerilerinde ortalama 4.57 puan, problem çözme becerilerinde 3.57 puan, stresle başa çıkma 3.72 puan ve kendilik değerinde 5.71 puanlık artış saptanırken toplam puanlarda da 17.71 puanlık anlamlı bir iyileşme görülmüştür ($p < 0.05$). Bu sonuçlar, Escape Room temelli etkinliklerin öğrencilerin sosyal-duygusal becerilerini geliştirmede etkili bir araç olduğunu göstermektedir. Proje, işbirlikçi ve problem çözme odaklı yapısı sayesinde öğrencilerin iletişimlerini güçlendirmelerine, duygularını daha iyi ifade etmelerine, stresle başa çıkma stratejileri geliştirmelerine ve benlik değerlerini artırmalarına katkıda bulunmuştur. Çalışma küçük örneklem ve kısa süreli uygulama gibi sınırlılıklar taşımakla birlikte, elde edilen veriler üstün yetenekli öğrenciler için bu tür proje tabanlı öğrenme ortamlarının önemli bir destek mekanizması olabileceğini göstermektedir. Sonuç olarak, Escape Room: Fun and Learn projesi, üstün yetenekli öğrencilerin sosyal-duygusal gelişimlerine anlamlı katkılar sağlamış, onların bireysel ve sosyal potansiyellerini daha etkili biçimde ortaya koymalarına yardımcı olmuştur.

Anahtar kelimeler: Üstün yetenekli öğrenciler, sosyal-duygusal gelişim, etwinning, proje tabanlı öğrenme.

¹ elifgencosmanoglu@hotmail.com

² bilglicem@hotmail.com

Özel Yetenekli Öğrencilerin Zihinde Döndürme ve Kesit Alma Becerilerinin İncelenmesi

Prof. Dr. Temel Kösa¹, Büşra Alphayta², Beyzanur Erkan³

Özet

Bu araştırmada özel yetenekli öğrencilerin zihinde döndürme ve kesit alma becerilerinin gelişiminde farklı öğrenme ortamlarının (3B-Bilgisayar destekli ve 2B-kâğıt kalem temelli) etkilerini incelemek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda araştırma çok gruplu ön test-son test yarı deneysel desen kullanılarak yürütülmüştür. 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Karadeniz Bölgesinde yer alan bir ilde Bilim ve Sanat Merkezi'nde (Bilsem) öğrenim gören 42 öğrenci ile yürütülmüş olan bu araştırmada, öğrenciler bireysel yetenekleri fark ettirme programına (5. sınıf) devam etmektedir. Araştırmada iki deney bir kontrol grubu bulunmaktadır. İlgili becerilerin gelişimini desteklemek amacıyla deney gruplarından birinde bilgisayar destekli bir öğrenme ortamı, diğerinde kâğıt-kalem temelli öğrenme ortamı oluşturulmuş olup kontrol grubunda herhangi bir müdahale söz konusu olmamıştır. Öğrencilere program öncesinde ve sonrasında, 24 sorudan oluşan Zihinde Döndürme Testi (Vandenberg Test) ve 30 sorudan oluşan Kesit Alma Testi (Santa Barbara Solid Test) öntest- son test olarak uygulanmıştır. Veriler IBM SPSS 23 kullanılarak Kruskal-Wallis testi ve Mann-Whitney U testi ile analiz edilmiştir. İstatistiksel analizler sonucunda, deneysel çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin kesit alma testinden aldıkları puanların, öğrenme ortamına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Test sonucunda ikili gruplar arasında fark olup olmadığının incelenmesi amacıyla her bir grup çifti için Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Test sonucunda bu farkın her bir deney grubu ile kontrol grubu arasında olduğu görülmüş olup deney grupları arasındaki farkın ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Uygulamalar sonrasında en yüksek kesit alma becerisine 3B öğrenme ortamına dahil edilen öğrencilerin sahip olduğu gözlemlenmiştir. Deneysel çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin zihinde döndürme testinden aldıkları puanların ise öğrenme ortamına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir. Öğrencilerin zihinde döndürme ve kesit alma gibi uzamsal düşünme becerilerini geliştirmek için, öğretim sürecinde dinamik ve etkileşimli materyallerin kullanımının artırılması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Özel yetenekli öğrenci, zihinde döndürme becerisi, kesit alma becerisi.

¹temelkosa@trabzon.edu.tr

² busra_alphayta23@trabzon.edu.tr

³ beyzanurerkan@gmail.com

Nurturing Gifted Students Through Entrepreneurship for Sustainable Development Goals

Çelebi Kalkan¹, Ümit Söğüt², Levent Abbasoğlu³

Abstract

The challenges of climate change, environmental degradation, and social inequalities highlight the necessity of equipping students with knowledge, skills, and values that go beyond traditional academic learning. Gifted students, with their creativity, problem solving capacity, and leadership potential, represent a group that can play an active role in shaping sustainable futures. This paper introduces the *Entrepreneurship Workshop for Sustainable Development Goals*, implemented at Murat Kantarcı Science and Arts Center, as an innovative educational model designed to nurture responsible and solution oriented individuals. The workshop integrates environmental, social, and economic dimensions of sustainability into both classroom learning and school wide practices. It is structured to promote entrepreneurship that is not only economically viable but also socially responsible, environmentally conscious, and ethically sound. Through experiential learning, students develop projects inspired by real world problems and transform their ideas into prototypes that embody sustainable solutions. The approach emphasizes empathy, collaboration, creativity, and critical thinking as central competencies, while fostering a sense of global citizenship and responsibility. Students participating in the program engage in activities connected to international awareness days such as World Peace Day, International Zero Waste Day, and World Earth Day. These events provide meaningful contexts for students to link local actions with global challenges. The workshop also supports the development of personal and social values such as respect for cultural diversity, human rights, and peace. By connecting entrepreneurship with sustainability, the initiative enables gifted students to recognize the importance of integrating ethical, social, and environmental perspectives into their innovative thinking. The visibility of the workshop has been strengthened by its recognition in international platforms. It was presented at the Creativity in Education Summit, honored with the Scientix Organisers Award, and selected as the only school in Turkey to organize an event for the European Green Week. The program will also represent Turkey at the Creative Skills Week in Prague. These achievements demonstrate that the workshop is not only a local practice but also a globally relevant model for gifted education and sustainability.

Keywords: Sustainability, entrepreneurship, global citizenship, climate change, gifted education.

¹ celebikalkan@gmail.com

² st.umut@gmail.com

³ leventabb@hotmail.com

Çocuklarının Özel Yetenekli Olmalarını Açıklama ya da Gizlemeye Dair Ebeveyn Tutumlarının Fenomenolojik Analizi

Dr. Adem İci¹, Dr. Öğrt. Üy. Ceren Çevik Kansu²

Özet

Bu çalışmanın amacı, özel yetenekli çocuklara sahip ebeveynlerin, çocuklarının bu özelliklerini toplumsal çevreye açıklama ya da gizleme konusundaki tutumlarını derinlemesine incelemektir. Araştırma, ebeveynlerin bu konudaki tercihlerini belirleyen sosyal, kültürel, psikolojik ve pedagojik etmenleri anlamaya yöneliktir. Bu doğrultuda çalışma, ebeveynlerin açıklama ya da gizleme kararlarının gerekçelerini, bu kararların aile içi dinamiklere ve toplumsal ilişkilere yansımalarını, ayrıca eğitim süreçleri ve çocukların gelişimleri üzerindeki olası etkilerini fenomenolojik bir bakış açısıyla ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni benimsenmiştir. Çalışmanın katılımcılarını, 2025-2026 eğitim-öğretim yılında Bilim ve Sanat Merkezi'nde öğrenim gören öğrencilerin ebeveynleri arasından seçilen 26 gönüllü veli oluşturmaktadır. Katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiş, gönüllülük esasına göre araştırmaya dahil edilmiştir. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme formu, ebeveynlerin çocuklarının özel yetenekli olduğunu açıklama ya da gizleme konusundaki deneyimlerini derinlemesine anlamaya yönelik açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Öncelikle veriler ham hâlde incelenmiş, ardından kodlama yapılmış ve benzer içerikler bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur. Çalışmada, güvenilirliği artırmak amacıyla katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılara yer verilmiş, ayrıca bulguların geçerliliğini sağlamak için uzman görüşüne başvurulmuştur. Araştırma bulguları, ebeveynlerin ilk tepkilerinin genellikle sevinç, mutluluk, gurur ve heyecan gibi olumlu duygular etrafında yoğunlaştığını, ancak şaşkınlık, endişe ve kaygı gibi karmaşık duyguların da eşlik ettiğini göstermektedir. Katılımcıların bir kısmı çocuklarının özel yetenekli olabileceğini önceden tahmin ettiklerini ifade ederken, bazıları özel yetenekli olduğunu öğrendikten sonra eğitim sistemi ve okul ortamına ilişkin kaygılarını dile getirmiştir. Çocuğun özel yetenekli olduğunun öğrenilmesi ebeveyn yaşamına farklı şekillerde yansımıştır. Bazı katılımcılar herhangi bir değişiklik yaşamadıklarını belirtirken, diğerleri araştırma yapma, öğrenme çabası, sorumluluk hissi ve çocuğun öğrenme tarzına uyum sağlama gibi yeni tutumlar geliştirdiklerini ifade etmiştir. Sosyal ilişkilerde güçlendirme ihtiyacı ve devlet okullarının yeterliliğine yönelik kaygılar da dikkat çeken bulgular arasındadır. Paylaşım süreçlerinde ebeveynlerin çoğu bilgiyi çekirdek ve geniş aileleriyle, öğretmenleriyle veya sosyal çevreyle paylaşmış; bazıları ise gizli tutmayı tercih etmiştir. Çocuğun özel yetenekli olduğunu paylaşırken ebeveynler genellikle gurur, mutluluk ve şükür duygularını belirtmiş, ancak endişe, çekingenlik, nazar kaygısı ve toplumsal önyargılara ilişkin olumsuz duygular da dile getirilmiştir. Çevreden alınan tepkiler olumlu (sevinç, övgü, gurur) olabildiği gibi, kıskançlık, küçümseme ve olumsuz yorumlar şeklinde de yansımıştır. Açıklama sürecini kolaylaştıran unsurlar arasında BİLSEM'e devam ediyor olmak, çocuğun farklı davranışlarının çevrede fark edilmesi, resmi

¹ ademici80@hotmail.com

² ceren.ckansu@omu.edu.tr

belgeler (RAM testi) ve ebeveynlerin bu durumu doğal bir özellik olarak görmeleri yer almaktadır. Zorlaştıran unsurlar ise çevrenin anlamaması, yüksek beklentiler, sosyal ortamlarda dışlanma kaygısı, nazar inancı ve çocuğun isteklerini belirlemekte yaşanan zorluklardır.

Anahtar kelimeler: Özel yetenekli birey, ebeveyn görüşleri, fenomenolojik analiz.

Mezun Öğrencilerin Gözünden BİLSEM: Metaforik Bir Analiz

Betül Erol¹, Hülya Akdağ

Özet

Bu çalışmada, Bilim ve Sanat Merkezlerinden (BİLSEM) mezun olan öğrencilerin BİLSEM'e yönelik algılarının metaforlar yoluyla belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenolojik (olgu bilim) desen ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2021, 2022, 2023 ve 2024 yılları arasında Karadeniz Bölgesinde yer alan Bilim ve Sanat Merkezlerinden mezun olan öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmaya 12 kız, 17 erkek olmak üzere toplam 29 BİLSEM mezunu öğrenci katılmıştır. Çalışmada veriler 'Bilsem gibidir çünkü' metafor cümlesi kullanılarak elde edilmiştir. Veriler google form aracılığıyla toplanarak, kayıt altına alınmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Öğrencilerin BİLSEM'e yönelik metaforlarının, BİLSEM'in onlar için çok yönlü bir anlam taşıdığını ortaya koyduğu görülmektedir. Çalışmada analiz edilen metaforlar: kendini keşfetme alanı olarak BİLSEM, güven ve destek sunan bir yer olarak BİLSEM, keşif dolu bir yer olarak BİLSEM, kaçış yeri olarak BİLSEM temaları olmak üzere 4 tema altında toplanmıştır. Öğrenciler mezun oldukları BİLSEM'i bir yandan potansiyellerini keşfettikleri, yaratıcı düşünme ve problem çözme becerileri kazandıkları bir alan olarak görürken, diğer yandan burada aidiyet duygusu yaşadıkları ve kendilerini güvende hissettikleri bir ortam olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca öğrenciler tarafından BİLSEM'in yeni deneyimler ve sürprizlerle dolu, heyecan ve merak uyandıran bir yer olarak algılandığı; bununla birlikte akademik anlamda zaman zaman zorluklar yaşandığı ve öğrencilerin hayatın gerçekliğiyle bağını tamamen koparmadan geçici bir kaçış sunduğunu belirtirken, aile ortamı sıcaklığı hissettirdiklerini de vurgulamışlardır. BİLSEM mezunu öğrencilerin BİLSEM'e yönelik algılarının metaforlar yoluyla incelendiği bu çalışmanın sonuçları BİLSEM'in öğrenciler için yalnızca akademik değil, duygusal ve sosyal boyutları da olan, çok yönlü bir eğitim ortamı sunduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Anahtar kelimeler: Bilim ve Sanat Merkezi, mezun, metafor, algı.

¹ betulerol77@gmail.com

Üstün Yetenekli Ergenlik Dönemi Davranış Bozukluğu Olan Bir Bireyde Proje Sürecinde Olumlu Gelişme Gözlemi Vaka Çalışması Örneği

Nazan Armutlu¹

Özet

Üstün yetenekli bireyler hızlı öğrenip derinlemesine bilgi edinmek isterler, araştırmaya yoğun ilgi duyarlar. Gelişmiş hayal gücüne sahip olup yaratıcı fikirler öne sürerler. Üstün yetenekli bireylerin fen bilimlerine doğuştan getirdikleri ilgileri vardır, çünkü fen bilimleri onların doğal merak ve hayal güçlerini harekete geçirir. Ülkemizde üstün zekalı ve yetenekli bireylere eğitim yaygın olarak Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilmektedir. Samsun Bilim ve Sanat Merkezi üstün yetenekli beşinci sınıf düzeyinde bir öğrencimiz fen etkinliklerine ve mikroskopa olan ilgisiyle proje üretmek istemiş bu süreçte de aile akran uyumsuzluğu karşılaştığı birçok sorunu olduğu gözlenmiştir. Bilim ve Sanat Merkezine devam ettiği hafta da bir gün birkaç saat ve proje döneminde bu süre haftada iki güne çıktığı boş vakitlerinde de zamanını fen atölyesinde geçirdiği gözlenmiştir. Bu doğrultuda çalışmada davranış bozukluğu ve özel yetenek tanısı konmuş öğrencimizin ihtiyaçları ve deneyimleri araştırılmış ve gözlemlenmiştir. Nitel desene dayanan araştırma da vakaya ilişkin analiz, bir genelleme yapma amacı güdülmeyen ortaya konmaya çalışılmıştır. Veri toplama sürecine ilişkin gözlem ve görüşmeler hafta da birkaç saat olacak şekilde gerçekleşmiş ve yaklaşık bir yıl sürmüştür. Sosyal uyum problemleri, depresif yaklaşımlar, dikkat dağınıklığı, olan vakaya ilişkin görüşmelerden elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Veriler akran ve aile ilişkileri çerçevesindeki deneyimler şeklinde yorumlanmıştır. Çalışma sonucunda zekâ, stres, kaygı, iletişim, sosyalleşme gibi kavramların ön plana çıktığı görülmüştür. Akranları ve ailesiyle çatışma içine giren vakanın sorumluluk aldığı birebir çalıştığı proje çalışmalarında özgüvenini kazanmış, kendini değerli hissetmiş ve çalışmasıyla akranlarına bir konuda ışık tutma heyecanını hissetmiştir. Grup çalışmalarında uyumsuz olan birey daha uyumlu olduğu gözlemlenmiştir. Aile içi ilişkilerde şartlı sevgi, mükemmeliyetçi kavramların ön plana çıktığı görülmüştür. Araştırma ile alan yazındaki boşluk giderilmeye çalışıldığı gibi, araştırmanın okulda ve evde sorunlar yaşayan ebeveynlere ve eğitimcilere yol göstereceği üstün zekalı çocuklara ilişkin farkındalık oluşturacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Üstün zekalı, Fen bilimleri, davranış bozukluğu, ergenlik.

¹ nazanarmutlu@gmail.com

Dijital Dünyada Üstün Yetenekli Çocuklar: Fırsatlar ve Engeller

Sezen Aksu¹, Dr. Öğr. Üyesi Fadıl Şiraz²

Özet

Bu çalışma, dijital dünyanın üstün yetenekli çocuklara sunmuş olduğu fırsatları ve engelleri ele almaktadır. Dijital dünya; bilgiye erişim, çevrim içi öğrenme ortamları, yapay zekâ destekli uygulamalar ve sosyal medya aracılığıyla üstün yetenekli çocukların akademik ve yaratıcı potansiyellerini geliştirmeleri için önemli fırsatlar sunmaktadır. Bununla birlikte internet bağımlılığı, dikkat dağınıklığı, sosyal izolasyon, zararlı içerikler ve ebeveynlerin dijital özyeterlik eksikliği gibi engeller de çocukların gelişim süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Çalışma nitel yöntemlerden doküman incelemesiyle desenlenmiştir. 2010-2023 yılları arasında Türkiye’de dijital dünyada ebeveynlik konusunu ele alan araştırmalar incelenmiş ve bulgular “fırsatlar” ve “engeller” başlıkları altında sınıflandırılmıştır. Çalışmada ayrıca dijital ebeveynlik boyutu incelenmiş ve ebeveynlerin dijital farkındalık düzeylerinin çocukların güvenli dijital deneyimleri üzerinde belirleyici rol oynadığı vurgulanmıştır. İnternet, sosyal medya, dijital araçlar ve beceriler bağlamında üstün yetenekli çocukların fırsat ve engelleri tartışılmış; son olarak ölçme ve değerlendirme süreçlerinin erken tanılama, bireyselleştirilmiş eğitim ve çok boyutlu gelişim açısından sunduğu fırsatlar ile standart testlerin sınırlılıkları, uzman eksikliği ve kültürel faktörler gibi engeller ortaya konulmuştur. Bulgular, üstün yetenekli çocukların potansiyellerini en üst düzeyde kullanabilmeleri için hem ebeveynlerin hem de eğitimcilerin dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi ve ölçme-değerlendirme süreçlerinin çeşitlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Dijital dünya, üstün yetenekli çocuklar, dijital ebeveynlik, fırsatlar ve engeller.

¹ sznaksu55@gmail.com

² fadil.siraz@omu.edu.tr

İki Kere Özel Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Gelişiminde Dijital Hikâyeleme Temelli Bir Etkinlik Modeli Önerisi

Dr. Esmâ Güllü Egin¹

Özet

İki kere özel öğrenciler, bir yandan özel yetenekleriyle akranlarından ayrılırken diğer yandan öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu, otizm spektrum bozukluğu ya da duygusal sorunlar gibi zorluklar yaşamaktadır. Bu durum, öğrencilerin eğitim süreçlerini karmaşık hâle getirmekte ve çoğu zaman potansiyellerinin fark edilmesini güçleştirmektedir. Alanyazında iki kere özel öğrencilerin özellikle sosyal-duygusal gelişim alanında yetersizlikler yaşadığı ve akran ilişkilerinde sorunlarla karşı karşıya kaldıkları vurgulanmaktadır. Dolayısıyla iki kere özel öğrencilerin güçlü yönlerini desteklerken aynı zamanda sosyal-duygusal ihtiyaçlarını da karşılayacak bütüncül eğitim modellerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmanın amacı iki kere özel öğrencilerin sosyal-duygusal gelişimlerini desteklemeye yönelik dijital hikâyeleme temelli bir etkinlik modeli önermektir. Bu çalışma eğitimde gerçek yaşam problemlerine çözüm üretmek için tasarım ve araştırma süreçlerini birleştirme amacıyla kullanılan tasarım temelli araştırma (Design-Based Research) yaklaşımına dayalı olarak kurgulanmıştır. Bu yaklaşım; problemin tanımlanması ve bağlamın analizi, tasarım ilkelerinin geliştirilmesi ve modelin önerilmesi, pilot uygulamalar ve değerlendirme, revizyon ve kuramsal katkıların belirlenmesi döngülerini içermektedir. Bu çalışma kapsamında ilk iki aşamadan elde edilen bulgular ışığında dijital hikâyeleme temelli etkinlik modeli önerisi sunulmaktadır. Dijital hikâyeleme, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini görsel-işitsel araçlar aracılığıyla ifade etmelerine imkân tanıyan yenilikçi bir yöntemdir. Bu çalışmada önerilen model dört temel aşamadan oluşmaktadır. Keşfetme aşaması; öğrencilerin güçlü ve desteklenmesi gereken yönlerinin belirlenmesi, ihtiyaç analizlerinin yapılması ve bireysel deneyimlerini paylaşımlarına fırsat verilmesini kapsar. Hikâye inşası aşaması; öğrencilerin kendi yaşam deneyimlerini veya hayali senaryoları dijital ortamda kurgulamaları, görseller, sesler ve müziklerle zenginleştirilmiş çoklu duyusal ürünler ortaya koymalarını içerir. Yansıtma ve paylaşma aşamasında hazırlanan dijital hikâyelerin akranlar ve öğretmenlerle paylaşılması, geri bildirimler yoluyla öz farkındalık, empati, öz düzenleme ve sosyal iletişim becerilerinin geliştirilmesi amaçlanır. Son olarak revizyon ve güçlendirme aşamasında ise öğrencilerin dijital hikâyelerini geri bildirim ve yansıtma süreçleri doğrultusunda gözden geçirerek sosyal-duygusal becerilerini pekiştirmeleri ve kazanımlarını günlük yaşam deneyimlerine transfer etmeleri hedeflenmektedir. Bu dört aşamanın döngüsel olarak tekrarlanması yoluyla, iki kere özel öğrencilerin sosyal-duygusal farkındalıklarının artırılması, öz düzenleme ve iletişim becerilerinin gelişmesi ve öğrenme motivasyonlarının yükselmesi hedeflenmektedir. Model aynı zamanda öğretmenler için uygulaması kolay, teknoloji entegrasyonu sağlayan ve bireysel farklılıkları gözetken bir öğretim çerçevesi sunmaktadır. Modelin uygulanabilirliğini artırmak amacıyla öğretmenlerin dijital hikâye oluşturmaya ilgili becerilerinin gelişimi desteklenmeli, bilim ve sanat merkezleri ile destek eğitim odalarında pilot uygulamalarla test edilmelidir. Bu tür çalışmalar, iki kere özel öğrencilerin eğitimde görünür hâle gelmesine ve potansiyellerini daha etkili biçimde kullanmalarına katkı sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler: İki kere özel (2e), sosyal-duygusal gelişim, dijital hikâyeleme, model önerisi, özel yetenek.

¹ esmagulluegin@gmail.com

Bilsem Velilerinin Üstün Yetenekli Çocukları Anlamasında Edebiyatın Etkisi: Okuyorum Çocuğumu Keşfediyorum

Faruk Gülşen¹, Zeliha Kalay Gülşen², Aziz Özver

Özet

Okuma, bireylerin düşünsel gelişiminde, dünyayı algılama ve çağdaş yaşam değerlerine uyum sağlamada en temel araçlardan biridir. Çocuk edebiyatı ise dil gelişimini desteklemenin yanı sıra empati, muhakeme ve hayal gücü becerilerini güçlendirmede önemli bir rol üstlenmektedir. Bu çalışmada, Samsun Canik Bilim ve Sanat Merkezi'nde (BİLSEM) yürütülen "Okuyorum Çocuğumu Keşfediyorum" projesi kapsamında velilerin üstün yetenekli çocuklarını anlama, doğru yaklaşımlar geliştirme ve onlara okuma alışkanlığı kazandırmadaki rolü incelenmiştir. Proje, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında gönüllülük esasına göre katılan 26 veli ile gerçekleştirilmiştir. Proje süresince kurul tarafından belirlenen altı yetişkin kitabı ve altı çocuk kitabı velilere sunulmuş, 16 veli çocuklarıyla birlikte çocuk kitaplarını düzenli olarak okumuştur. Her ay yapılan değerlendirme toplantılarında kitaplar tartışılmış, velilerin çocuklarında ve kendilerinde gözlemledikleri değişimler paylaşılmıştır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla toplanmış ve nitel içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bulgular beş tema altında toplanmıştır: (1) Velilerin üstün yetenek alanında farkındalık kazanması; (2) Çocukların kitap karakterleriyle özdeşim kurması; (3) Velilerin çocuklarına yaklaşımlarında olumlu değişim; (4) Çocukların kişisel gelişim ve motivasyonlarında artış; (5) Veli-çocuk iletişimde güçlenme. Çoğu veli, kitapların ardından çocuklarının yeteneklerini daha iyi gözlemlediğini, onları destekleme konusunda yeni bakış açıları kazandığını belirtmiştir. Çocukların ise karakterlerle özdeşim kurarak kendi yeteneklerini fark etme ve geliştirme yönünde daha motive oldukları ifade edilmiştir. Ayrıca aile içi iletişim ve etkileşim süreçlerinin olumlu yönde ilerlediği gözlemlenmiştir. Araştırma sonucunda, çocuk edebiyatının velilerin üstün yetenekli çocuklarla ilgili farkındalıklarını artırdığı, onların okuma alışkanlıklarını pekiştirdiği ve ebeveyn-çocuk ilişkilerini güçlendirdiği görülmüştür. Elde edilen bulgular, kitapların yalnızca bireysel değil ailevi bir okuma kültürü oluşturduğunu ve bu süreçte velilerin etkin rol model olduklarını göstermektedir. Bu bağlamda, hem ebeveynlerin hem de eğitimcilerin çocukların gelişim süreçlerinde sanat, edebiyat ve yaratıcılığı merkeze alan yöntemleri daha fazla benimsemeleri önerilmektedir. Sonuç olarak, "Okuyorum Çocuğumu Keşfediyorum" projesi, üstün yetenekli çocukların fark edilmesi, desteklenmesi ve okuma kültürü ile bütünsel gelişimlerinin desteklenmesinde önemli bir katkı sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Anahtar kelime, anahtar kelime, anahtar kelime 3-5 arasında anahtar kelime yazılmalıdır. BİLSEM, veli, kitap okumak, edebiyat.

¹ farukgulsen12@gmail.com

² Zeliha.kalay.gulsen@gmail.com

Kitaptan Dijitale: Özel Yetenekli İlkokul Öğrencilerinde Dijital Anlatım Deneyimi

Fatma Başdağ¹

Özet

Türkçe öğretiminde, hedeflenen gayelerin gerçekleştirilmesinde en önemli etken, öğrencilere okuma zevk ve alışkanlığının kazandırılmasıdır. Çalışmada “Okuduğunu özetleme ve anlatmada dijital araçların kullanımının etkileri nelerdir? Web 2.0 araçlarının kullanımı özel yetenekli öğrencilerin kitap okuma ve anlatmaya ilgisini artırır mı?” problem cümlelerinden hareket edilmiştir. Eğitimcilerin sıkça başvurduğu bir uygulama/etkinlik olan okunan kitabın özetlenmesi ya da anlatılması öğrencilerde yılgınlığa sebep olurken öğrencilerin çocuk edebiyatının seçkin örnekleri ile tanışmalarına engel olmaktadır. Çalışma ile kitap okuyan öğrencilerin özet yazma ve konuşma (sunum) çalışmalarında Web 2.0 araçlarını kullanmalarının etkisi belirlenmiştir. Çalışmanın hipotezi: Özel yetenekli öğrencilerin okudukları kitapların anlatımında dijital araçların kullanılması özet yazma ve konuşma becerilerine katkı sağlayarak ilgilerini artırabilir. Çalışmanın amacı; ilkokul 3. Sınıf özel yetenekli öğrencilerinin okudukları kitapların anlatımında Web 2.0 araçlarının kullanılmasının öğrencilerin özet yazma ve konuşma becerilerine etkisini incelemektir. Çalışma eğitimcilere, özel yetenekli öğrencilerinde okuma kültürü oluşturma ve onları çocuk edebiyatı eserleriyle buluşmalarında alternatif yenilikçi bir yöntem sunmaktadır. Çalışma karma desende yürütülerek nitel veri toplama yöntemlerinden betimsel tarama modeli, nicel veri toplama araçlarından anket uygulanmıştır. Tek grup son test modeliyle örneklem grubunun öğrenme çıktıları dereceli puanlama anahtarı ve gözlem formuyla değerlendirilmiştir. Uygulamanın çalışma grubunu Ordu ili Fatsa ilçesinde özel yetenekli öğrencilerin öğrenim gördüğü Fatsa Bilim ve Sanat Merkezi’ne devam eden 3.sınıf düzeyindeki 14 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada “BİLSEM’lere 1000’er Kitaplık Kütüphane” kapsamında kurum kütüphanesine kazandırılan Öncü Bilim İnsanları - Ömer’le Bir Kutu Macera Seti seçilmiştir. Seçilen Web 2.0 araçları ilkokul öğrenci seviyesine uygun, kullanımı kolay ara yüzlere sahip Storyjumper, WordArd ve ürünleri paylaşımları için EBA olarak belirlenmiştir. Kitap seti öğrencilere verilmiş, kendi seçtikleri kitabı okumaları, Storyjumper ile özet yazmaları, WordArd ile görsel oluşturmaları ve grup içinde sunum yapmaları sağlanmıştır. Çalışma 40 dakikalık 6 ders saatinde gerçekleştirilmiştir. Özet yazma ve konuşma etkinliğinde kullanılan Web 2.0 araçları ile ilgili anket sorularına verilen cevaplara bakıldığında öğrencileri özet yazma ve konuşma etkinliklerinde cesaretlendirdiği; öğrencilerin dijital araçları eğlenceli bularak daha kolay ve istekli yaptıkları görülmektedir. Öncü Bilim İnsanları - Ömer’le Bir Kutu Macera Seti’nden seçtikleri bilim insanlarını belirledikleri anahtar kelimelerle Web 2.0 aracı (WordArd) ile oluşturdıkları görsellerde İbn-i Sina- Kuş, İbn-i Batuta- Dünya, Ali Kuşçu- Yıldız, Uluğ Bey – Evrak Çantası, Farabi – El, Harezmi – Çember, Cezeri – Dünya şekilleriyle anlatmışlardır. Çalışma verilerine dayanılarak “Özel yetenekli öğrencilerin okudukları kitapların anlatımında dijital araçların kullanılması özet yazma ve konuşma becerilerine katkı sağlayarak ilgilerini artırmaktadır.” hipotezi

¹ fatmabsdg10@gmail.com

olumlu sonuçlanmıştır. Çalışmanın sınırlılıkları da göz önünde bulundurularak çalışma farklı yaş grupları ve Web 2.0 araçları geliştirilebilir.

Anahtar kelimeler: Özel yetenekli, dijitalleşme, kitap okuma, özet yazma, konuşma.

Bir Kitap Okudum Hayatım Değişti: Özel Yetenekli Öğrencilerin Biyografik Romanı Kişisel Gelişim Kitabı Olarak Okuma Deneyimi

Duru Özışın¹, Hatice Kübra Haspulat², Dr. Elvan Yıldız³

Özet

Bu çalışmadaki amaç, özel yetenekli lise öğrencilerinin biyografik romanı kişisel gelişim kitabı olarak okuyabileceği tezini temellendirmektir. Kişisel gelişim kitapları hayata dar bir çerçeveden bakar ve insanlara hazır kurtuluş reçeteleri sunarlar. Biyografik roman gibi kurgusal eserler ise çok anlamlı yapısı sebebiyle insanlara birçok seçenek sunar ve seçme hakkı tanır. Bu çalışmayla biyografik romanın insanlara rehberlik edebileceği fikri ön plana çıkarılmıştır. Çalışma, bilim insanı olmak için Bilim ve Sanat Merkezlerinde eğitim gören lise öğrencilerinde bir farkındalık oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden literatür tarama ve yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma için danışman öğretmen rehberliğinde Oğuz Atay'ın *Bir Bilim Adamının Romanı* isimli eserinden hareketle 33 soruluk görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme özel yetenekli 21 öğrenciye uygulanmıştır. Özel yetenekli öğrenciler bilim insanı olarak yetiştirilmek üzere eğitildiği için bu çalışmanın onlara rehber olacağı düşüncesinden hareket edilmiştir. Yapılan görüşme sonucunda öğrencilerin çoğu bu görüşme öncesinde Mustafa İnan'ı ve onun hayatından hareketle yazılan romanı bilmediklerini, biyografik romanın kişisel gelişim kitabı olarak okunabileceğini, bu görüşmeden sonra söz konusu kitabı okuyabileceklerini söylemiştir. Bu çalışmayla özel yetenekli lise öğrencilerinin seçili biyografik romanı bir kişisel gelişim kitabı olarak okuyabilecekleri sonucuna ulaşılmıştır. Özel yetenekli öğrenciler yaşlarına göre okuma-yazma, bilimsel ve sanatsal faaliyetlerde üstün potansiyel sergilemektedir. Bu öğrenciler iyi birer rehberlikle potansiyellerini ortaya çıkaracak faaliyetlerde bulunabilirler ve ülke geleceği için çalışabilirler. Kişisel gelişim kitaplarının sınırlayıcı hayat önerilerine karşı biyografik romanın geniş bir perspektiften hayata ve insanlara olan bakışı ve yol göstericiliği bu romanları öğrencilerin tercih edebileceğini göstermiştir. Bu çalışma için seçilen biyografik eser *Bir Bilim Adamının Romanı*'na konu olan Mustafa İnan'ın hayatını bilime ve ülkesinde aydınlık bir gelecek inşa etmeye harcaması kişisel gelişimlerini tamamlamaya çalışan lise öğrencileri için rehber kabul edilebilir. Çalışma sonucunda, öğrencilerde bu tip kitaplara karşı bir farkındalık oluşmuş ve bu çalışma onlara rehberlik etmiştir.

Anahtar kelimeler: Özel yetenekli, Biyografik roman, kişisel gelişim.

¹ duroozisin@gmail.com

² h.kubra23329@gmail.com

³ elvanedebiyat@gmail.com

İki kere Özel Çocukların Ebeveynlerine Yönelik Dijital Ebeveynlik Eğitimi

Doç. Dr. Kemal Özcan¹, Prof. Dr. Seher Balcı Çelik²

Özet

İki kere özel kavramı, bireylerin özel yetenek ile birlikte en az bir alanda engel durumuna sahip olması ya da güçlük yaşaması olarak tanımlanmaktadır. İki kere özel kavramı üstün zekayı/yeteneği ve eş zamanlı olarak özel öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, otizm spektrum bozukluğu, sosyal duygusal gelişim bozukluğu, dil konuşma bozukluğu gibi durumlardan birine de sahip olmayı içermektedir. İki kere özel öğrencilerin ailelerinin dijital çağda çocuklarının teknolojiyle olan ilişkisinde onlara rehberlik edebilecek yeterliliğe sahip olmaması istenmektedir. Dijital ebeveyn kavramıyla ifade durumunda aileler çocuklarda davranışsal bağımlılıklardan biri olan teknoloji bağımlılığı da dahil olmak üzere dijital tüm risklere karşı farkındalık kazanmış ve ilgili filtreleme ve kontrol programlarını kullanabilir düzeyde olmalarına yönelik bir eğitim planı tasarlanmak istenmektedir. 8 oturum olarak planlanan eğitimde oturum başlıkları, İki kere Özel Çocuğu Anlamak, Dijital Çağın Çocukları: Riskler ve Fırsatlar, Dijital Okuryazarlık ve Güvenlik, Sağlıklı Dijital Kullanım ve Ekran Süresi Yönetimi, Ebeveyn-Çocuk İletişiminde Dijital Rehberlik, Yaratıcılık ve Akademik Potansiyelin Desteklenmesi, Ebeveynin Dijital Yetkinliği, Kaynaklar ve Sürdürülebilir Dijital Ebeveynlik şeklinde planlanmıştır. Eğitim programı iki kere özel çocuğu olan 10 ebeveynle planladığı şekilde verilecektir. Kontrol grubu ve Deney grubuna dijital ebeveynlik farkındalık ölçeği ön test – son test olarak uygulanacak ve eğitimin etkinliği sınanacaktır. Eğitimden üç ay sonra izleme testi yapılarak etkinliğin kalıcılığı da tespit edilecektir.

Anahtar kelimeler: İki kere özel, dijital ebeveynlik, özel eğitim.

¹ kozcan@omu.edu.tr

² [sbalcı@omu.edu.tr](mailto:sbalci@omu.edu.tr)

Sözden Ritme

Ufuk Gökcan¹, Ela Gizem Samsun, Kuzey Yılmaz

Özet

Üstün yetenekli öğrencilerin ileride topluma yön verecek liderler, bilim insanları, sanatçılar olma potansiyeli bulundurduğu düşünüldüğünde evrensel etik değerlere sahip olmaları büyük önem arz etmektedir. Ancak üstün yetenekli öğrenciler evrensel değerler kadar, kendi sosyo-kültürel değerlerinin de farkında olmalıdır. Müzik, bu değerlerin kazandırılmasında etkili bir araç olarak görülmektedir. Bu gerekçelerle çalışmanın amacı; üstün yetenekli öğrencilere müzik aracılığıyla kültürel değerlerin aktarılması için bir etkinlik geliştirilmesi ve etkililiğinin analiz edilmesidir. Bu nedenle çalışma iki aşamadan oluşmakta olup; her aşama nitel araştırma yöntemi ile desenlenmiştir. Çalışmanın ilk aşamasında örneklem amaçlı örnek yöntemi ile belirlenmiştir. Türk kültürü ve değerleri hakkında zengin bir kaynak olması bir ölçüt olarak konulmuştur. Buna göre, yüzyıllardır bu topraklarda nesilden nesile dizeleriyle sevgiyi, hoşgörüyü, adaleti ve pek çok değeri anlatan Yunus Emre hem barındırdığı derin anlamlar hem de şiirleri en çok bestelenen şair olması nedeniyle tercih edilmiştir. Doküman analizi yöntemi ile veriler toplanmıştır. Buna göre altı eser üzerinde içerik analizi yapılarak, yansıttığı değerler belirli temalara göre kodlanmıştır. Sevgi ve hoşgörü en büyük değer olarak ortaya çıkmıştır. Yunus Emre'nin 13.yüzyılda, henüz Batı'da hümanizm akımı doğmamışken, bu felsefeyi benimsemiş ve Anadolu topraklarından tüm dünyaya seslenmiş olması kendisinin de büyük bir değer olarak anılmasında etkisi olmuştur. Ayrıca; Yunus Emre'ye ait altı eserin ritim analizi tek tek ele alınmıştır. Yunus Emre'nin, sözleri telaffuz ve hece uzunluklarına göre nota süreleri belirlenmiş ve ritim kalıpları ile kodlanması sağlanmıştır. Araştırmanın I. Bölümünde; sözlerin hece uzunluklarına göre nota süreleri eşleştirilerek ritim dizilimlerine bakılmıştır. II. bölümünde ise, eşleştirilen ritim dizilimleri nota yazma programında yazılarak dijital ortamda sesler dinlenmiş, nota değerlerinin ve Yunus Emre'nin sözlerinin ritim uyumu kontrol edilmiştir. Uygulamada öğrencilerin konuyla ilgili karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri belirtilmiştir. Türk Tasavvuf musikisi repertuarının önemli bir kısmını oluşturan Yunus Emre'nin sözlerini müzikte kullanılan ritimsel kalıplar kullanılarak sözlerin mana ve mahiyetinde yer alan değerlerin anlamsal bütünlük; ritimsel olarak da düzenli bir dizilim gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuçlardan hareket edilerek çalışmanın ikinci aşamasına geçilmiştir. Üstün yetenekli öğrencilere yönelik (12 OYG öğrencisi) "Yunus'un Ritmi" adında 3 haftalık (12 ders saati) bir program hazırlanmıştır. Değerlere ilişkin içerik ve ritim çalışmaları tüm eserler üzerinden uygulanmıştır. Uygulamadan sonra programın etkililiğini belirlemek amacıyla öğrencilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Bu veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Buna göre; öğrenciler tarafından daha önce Yunus Emre'yi ve şiirlerini bilmedikleri, bu kadar önemli bir değer olarak görmedikleri, sosyo-kültürel değerlerin yeterince bilinmediği, bu alanda yeterince eğitim almadıkları gibi açıklamalar yapılmıştır. Bu program ile tüm öğrencilerin Yunus Emre ve kültürel değerler üzerine bilgi ve farkındalık seviyesinin arttığı sonucuna ulaşılmış ve etkili olarak görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Üstün yeteneklilerin eğitimi, değerler eğitimi, müzik eğitimi, Yunus Emre.

¹ gokcanufuk7@gmail.com

Zamanın Ötesindeki Sanatçılar

İpek Altay, Çınar Sezgin, Ufuk Gökcan¹

Özet

Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde temel amaç, onların merak duygusunu canlı tutmak, üst düzey düşünme becerilerini geliştirmek ve farklı disiplinlerden beslenmelerini sağlamaktır. Müzik, yalnızca bir sanat dalı değil aynı zamanda disiplinler arası öğrenmeyi destekleyen bir alan olarak önemli bir potansiyel taşımaktadır. Ancak mevcut müzik eğitimi materyalleri, genellikle öğrencilerin bu ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmaktadır. Bu noktada “Zamanın Ritmi” projesi, müzik tarihini bir takvim aracılığıyla somutlaştırarak hem bilgi aktarımı hem de değerler eğitimi açısından özgün bir çözüm önerisi sunmaktadır. “Zamanın Ötesindeki Sanatçılar” başlıklı proje, üstün yetenekli öğrencilerin müzik tarihi, zaman algısı ve disiplinler arası öğrenme ihtiyaçlarından doğmuş çözüm odaklı bir eğitim materyali örneğidir. Üstün yetenekli öğrenciler, sahip oldukları farklı merak ve öğrenme biçimleri nedeniyle derinlemesine bilgiye, çok yönlü bakış açılarına ve kültürel çeşitliliği kapsayan materyallere ihtiyaç duymaktadır. Ancak mevcut müzik eğitimi kaynakları çoğunlukla sınırlı kalmakta, öğrencilerin sanatsal yaratıcılığını ve tarihsel farkındalığını yeterince beslememektedir. Bu eksiklikten yola çıkılarak geliştirilen projede, dünyaca ünlü ve Türk müzik tarihinde iz bırakmış sanatçıların ölüm tarihlerine yer veren özgün bir takvim hazırlanmıştır. Takvim, yalnızca bir tarih hatırlatıcısı değil; aynı zamanda sanatçıların yaşam öykülerini, eserlerini ve müziğe katkılarını öğrencilere sunarak kültürel bir köprü işlevi görmektedir. Proje kapsamında yürütülen araştırma sürecinde; dünyaca ünlü müzisyenlerin yaşamları, kariyerleri ve önemli eserleri hakkında kapsamlı bir literatür taraması yapılarak müzisyenlerin ölüm tarihleri, güvenilir kaynaklardan (biyografi kitapları, müzik tarihi belgeleri, internet veri tabanları) derlenerek sanatçıların biyografileri, eserleri ve dönemsel bağlamları incelenmiş; elde edilen veriler takvim formatında görselleştirilmiştir. Projenin öğrencilere katkıları çok yönlüdür. Öncelikle, sanatçıların yaşam öykülerinden hareketle azim, çalışkanlık, yaratıcılık ve disiplin gibi değerler aktarılmıştır. Ayrıca, farklı kültürlerden sanatçıların aynı takvimde yer alması, öğrencilerin evrensel bir müzik perspektifi kazanmalarını sağlamıştır. Takvim, müzik eğitiminin yanı sıra tarih ve edebiyat gibi farklı disiplinlerde de kullanılabilecek bir materyal haline gelmiştir. Bu yönüyle proje, disiplinler arası öğrenmeyi destekleyen özgün bir model sunmaktadır. Kullanıcı dönüşlerinde öğrenci, veli ve öğretmenlerden; görselleştirilmiş formatın (fotoğraf, kısa alıntılar) ilgilerini çektiğini, klasik metinlere göre daha eğlenceli bulduklarını ifade ederek takvimin disiplinler arası (müzik-tarih edebiyat) kullanımına olanak verdiğini, derslerde yardımcı materyal olarak faydalı olduğu, çocuklarının evde takvim üzerinden sohbetler açtığını, aile içinde de bir kültürel paylaşım sağladığını dile getirerek takvimi kullanırken zamanı daha bilinçli takip etmeye başladıklarını öğrenmeyi günlük yaşama taşıdığını fark ettiklerini belirttiler. Sonuç olarak, “Zamanın Ritmi” projesi üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarından doğmuş, onların hem akademik hem de sanatsal gelişimlerine katkıda bulunmuştur. Proje, müziğin evrenselliğini ve zaman üstü niteliğini vurgularken, geçmişin büyük sanatçılarından alınan ilhamla geleceğin sanatçılarını yetiştirmeyi hedeflemektedir.

¹ gokcanufuk7@gmail.com

Gelecek çalışmalarda, projeye daha fazla müzik türü ve kültürden sanatçı eklenmesi, ayrıca dijital ve etkileşimli versiyonlarının geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Üstün yetenekliler, zaman algısı, müzik tarihi, sanatsal miras, eğitim materyali.

Yapay Zekâ Destekli Çocuk Şarkıları ile Değerler Eğitimi: Samsun Bilsem Örneği

Mina Gökcan, Ayşe Melek Semizoğlu, Hacer Zeren Özdemir, Ufuk Gökcan¹

Özet

Günümüzde teknoloji, yaşamın her alanına nüfuz etmiş ve müzik eğitimi de bu dönüşümden payını almıştır. Yapay zekâ destekli araçlar, çocukların müzikle olan etkileşimlerini kişiselleştirerek onların yaratıcılıklarını geliştirmekte, aynı zamanda değerler eğitimi için yenilikçi bir yaklaşım sunmaktadır. Bu projede temel amaç, çocukların adalet, empati, sorumluluk, dostluk, dürüstlük gibi temel değerleri öğrenme ve öğretme de güçlü bir araç olan müzik aracılığıyla içselleştirmelerini sağlamaktır. Araştırmada yapay zekâ destekli besteleme, söz yazımı ve oyunlaştırma yöntemleri kullanılarak çocukların müzikle aktif üretim sürecine katılması sağlanmıştır. Ayrıca Üstün yetenekli öğrenciler, yaratıcı düşünme ve problem çözme becerileri açısından akranlarından ayrılan, çok yönlü öğrenme ihtiyaçları olan bireylerdir. Bu çalışma, Samsun Bilim ve Sanat Merkezi'nde müzik alanında eğitim gören üstün yetenekli öğrenciler tarafından yürütülen bir projeyi tanıtmaktadır. Pilot uygulamalar sonucunda öğrencilerin şarkılar aracılığıyla değerleri daha kolay benimsedikleri, müziğe yönelik motivasyonlarının arttığı ve işbirliği becerilerinin geliştiği gözlemlenmiştir. Süreçte müzik öğretmenleriyle yapılan ön araştırma sonucu proje kapsamında işlenecek 20 temel değer seçilmiştir. Çocukların yaş gruplarına uygun, somut hikâyelerle desteklenmiş temalar geliştirilerek AI tabanlı müzik üretim araçları ile melodi, ritim ve akor yapıları oluşturulmuş; öğrenciler bu içerikleri gözden geçirip düzenlemiştir. Değerleri yalın, anlaşılır ve tekrar edilebilir bir dille anlatan şarkı sözleri doğru komutlarla yapay zekâ destekli yazılmıştır. Proje, müzik eğitimi ve değerler eğitiminin yapay zekâ teknolojisi ile nasıl bütünleşebileceğine dair bir model sunmaktadır. Öğrenciler, proje sürecinde hem teknolojik araçların kullanımında hem de müzikal üretimde aktif rol almışlardır. Çalışmanın bulguları, üstün yetenekli öğrencilerin yapay zekâ destekli üretim süreçlerinde yaratıcılıklarını daha özgürce ifade ettiklerini, disiplinler arası becerilerini geliştirdiklerini ve toplum yararına bir ürün ortaya koyma motivasyonlarının arttığını göstermektedir. Bu çalışmanın çıktısı bir kitap olarak düşünülse de bulguları özel öğrenme güçlüğü (disleksi, dikkat eksikliği, hafif zihinsel yetersizlik vb.) yaşayan öğrenciler için de ciddi avantajlar sağlayabileceği: müzik + teknoloji + yapay zekâ birleşimi, öğrenmeyi çok daha somut, eğlenceli ve etkileşimli hale getirdiği, sınıf ortamında öğretmen ve rehber öğretmen eşliğinde kazanımların verilebileceği bir eğitim yöntemi olarak ta gözlemlenebilir. Basit ve tekrar eden şarkı sözleri; değerler, tekerlemeler, nakaratlar ve ritimler eşliğinde sunulduğu için öğrencilerin anlamayı kolaylaştıracak, soyut değerler, şarkılar ve hikâyeleştirilmiş sözlerle daha anlaşılır hale gelecektir. Son olarak bu çalışma, müziğin eğitsel gücü ile teknolojinin yenilikçi imkanlarını birleştirerek öğrencilerin sosyal, duygusal ve etik gelişimlerine destek olmayı amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Üstün yetenekli öğrenciler, yapay zekâ, müzik eğitimi, değerler eğitimi, çocuk şarkıları.

¹ gokcanufuk7@gmail.com

Gelenekselden Duygulara: Bilsem Öğrencilerinin Velileri ile Ebru Sanatı İcrası ve Duygu Analizi

Elmira İskenderova Baş¹, Mesut Duran²

Özet

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın tensipleriyle 2025 yılı "Aile Yılı" olarak ilan edilmiştir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin "erdem-değer-eylem" yaklaşımı çerçevesinde aile kurumunun korunması ve güçlendirilmesi, çocukların aileleriyle nitelikli zaman geçirmesinin artırılması ve dijital risklere karşı bilinç oluşturulması Bakanlığın öncelikli hedefleri arasındadır. Ailenin korunması ve güçlendirilmesinin temeli duygusal farkındalığın geliştirilmesidir; bu çalışmada özellikle velilerin ebru eserlerinde ortaya çıkan renklerin çağrıştırdığı duygular irdelenmiştir. Bu çalışma, geleneksel Türk sanatlarından ebru eserlerini çağdaş bir bakış açısıyla ele alarak, renklerin ve desenlerin psikolojik çağrışımlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, İstanbul'da bir grup BİLSEM öğrencilerinin velileri ile gerçekleştirilen ebru atölye çalışmaları kapsamında üretilen toplam 50 ebru eseri üzerine kurulmuştur. Her bir çalışma, yalnızca estetik değerleri açısından değil, aynı zamanda ortaya çıkardığı duygusal ve psikolojik yansımalar bakımından da değerlendirilmiştir. Analiz sürecinde nitel betimsel yöntem kullanılmış; özellikle renk psikolojisi ve sanat terapisi literatüründen yararlanılarak duygular huzur, umut, doğallık, kaygı ve sessizlik gibi temel kategoriler altında sınıflandırılmıştır. Bulgular, ebru sanatının katılımcılar için bir ifade biçimi olmanın ötesinde, içsel dengeyi ve ruhsal rahatlamayı görünür kılan bir araç olduğunu göstermiştir. Elde edilen yüzdeler dağılımlar, eserlerin büyük bölümünde huzur ve dinginlik temasının baskın olduğunu (%36) ortaya koyarken, bunu canlılık ve umut (%28), doğallık ve güven (%18), kaygı ve gerginlik (%10) ile sessizlik ve arayış (%8) izlemiştir. Özellikle mavi ve yeşil tonların hâkim olduğu çalışmaların sakinleştirici etkiler yarattığı, sarı ve kırmızı renklerin ise dinamizm ve umutla birlikte zaman zaman huzursuzluk çağrıştırdığı görülmüştür. Mor ve karışık renk paletlerinin öne çıktığı eserler ise içsel sessizlik ve derin düşünceyle ilişkilendirilmiştir. Bu sonuçlar, velilerin sanat üretim sürecine katılmalarının yalnızca bireysel estetik deneyim kazandırmakla kalmadığını, aynı zamanda toplumsal aidiyet, duygusal ifade ve psikolojik iyileşmeye katkı sunduğunu göstermektedir. Çalışma, ebrunun geleneksel bir sanat olmaktan çıkarak güncel bilimsel yöntemlerle anlamlandırılabilirliğini ve sanat ile psikolojinin kesişiminde önemli bir uygulama alanı sunduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda, sanat eğitimi ve psikoloji temelli disiplinlerarası çalışmalar için güçlü bir örnek teşkil etmektedir.

Anahtar kelimeler: Ebru sanatı, renk psikolojisi, sanat terapisi, duygu analizi, veli katılımı.

¹ psikolog.elmiraiskenderovabas@gmail.com

² mesutduran@hotmail.com.tr

İki Kere Özel Öğrenciler Ekseninde Müzik Eğitimin Rolü

Özge Nizamoglu¹

Özet

Yaşıtlarına göre daha hızlı öğrenen; yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin kapasitede önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren birey özel yetenekli olarak tanımlanmaktadır. Bir ya da fazla alanda özel yeteneğe sahip olmalarının yanı sıra aynı zamanda öğrenme, duysal, duygusal, fiziksel ya da gelişimsel yetersizlik gösteren öğrenciler ise “iki kere özel birey” olarak tanımlanır. Gardner’ın çoklu zekâ kuramında ayrı bir alan olarak tanımlanan müziksel zekâ, bu öğrencilerin güçlü yönlerini öne çıkarmada önemli bir dayanak oluşturmaktadır. Bu çalışmanın amacı hem özel yetenek hem de özel öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu vb. gibi farklı özellikleri aynı anda taşıyan iki kere özel öğrencilere yönelik müzik eğitimiyle ilişkili çalışmaları ve bu öğrencilerin müzik eğitimine ilişkin ihtiyaçlarını incelemektir. Çalışma nitel bir yaklaşımla hazırlanmış olup alanyazın taramasına dayanmaktadır. Bu bağlamda, WoS, Scholar ve DergiPark veri tabanlarında yayınlanmış araştırmalar incelenmiştir. 2025 yılı Ağustos ayında yapılan taramada tüm alanlar seçilerek “iki kere farklı”/“iki kere özel”/“2e” ve “müzik eğitimi” anahtar kavramları kullanılmıştır. Bu anahtar kavramlarla yapılan tarama sonucunda sadece 6 makaleye erişilmiştir. 2012-2025 yılları arasında yürütülen araştırmalar, iki kere özel öğrencilerle ilgili çalışmaların nicel, nitel ve karma yöntemlerle; doküman analizi, görüşme ve gözlem gibi veri toplama araçları kullanılarak gerçekleştirildiğini göstermektedir. Çalışma grupları incelendiğinde hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin odakta olduğu görülmektedir. Bulgular, iki kere özel öğrencilerin öğrenme ve gelişimine yönelik araştırmaların hâlâ yetersiz olduğunu ortaya koymaktadır. Mevcut çalışmalar çoğunlukla tek seferlik olup belirli yönleri odaklanmakta, ancak kapsamlı bir kuramsal çerçeve sunmamaktadır. Alanyazın, duygusal-davranış bozukluğu ile performans sanatlarındaki yetenekler arasında dikkat çekici bir ilişki olduğunu desteklemektedir. Genetik etkenler ve çevresel uyarıcıların yaratıcılığı biçimlendirdiği; öğrenme güçlüğü ile birlikte görülen özel yetenekliliğin özellikle sanat alanlarında yüksek yaratıcılık olarak kendini gösterdiği vurgulanmaktadır. Bu nedenle, öğrencilerin zorlandıkları alanlara destek sağlarken aynı zamanda güçlü yönlerini geliştirmelerine imkân veren öğretim yöntemlerinin uygulanması önemlidir. Müzik eğitiminin, iki kere özel öğrencilerin hem akademik öğrenmelerini hem de sosyal-duygusal gelişimlerini destekleyici bir rol üstlenebileceği değerlendirilmektedir. Orff yaklaşımı, ritim ve hareketi doğaçlama ile birleştirerek özellikle dikkat dağınıklığı yaşayan öğrencilerde odaklanmayı kolaylaştırırken; Dalcroze yöntemi bedensel hareketlerle ritim öğretimini vurgulayarak kinestetik olarak öğrenenleri destekler. Ayrıca bireyselleştirilmiş çalgı eğitimi, çoklu duysal öğrenme, doğaçlama, besteleme ve teknoloji destekli etkinlikler öğrencilerin güçlü yanlarını öne çıkarırken öğrenme güçlüklerini dengelemelerine yardımcı olmaktadır. Sonuç olarak, müzik eğitiminde zenginleştirme ve özel öğretim yöntemleri iki kere özel öğrencilerin bireysel farklılıklarının dikkate alınması açısından kritik önemdedir; ancak bu alandaki araştırmalar hâlen son derece sınırlıdır.

Anahtar kelimeler: İki kere özel, müzik eğitimi, özel öğretim yöntemleri.

¹ ozgenizamoglu@gmail.com

Kapsayıcı ve Erişilebilir E-Öğrenme Ortamlarında İki Kere Özel Çocuklar İçin Yenilikçi Yaklaşımlar

Ünsal Berk¹, Asu Berk², Dr. Mehmet Fidan³

Özet

İki kere özel yetenekli öğrenciler hem üstün yetenekli olmaları hem de öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği ya da otizm spektrum bozukluğu gibi ek zorluklarıyla eğitim ortamlarında farklılaştırılmış öğrenme yöntemlerine ihtiyaç duyarlar. Bu öğrencilerin için oluşturulan eğitim ve öğrenme ortamlarında güçlü yönlerini desteklemenin yanında öğrenme sürecinde karşılaştıkları engelleri de azaltan bütüncül bir öğrenme yaklaşımı benimsenmektedir. Son yıllarda teknoloji tabanlı ve yapay zeka unsurlarını barındıran çözümler, iki kere özel öğrencilerin farklı öğrenme ihtiyaçlarını karşılamada dikkatleri üzerine toplamıştır. Bu çalışma, iki kere özel yetenekli öğrencilerin Fen Bilimleri dersinde yer alan soyut kavramları daha etkili biçimde öğrenebilmelerini sağlamak amacıyla yapay zekâ ve etkileşimli üç boyutlu modelleme teknolojileri kullanılarak tasarlanan yenilikçi bir e-öğrenme platformunu tanıtmaktadır. Araştırma sürecinde, öğrencilerin beklentilerini belirlemek amacıyla yapılandırılmış bir ihtiyaç analizi anketi uygulanmıştır. Bulgular, öğrencilerin özellikle soyut kavramların anlaşılması, bireyselleştirilmiş öğrenme hızı, görsel-işitsel destekler ve kullanıcı dostu ara yüz konularında ihtiyaç duyduklarını göstermiştir. Platform, ortaokul düzeyindeki “maddenin tanecikli yapısı” ve “vücudumuzdaki sistemler” ünitelerine odaklanmakta, görüntü işleme temelli yapay zekâ uygulamaları ile öğrencilerin element, bileşik ve organları öğrenmesine olanak tanımaktadır. Bu süreçte öğrenciler, sistemden sesli geri bildirim almakta ve kavramları 3D modeller (simülasyonlar) üzerinden inceleyerek etkileşimli bir öğrenme deneyimi yaşamaktadır. Öğrenme ortamı, bireyselleştirilmiş hızda ilerlemeye imkân tanıyan kullanıcı dostu bir ara yüz ile desteklenmiştir. Uygulama daha önceden belirli bir bilgi düzeyine sahip Bilsem öğrencileri tarafından test edilmiş ve sonuçlar analiz edilmiştir. Uygulama sonuçları, öğrencilerin akademik başarılarında anlamlı bir artış olduğunu göstermektedir. Ön test ortalama başarı oranı %75 iken, son testte bu oran %92'ye yükselmiştir. Bu veriler, sistemin soyut kavramların anlaşılmasını kolaylaştırdığını ortaya koymaktadır. Ayrıca öğrencilerin özgüvenlerinde, öğrenmeye aktif katılım düzeylerinde ve öğrenme istekleri ile konu bitene kadar öğrenmeyi sürdürme eğilimlerinde olumlu değişimler gözlemlenmiştir. Öğrencilerden çalışmadaki e- öğrenme sistemini ön test ve son test şeklinde değerlendirmeleri istenmiştir. Öğrenci görüşleri incelendiğinde, öğrenme ortamının kullanım kolaylığı, öğrenme isteği ve motivasyonu artırıcı yapısı ve bireyselleştirilmiş öğrenme hızı açısından olumlu geri bildirimler alınmıştır. Sonuç olarak geliştirilen e-öğrenme platformu, iki kere özel öğrencilerin güçlü yanlarını destekleyen, öğrenme zorluklarını azaltmaya yardımcı olan ve kapsayıcı eğitim anlayışını benimseyen yenilikçi bir çözüm sunmaktadır. Bulgular, teknoloji destekli kişiselleştirilmiş öğrenme ortamlarının bu özel öğrenci grubunun akademik başarı ve motivasyonunu artırıcı etkisinin olacağını göstermektedir.

Anahtar kelimeler: İki kere özel yetenekli, e-öğrenme, yapay zekâ, 3D modelleme, kapsayıcı eğitim.

¹unsalberk78@gmail.com

²asuberk79@gmail.com

³mfidan1980@hotmail.com

Üstün Zekalı Çocuklarla Ekoeleştiri-Ekolojik Yazın (Doğa-Kültür-Edebiyat) Üretimi Üzerine Örnek Bir Uygulama

Volkan Odabaş¹

Özet

Türkçe-Edebiyat derslerinde ve eleştirel okuma, yaratıcı yazma, yaratıcı drama atölyelerinde rahatça kullanılabilecek, aktif öğrenmeyi esas alan hem fiziksel hem de zihinsel beceri temelli, öğrenenin özerkliği ve yaratıcılığı proje/ürün odaklı yansıtabilecek yenilikçi bir şiir sunma tekniği olan sento (yama) çalışmasıyla yazma etkinliklerinin daha zevkli ve kalıcı hâle getirilebileceği düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı, yenilikçi bir yaratıcı yazma tekniği olan cento (yama) tekniğiyle ekoeleştiri/ekoşiir bağlamında tematik şiirler oluşturmaktır. Çalışmada Fatsa Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim gören genel yetenek alanında tanınmış, üstün zekalı BYF I ve II Programları seviyesinde eğitim gören 20 öğrenci yer almıştır. Çalışmanın temel veri kaynağı Fatsalı şair-çevirmen Azer Yaran'ın toplu şiirlerinin yer aldığı Giz Menekşesi adlı kitaptır. Çalışma kapsamında ön test ve son test olarak yarı-yapılandırılmış Yazma Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Soru cevap, beyin fırtınası, eleştirel okuma ve yazma yoluyla da katılımcı öğrencilerin bilgi, beceri ve oluşturdukları sento şiirlerle ilgili tutum ve davranışları belirlenmeye, ölçülmeye çalışılmıştır. 23 Ekim-24 Kasım 2024 tarihlerinde beş hafta boyunca yürütülen bu atölye çalışmasında doğa, ağaçlar, orman temalı şiirler yamalama (sento) tekniğiyle oluşturulmuştur. Beş haftalık yaratıcı yazma atölyesiyle öğrencilerin cento (yama) tekniğiyle şiir üretmede istekli ve başarılı oldukları, elde ettikleri yeni bilgileri örgütlemeye, bir kavram veya olgu/durum üzerine farklı bakış açıları geliştirmelerinde grupla birlikte çalışma ve sanatsal duyarlıklarının gelişmesinde cento (yama) tekniğinin etkili olduğu anlaşılmıştır. Atölye çalışmaları sonunda uygulanan son testte öğrencilerin % 90'ı yama şiir yapmanın eğlenceli bir etkinlik olduğunu belirtmiştir. Ayrıca deneyimleme, tecrübe etmeye dayalı bu teknikle, şiirin yeni metotlarla üretilebileceğinin ve okurlara farklı platformlarda sunulabileceğinin farkına varmışlardır. Sergi katılımcılarıyla (veli, öğretmen, öğrenci) yapılan birebir görüşmelerde çalışmanın özgün ve yenilikçi yönü, uygulanabilirliği öne çıkmıştır. BİLSEM ve farklı eğitim kurumlarında, halk eğitim merkezlerinde ve yaratıcı yazma atölyelerinde, Türkçe, Türk dili ve edebiyatı derslerinde bu teknikle tematik ya da serbest temalarda şiirler üretilmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Üstün zekâ, ekoeleştiri, doğa, şiir, cento tekniği

¹ volkanodabas52@hotmail.com

İki Kere Özel Öğrencilere Yönelik Öğretmen Farkındalığı: Bafra Örnekleme

Yasemin Tören¹

Özet

Son yıllarda Millî Eğitim Bakanlığı eğitim politikalarında kapsayıcı eğitim anlayışına özel bir önem vermektedir. Öğretmenlere yönelik düzenlenen hizmet içi eğitimlerde de sıkça ele alınan bu yaklaşım, her öğrencinin bireysel farklılıklarıyla birlikte eğitim sürecinde yer almasını amaçlamaktadır. Kapsayıcı eğitimin önemi özellikle özel gereksinimli ve üstün yetenekli öğrenciler için daha görünür hale gelirken, iki kere özel öğrenciler söz konusu olduğunda çok daha dikkat çekici bir boyut kazanmaktadır. İki kere özel öğrenciler, üstün yetenek potansiyeli ile birlikte öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği ya da farklı gelişimsel özellikler taşıyan bireyler olarak tanımlanabilir. Dünyada ve ülkemizde son yıllarda bu öğrencilere yönelik araştırmalar artmış, sosyal medyada bile bu konuya ilişkin pek çok içerik paylaşılır hale gelmiş, ayrıca bilim ve sanat merkezlerinin sayısındaki artış farkındalığı yükseltmiştir. Ancak üstün yetenekli öğrenciler için tanılama süreçleri daha net ve testlere dayalı biçimde yürütülürken, iki kere özel öğrenciler için kabul görmüş standart testlerin ve tanım ölçütlerinin olmayışı tanılanma sürecini zorlaştırmakta, uygun eğitime erişimi geciktirmektedir. Bu durum, sınıf ortamında üstün yetenek potansiyeli daha kolay fark edilen öğrencilerin yönlendirilmesini sağlarken, iki kere özel öğrencilerin gözden kaçmasına yol açabilmektedir. Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin iki kere özel öğrenciler konusundaki farkındalıklarını belirlemek ve bu farkındalıkların demografik değişkenlere göre değişip değişmediğini incelemektir. Çalışma, Samsun ili Bafra ilçesinde görev yapan öğretmenler arasından rastgele seçilen 80 öğretmen ile yürütülmüş, empati ve sosyal duyarlılık, özyeterlik, uyum ve esneklik ile inanç ve kabul boyutlarını içeren bir ölçme aracı uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerin genel farkındalık düzeyleri yüksek bulunmuştur. Alt boyutlarda empati ve sosyal duyarlılık, uyum ve esneklik ile inanç ve kabul boyutları yüksek çıkarken, özyeterlik diğer boyutlara kıyasla daha düşük düzeyde kalmıştır. Bu durum, öğretmenlerin farkındalıklarının güçlü olmasına rağmen uygulama ve yöntem konusunda kendilerini yeterince donanımlı görmediklerini ortaya koymaktadır. Yaş değişkeninde yalnızca özyeterlik boyutunda anlamlı fark bulunmuş, 50 yaş ve üzeri öğretmenlerin daha yüksek özyeterlik sergiledikleri görülmüştür. Cinsiyet açısından ise fark bulunmamıştır. Üstün yeteneklilerin ve iki kere özel öğrencilerin eğitimi konusunda hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin farkındalık düzeylerinin anlamlı biçimde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, elde edilen bulgular öğretmenlerin iki kere özel öğrencilere yönelik farkındalıklarının geliştirilmesinin önemli olduğunu düşündürmektedir. Bu noktada, farkındalığın yalnızca kuramsal bilgiyle sınırlı kalmaması; uygulamaya dönük, iyi örneklerin paylaşıldığı ve somut öğretim stratejilerine yer verilen eğitimlerle desteklenmesi yararlı olabilir. Böyle bir yaklaşım, öğretmenlerin sınıf içindeki özyeterliklerini artırmaya katkı sağlayabileceği gibi kapsayıcı eğitim anlayışının daha etkili biçimde hayata geçirilmesine de zemin hazırlayacaktır.

Anahtar kelimeler: İki kere özel öğrenciler, öğretmen farkındalığı, kapsayıcı eğitim.

¹ y.yardibi@gmail.com

Özel Yetenekli Öğrencilerde Problem Çözmeden Karar Vermeye: Karmaşıklıklarla Baş Etme ve Bilimsel Fenomenleri Anlama Bağlamında Bilgi İşlemsel Düşünme

Dr. Zeliyha Çelik¹, Doç. Dr. Aysun Öztuna Kaplan²

Özet

21. yüzyıl becerileri, bireylerden yalnızca bilinen sorunlara hazır çözümler üretmelerini değil, aynı zamanda yeni durum ve belirsizlikler karşısında karmaşık problem çözme becerilerini kullanmalarını ve bu süreçlerde etkili kararlar almalarını gerektirmektedir. Bu bağlamda karmaşık problem çözme, karar verme ve karmaşık durumlarla baş etme süreçleri tüm bireyler için önemli birer üst düzey beceri olarak öne çıkmaktadır. Özel yetenekli öğrenciler açısından ise bu genel çerçeveye ek olarak, bilimsel fenomenleri anlama becerisi kritik bir önem taşımaktadır. Doğaları gereği bilime ilgi duyan ve bilim insanı olma potansiyeli taşıyan bu öğrenciler, yalnızca alternatifler arasından seçim yapmayı değil, aynı zamanda karmaşık bilimsel olguları kavramayı, çok boyutlu ilişkileri anlamlandırmayı ve soyut kavramları açıklamayı da gerektiren bir düşünme süreci yaşamaktadır. Bilgi işlemsel düşünme, karmaşık problemleri ve bilimsel fenomenleri yönetilebilir parçalara ayırma, örüntüleri fark etme, soyutlama ve algoritmik düzen içinde çözümler üretme becerileriyle hem 21. yüzyılın öne çıkan üst düzey bilişsel becerilerine hem de özel yetenekli öğrencilerin özgün öğrenme ihtiyaçlarına karşılık veren işlevsel bir yaklaşım sunmaktadır. Bu bağlamda, özel yetenekli öğrenciler için bilgi işlemsel düşünme; karmaşık problem çözme süreçlerinde yaratıcılığı, karar verme süreçlerinde bilişsel netliği ve bilimsel fenomenleri anlama süreçlerinde sistematik düşünmeyi destekleyen bir düşünme ekolojisi olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışma, doktora tezinin kuramsal bulgularına dayanarak özel yetenekli öğrencilerin problem çözmeden karar vermeye ve bilimsel fenomenleri anlamaya uzanan düşünme süreçlerinde bilgi işlemsel düşünmenin rolünü tartışmakta ve alan yazına katkı sağlamaktadır. Böylece, bilgi işlemsel düşünmenin yalnızca teknik bir beceri değil, özel yetenekli öğrencilerin karmaşık düşünme ekolojilerini destekleyen bütüncül bir yaklaşım olduğu ortaya konmaktadır.

Anahtar kelimeler: Bilgi işlemsel düşünme, özel yetenekli öğrenciler, problem çözme, karar verme, karmaşıklıklarla baş etme.

¹ zeliyhacelik@gmail.com

² aoztuna@sakarya.edu.tr

Türk Tarihinde Üstün Yetenekli Bireylerin Eğitiminden Bir Örnek: “5245 Sayılı Harika Çocuk Yasası”

Nilüfer Konuk¹, Selami Duran², Şadiye Aysin Tekcan³, Zehra Çiçek Akkuzu⁴

Özet

Tarih boyunca insanların yaşamlarında bugünü dünden farklı kılan birçok bilimsel, sosyal, siyasal değişiklikler ve gelişmeler olmaktadır. Bu değişimleri, gelişimi sağlayanlar ise genellikle Allah'ın yeryüzüne armağan olarak gönderdiği, literatürde “gifted” olarak ifade edilen özel yetenekli insanlardır. Üstün potansiyelleri sebebiyle bu insanlar devlet için de yerüstü zenginlik kaynağı olarak görülmüşlerdir. Bu nedenle devletler, yönetimlerini devam ettirecek liderleri ve yönetim kadrolarını oluşturmak, bilim, sanat, spor vb. alanlarda öncü olmak adına, üstün ve özel yetenekli bu insanlardan yararlanmak istemişlerdir. Türklerde, Selçuklu Devleti dönemindeki Gulamhaneler (Saray Okulu), Osmanlı da Enderun Sistemi bunlara örnek olarak verilebilir. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde de 5245 sayılı Harika Çocuk Yasası da bu süreçteki özel yeteneklilerle ilgili ilk uygulamalardan biridir. Bu araştırmanın amacı da 1948 tarihinde çıkarılmış olan 5245 sayılı Harika Çocuk Yasasına ilişkin süreci betimlemektir. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizine dayanan araştırmada veriler için, web tabanlı literatür taraması yapılmış, yazılı kaynaklar, süreli yayınlar, ansiklopediler, konuya ilişkin lisansüstü tezler ve basılı eserler incelenmiştir. Araştırmada, üstün yeteneklilerle ilgili yasanın çıkarıldığı dönemdeki gelişmeler ve sonraki süreç literatürden de desteklenerek betimsel analiz yöntemi ile ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, özel yeteneklilerin eğitimi konusunda yabancı olmayan Türklerin yeni devleti, Türkiye Cumhuriyeti'nin özel yeteneklilerle ilgili çıkarılan bu yasanın dönemin şartlarına rağmen önemli bir yer teşkil ettiği ve bu yasadan sonra özel yeteneklilerle ilgili birçok çalışma yapıldığı ortaya konmuştur.

Anahtar kelimeler: Üstün yetenek, Harika Çocuk Yasası, Osmanlı Devleti, Enderun.

¹ niluferkonuk55@gmail.com

² slmpusat38@hotmail.com

³ sadiyeaysin@gmail.com

⁴ zehracakkuzu@gmail.com

Seeing the Hidden Half: Complexity-Informed Pathways to Identify and Support Gifted Learners with Learning Disabilities in Türkiye

Hatice Uyanık¹

Abstract

Twice-exceptional (2e) learners, broadly described as students who demonstrate high ability and disability at the same time, are systematically under-recognized when gifted and special-education systems operate in policy and practice silos. Research might be a bridge between policy and practice and might provide a better structure for social governance to reduce othering. Current research in Türkiye provides various gaps, incoherence, and fragmentation, including “masking effect”. To underline the structural, systemic, or institutional nonrecognition or deliberate ignorance, we employ a strengths-based approach coupled with complexity understanding, where not only academic needs are solely tied to achievement, but also personal interests, abilities, and needs. We present a complexity-informed, superdiversity-aware analysis of Türkiye’s twice exceptional (both gifted and have learning disabilities) ecosystem that models interacting layers in the educational system as one of the most complex societal systems, including screening and referral for supports, disability identification and evaluation, educational context design, and stakeholder participation. We also underlined the overarching question of what the situation in the Turkish context is currently for twice exceptional learners within the system in terms of whether the masking effect is a reason or result (or both) of a structural ignorance feeding the distributional equity (e.g., region, socioeconomic status, gender, language, migration) and what alternative pathways can be for solution of this complexity? Methodologically, we combine a secondary analysis of national guidance, policy, and practices with a rapid evidence map of Türkiye-based twice exceptional scholarship (e.g., recent case studies and reviews on gifted+learning disabilities), triangulated with international syntheses on identification and instruction for gifted+learning disabilities. The strengths-based approaches, mainly, student-centered planning centering on self-determination, as using it as means and tool for causal agency of twice exceptional learners, are utilized as a better alternative of the current one, which is detailed further in the discussion.

Keywords: Twice-exceptionality; giftedness, learning disability; complexity; causal agency.

¹ huyanik@sinop.edu.tr

Beyond Silos: Superdiversity and System Feedbacks in Educating Gifted Learners with Autism in Türkiye

Hatice Uyanık¹

Abstract

Gifted learners with autism spectrum disorder are placed in a separation in policy and practice where talent development and disability support and services are often designed, funded, and regulated in different channels. In Türkiye, Science and Art Centers offer a nationwide structure for nurturing special talents, and the Ministry of National Education's 2024–2025 identification guide codifies screening and placement procedures; yet these instruments provide limited operational detail for dual identification and ongoing joint planning for students who are both gifted and have autism spectrum disorders. This situation produces and extends the non-recognition in societal systems and is reflected with deliberate ignorance of these learners or loosely designed support systems, in which much room for improvement is essential and needed. The intersection of these services is an essential stepping-stone for further development of the twice exceptionality term for meaningful and sustainable participation within educational systems and further in society. Thus, using a top-to-bottom and bottom-to-up perspective, this study will recognize the individual, global, and larger systemic perspectives together to understand and purposefully act on the situation. Thus, the purpose of this work is to snapshot the current situation and critically analyze it to reconceptualize for better projection of the near future. A secondary analysis of research, grey literature (e.g., policy documents, etc.) within Türkiye and internationally, so that the study can reflect globally on this matter. Then, a proposal for the educational systems' context and environment will be presented as an alternative to the current one to move forward using the causal agency and strengths-based approaches, coupled with the recognition of the complexity and superdiversity within through embedded checks, specifically for this population.

Keywords: Giftedness; autism; complexity, superdiversity; strengths-based approaches.

¹ huyanik@sinop.edu.tr

Geometriden Heykel ve Ritme: Üstün Yetenekli Okul Öncesi Öğrenciler İçin Sanata Duyarlı Matematik Programı

Merve Nur Kayıklık¹, Doç. Dr. Gürol Yokuş²

Özet

Bu araştırma, okul öncesi dönemde yer alan üstün yetenekli öğrenciler için sanata duyarlı bir matematik programının geliştirilmesini amaçlayan nitel bir durum çalışmasıdır. Matematik ve sanatın birleşiminden doğan disiplinlerarası yaklaşımlar, üstün yetenekli çocukların hem bilişsel hem de duyuşsal gelişimlerini desteklemektedir. Özellikle soyut matematiksel kavramların somut sanat etkinlikleriyle aktarılması, öğrencilerin öğrenme süreçlerine aktif katılımını kolaylaştırmaktadır. Ritim çalışmalarıyla sayı ve örüntü kavramlarının, heykel yoluyla geometrik şekillerin ve uzamsal ilişkilerin, resim yoluyla simetri ve oran gibi kavramların öğretimi bu sürecin temel bileşenleri arasında yer almaktadır. Üstün yetenekli öğrenciler, erken yaşta soyut kavramları anlama, yaratıcı düşünceler üretme, problem çözmede farklı yollar deneme ve disiplinler arası bağlantılar kurma becerileriyle öne çıkmaktadır. Bu bireylerin potansiyellerini tam olarak ortaya koyabilmeleri için farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş eğitim programlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sayede, üstün yetenekli öğrencilerin erken yaşta karmaşık matematiksel düşünmeyi içselleştirmeleri hedeflenmiştir. Bu bağlamda geliştirilen sanata duyarlı matematik programı, matematiksel kavramları sanatsal etkinliklerle ilişkilendirilerek öğrenme süreçlerini somutlaştırmayı hedeflemektedir. Araştırmanın çalışma grubunu, deneyimli okul öncesi öğretmenleri, Bilsem öğretmenleri, erken çocukluk ve program geliştirme uzmanları oluşturmaktadır. Veriler, yapılandırılmamış görüşme sorularıyla yürütülen odak grup görüşmeleri ve grupça yapılan beyin fırtınası oturumları yoluyla toplanmıştır. Bu görüşmelerde, mevcut okul öncesi matematik müfredatının üstün yetenekli öğrenciler için yeterliliği ve sanatın matematiğe etkili bir şekilde nasıl entegre edilebileceği gibi konular ele alınmıştır. Bu geri bildirimler ve kapsamlı bir literatür taraması sonucunda, programın içeriği ve yapısı oluşturulmuştur. Bu oturumlarda, mevcut okul öncesi matematik müfredatının üstün yetenekli sanatın matematiğe entegrasyonu hakkında görüşleri ve örnek bir program geliştirme ele alınacaktır. Tematik analiz yoluyla elde edilen veriler doğrultusunda sanata duyarlı matematik programına ilişkin dört ana tema ortaya çıkmıştır. Bunlar, keşif odaklı öğrenme, bütünlük etkinlikler, açık uçlu yönergeler ve alternatif değerlendirmedir. Araştırma bulguları kapsamında, sanatın sunduğu ifade olanakları ile matematiksel kavrayış birleşerek, üstün yetenekli öğrencilerin bireysel potansiyellerini en üst düzeyde ortaya koyabilecekleri Geometrik Keşifler ve Heykel Atölyesi, Fibonacci Dizisi ve Doğa Sanatı, Ritim Örmek alanlarına yönelik program örneği sunulmuştur. Bu bağlamda geliştirilen program, okul öncesi eğitimde farklılaştırılmış öğretim anlayışına özgün ve yenilikçi bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sanat temelli öğrenme, okul öncesi eğitim, sanata duyarlı matematik eğitimi, üstün yetenekli çocuklar için program geliştirme.

¹ mervenurkayiklik@gmail.com

² gyokus@sinop.edu.tr

İki Kere Özel Çocuklar ve Yapay Zekâ: Fırsatlar ve Zorluklar

Güliden Bozok¹, Dr. Serdar Özmen²

Özet

İki kere özel (2E) çocuklar hem üstün yetenek tanısı almış hem de aynı zamanda özgül öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu veya otizm spektrum bozukluğu gibi gelişimsel bir güçlük yaşayan bireylerdir. Geleneksel eğitim sistemleri, 2E bireylerin karmaşık ve çelişkili ihtiyaçlarına çoğu zaman cevap verememektedir. Bu durum onların yeteneklerinin fark edilmesini engellemekte, mevcut engelleri derinleştirmekte ve sonuç olarak potansiyellerine ulaşmalarını zorlaştırmaktadır. Bu noktada yapay zekâ teknolojileri 2E bireylerin öğrenme profillerine özel kişiselleştirilmiş ve dinamik çözümler sunma potansiyeli taşımaktadır. Ancak bu teknolojilerin getirdiği fırsatlarla birlikte bazı zorluklar da bulunmaktadır. Bu çalışmanın temel amacı yapay zekâ ve 2E bireylerin eğitimi üzerine evrensel düzeyde yapılmış araştırmaları sistematik bir şekilde inceleyerek yapay zekânın 2E bireylerin eğitiminde sunduğu fırsatlar ve beraberinde getirdiği zorlukları detaylı olarak analiz etmektir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan sistematik literatür taraması ve sistematik haritalama yöntemi kullanılmıştır. Sistematik literatür taraması önceden belirlenmiş uygunluk kriterleri temel alınarak ilgili tüm kanıtların titizlikle toplanmasını ve analiz edilmesini sağlayan bilimsel bir süreçtir. Sistematik haritalama ise bir alandaki genel eğilimlerin ve boşlukların belirlenmesi sürecinde kullanılan bir araştırma yöntemidir. Araştırma kapsamında ERIC, Scopus ve Web of Science (WoS) veri tabanlarında "yapay zekâ (artificial intelligence)" ve "iki kere özel çocuklar (twice-exceptional children)" anahtar kelimeleriyle Ağustos 2025 tarihinde yayınlar taranarak tam erişime açık toplam 228 makale incelemeye alınmıştır. Bu makaleler sistematik haritalama yöntemiyle analiz edilerek yapay zekânın 2E eğitimindeki fırsat ve zorluk ifadelerine ilişkin tema ve kategoriler belirlenmiştir. Analizler sonucunda yapay zekânın 2E bireylerin eğitiminde önemli fırsatlar sunduğuna ilişkin 5 tema belirlenmiştir. Bunlar kişiselleştirilmiş ve uyarlanabilir öğrenme deneyimleri, özel ihtiyaçlara yönelik uygulamalar (üretken yapay zekâ, bilgisayarlı görü ve sanal gerçeklik uygulamaları vb.), motivasyon ve öz-yeterlik gelişimi, veri analitiği (öğrenci takibi ve öğrenme izleme) ve öğretmenlere yönelik dijital destek/rehberlik temalarıdır. Özellikle üretken yapay zekâ 2E bireylerin eğitiminde bireyselleştirilmiş öğrenme materyalleri (sadeleştirilmiş metinler, işitsel destekler, görsel anlatımlar) oluşturma gibi dönüm noktası niteliğinde imkânlar sunmaktadır. Analizler sonucunda yapay zekânın 2E bireylerin eğitiminde ortaya çıkan zorluklara ilişkin 6 tema belirlenmiştir. Bunlar; etik, veri gizliliği, algoritmik önyargı ve yanlış tanılama, sosyal izolasyon ve duygusal gelişimin engellenmesi, eleştirel düşünme ve bağımsız öğrenme becerilerinin zayıflaması ve teknolojik erişim eşitsizliğidir. Çalışma kapsamında iki kere özel çocukların eğitiminin hem sahip oldukları özel yetenekleri geliştirmeyi hem de yaşadıkları öğrenme güçlüklerinin üstesinden gelmeyi amaçlayan karmaşık ve bireyselleştirilmiş yaklaşımlar gerektirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Yapay zekâ, iki kere özel çocuklar, fırsatlar, zorluklar.

¹ guldenbozok@gmail.com

² serdarozmen@gmail.com

Bilim ve Sanat Merkezleri Modeli ile Lonca ve Ahilik Teşkilatları Arasından Bir Karşılaştırma

Dr. Meryem Özer¹

Özet

Bu çalışma, bireysel yeteneğin tespiti ve onu geliştirme yolları bakımından karşılaştırılarak üstün zekâlı/yetenekli çocukların eğitime tarihsel bir perspektif kazandırmayı amaçlayan çağdaş eğitim kurumlarından Bilim ve Sanat Merkezleri ile geleneksel eğitim kurumlardan lonca ve Ahilik teşkilatlarının karşılaştırılarak üstün zekâlı/yetenekli çocukların eğitime tarihsel bir perspektif kazandırmayı amaçlamaktadır. Türk-İslam geleneğinde önemli bir yere sahip olan Ahilik ve Lonca teşkilatları sadece ekonomik bir yapı değil, aynı zamanda bireylerin ahlaki ve mesleki gelişimlerini hedefleyen eğitim kurumlarıdır. Bireylerin mesleki yeterliliklerini tespit etmek, geliştirmek ve bu yetenekleri toplumun faydasına sunmak için sistemli bir yapı ortaya koyan bu kurumlar; gelişmiş seviyede el becerisine, yaratıcı ve ahlaki özelliklere sahip gençleri erken yaşta tespit ederek usta çırak ilişkisi içinde yetiştirmeyi amaç edinmişlerdir. Günümüzde BİLSEM'ler (Bilim ve Sanat Merkezleri) de üstün zekâlı bireyleri erken yaşta keşfetmek, geliştirmek ve onların yeteneklerini toplum yararına sunmak amacıyla kurulmuş kurumlardır. Bu kapsamda BİLSEM ile Ahilik ve Lonca teşkilatları arasında tarihsel devamlılık arz eden bir eğitim anlayışının olduğu düşünülebilir. BİLSEM'ler günümüzde üstün zekâlı/yetenekli bireyleri erken yaşta keşfederek onların potansiyellerini toplum hizmetine sunmada önemli rol oynamaktadır. Buna göre; Ahilik ve Lonca teşkilatlarında bireysel yeteneklerin erken yaşta keşfedilmesi ve geliştirilmesinin nasıl gerçekleştiği, bu uygulamaların BİLSEM uygulamalarıyla hangi yönden benzerlik gösterdikleri, Ahilik ve Lonca teşkilatlarındaki uygulamaların incelenmesinin BİLSEM'in eğitim ilkelerine hangi açılardan katkı sunabileceği soruları öne çıkmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan karşılaştırma yöntemini kullandığımız çalışmamızın giriş bölümünde lonca ve Ahi teşkilatları ile Bilim ve Sanat Merkezleri hakkında genel bilgiler verilmiştir. İnceleme bölümünde sözü geçen kurumlar kuruluş amacı, ilkeleri, eğitim-öğretim yöntemleri, bireysel ve toplumsal kazanımlar bakımında karşılaştırılmıştır. Tartışma ve sonuç bölümünde ise elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Lonca, ahilik, Bilem, üstün yetenek, eğitim-öğretim.

¹ mryozer@gmail.com

Türkiye’de Üstün Yetenekli Öğrencilerin Ebeveynlerine Yönelik Yapılan Tez Çalışmalarının Sistematiik İncelemesi

Dr. Öğr. Üyesi Hakan Metin¹

Özet

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerin ebeveynlerine yönelik hazırlanmış lisansüstü tez çalışmalarını sistematiik olarak incelemektir. Sistematiik derleme, belirli bir konuya ilişkin tüm araştırmaların önceden belirlenmiş ölçütler doğrultusunda sistematiik olarak taramıp, seçilip, değerlendirildiği ve bulguların sentezlendiği bilimsel çalışmalardır. Bu tür çalışmalar, araştırma sorularına daha güvenilir ve kapsamlı yanıtlar sağlamayı amaçlar. Çalışma, YÖK Tez Veri Tabanı üzerinden “üstün yetenek, üstün zekâ, üstün yetenekli çocuk aileleri/ebeveynleri, üstün zekâlı çocuk aileleri/ebeveynleri” anahtar sözcükleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Tarama sonucunda 2008–2025 yılları arasında yayımlanmış 31 tez belirlenmiş, araştırma kriterlerini karşılamayan 7 tez çıkarılarak inceleme 23 tez üzerinden yürütülmüştür. Bulgulara göre tezlerin 6’sı doktora, 17’si yüksek lisans düzeyinde hazırlanmıştır. Doktora tezlerinden biri nitel odak grup çalışmasıyla ebeveynlerin eğitim gereksinimlerini belirlemeye yönelik iken, beşi nicel deneysel yöntemlerle ebeveynlere uygulanan eğitim programlarının etkililiğini incelemektedir. Yüksek lisans tezlerinin ise çoğunlukla üstün yetenekli çocuğa sahip ailelerin sosyo-kültürel ve ekonomik özellikleri, tutumları, duyguları ile eğitsel ve psikolojik gereksinimlerini belirlemeye odaklandığı görülmüştür. Çalışmalarda ağırlıklı olarak ölçek ve anketlerin tarama aracı olarak kullanıldığı, analizlerde ise betimsel yöntemlerin tercih edildiği belirlenmiştir. Tezlerden elde edilen bulgular incelendiğinde, deneysel çalışmalarda ebeveynlere verilen eğitimlerin ailelerin tutum ve davranışlarını olumlu yönde değiştirdiği saptanmıştır. Betimsel araştırmalarda ise ailelerin tutum ve davranışlarının cinsiyet, ekonomik durum ve eğitim düzeyine göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Ayrıca ailelerin, çocuklarının tanı almasının ardından yönlendirme ve eğitim süreçlerinde desteğe ihtiyaç duydukları; ebeveyn beklentilerinin çocuklarda strese yol açabildiği ve rehberlik ile psikolojik danışmanlık hizmetlerine gereksinim duyulduğu ortaya konmuştur. Bu bulgular, üstün yetenekli öğrencilerin ailelerine yönelik destek programlarının önemini vurgulamakta ve gelecekte yapılacak araştırmalar için yol gösterici nitelik taşımaktadır.

Anahtar kelimeler: Üstün yetenekli, üstün zekâlı, üstün yeteneklilerin ebeveynleri, üstün yeteneklilerin aileleri.

¹ hakan.metin@omu.edu.tr

Nöroçeşitliliği Görünür Kılmak: Fransızca Öğretmen Adayları İçin Kısa Film Temelli Bir Modül Tasarımı

Esra Kuduz¹, İrem Nur Akkan²

Özet

Bu çalışmada, yabancı dil olarak Fransızca öğretmen adaylarının kapsayıcı eğitim bağlamında farklılıklara duyarlılığını geliştirmek hedefiyle kısa film temelli bir eğitim modülü tasarlamak amaçlanmaktadır. Çalışmanın dayandığı nöroçeşitlilik yaklaşımı kapsamında yer alan algısal, bilişsel ve duygusal farklılıkların sınıf ve toplum dilinde sıklıkla damgalayıcı söylemlerle karşılaşabilmesi ve kimi bağlamlarda bu farklılıkların yüksek potansiyelli bireylerde öğrenme güçlükleriyle yan yana bulunabilmesi, tasarımın çıkış noktasını oluşturur. Bu çerçevede hedef, öğretmen adaylarının bu tür işaretleri fark edebilmesini, empati ve perspektif alma becerilerini güçlendirmesini ve damgalayıcı dili etik söylem geliştirme yönünde dönüştürmesini desteklemektir. Çalışma, hiçbir aşamada klinik teşhis iddiası taşımaz; temsil düzeyindeki ipuçlarını pedagojik olarak yorumlar. Çalışmada nitel görsel içerik analizi yaklaşımı benimsenmiştir. Analiz iki aşamada yürütülmüştür. İlk aşamada, La petite casserole d'Anatole adlı kısa film göstergebilimsel çözümlemeye tabi tutulmuş; sahneler düzenlem ve yananlam düzeylerinde incelenerek farklılıkların görünürlüğü, kabulü ve toplumsal algılanışıyla ilişkili sembolik göstergeler açılmıştır. Filmin seçimi, farklılığın görünürlüğü, kabul ve tanınma temalarını metaforik bir anlatımla işlemesiyle gerekçelendirilmiştir. Karakterin peşinden sürüklediği küçük tencere, bireysel farklılığın toplumsal algılanışına ilişkin çok katmanlı bir göstergedir. Film bu bağlamda yalnızca izlenecek bir anlatı değil; sahnelerinin çözümlemesi yoluyla kapsayıcı dil ve tasarım ilkelerine dönüştürülebilecek zengin bir kültür girdisi olarak konumlandırılmıştır. İkinci aşamada ise yansıtıcı tematik analiz kullanılarak üç üst tema önerilmiştir: görünmez farklılıkların sezdirilmesi, damgalayıcı söylemin sorgulanması ve güçlü yönlerin yapılandırılması. Bu temaların, Fransızca öğretmen adaylarının B1 dil düzeyindeki dil yeterlikleri temel alınarak görev temelli bir modülün tasarımına dönüştürülmesi öngörülmüştür. Modül tasarımında sahnelerdeki ipuçlarını iz sürme, damgalayıcı ifadeleri etik dile dönüştürme, perspektif alma yazıları, görsel üretim ve kısa betimleme ile mini sunumlara yer verilmesi planlanmaktadır. Ayrıca Zihin Kuramı bakışının, filmdeki karakterlerin zihinsel durumlarına ilişkin kanıta dayalı çıkarımları teşvik ederek empati ve alternatif okuma üretimini desteklemesi öngörülmektedir. Bu tasarımın, öğretmen adaylarının nöroçeşitlilik farkındalığını artırmaya, etik söylem geliştirme becerilerini güçlendirmeye ve sınıf içinde kapsayıcı uygulamalar başlatmaya katkı sunması beklenmektedir. Bulgular, film çözümlemesinden türetilen tematik yapı ve görev tasarımlarının olası etkilerine ilişkindir; bu etkilerin sınıf içi bağlamlarda geçerliliği ve sürdürülebilirliği ileride yapılacak araştırmalarda sınanabilir.

Anahtar kelimeler: Etik söylem geliştirme, nitel görsel içerik analiz, nöroçeşitlilik, yabancı dil olarak fransızca öğretimi, yüksek potansiyelli birey.

¹ esra.kuduz@omu.edu.tr

² iremzur.gursoy@omu.edu.tr

Sınıf Dışı Eğitim Etkinliklerinin Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Gelişimleri Üzerindeki Etkisi¹

Şeyma Taş², Doç. Dr. Şener Şentürk³

Özet

Eğitim, bireylerin yalnızca bilişsel değil, aynı zamanda sosyal ve duygusal yönlerden de gelişimini desteklemeyi amaçlayan, dinamik ve bütüncül bir süreçtir. Bu süreç, birey merkezli yaklaşımlar doğrultusunda sürekli olarak yeniden yapılandırılmakta ve özellikle dezavantajlı gruplar için özel düzenlemeler gerektirmektedir. Bu gruplar arasında yer alan özel yetenekli çocukların sosyal-duygusal gelişimleri, bilişsel alan kadar önem taşımakta ve eğitim süreçlerinde özel olarak ele alınması gereken bir boyut oluşturmaktadır. Bu bağlamda gerçekleştirilen bu araştırmanın temel amacı, sınıf dışı eğitim etkinliklerinin özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin sosyal-duygusal yeterlikleri ile çevreye yönelik tutumlarına olan etkisini incelemektir. Araştırma, nicel yöntem çerçevesinde, zayıf deneysel desenlerden biri olan ön test-son test tek grup modeli kullanılarak yürütülmüştür. Çalışma grubunu, Samsun ilinde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından özel yetenekli olarak tanılanmış toplam 16 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplama araçları olarak Sosyal-Duygusal Yeterlik Ölçeği ile İki Faktörlü Çevresel Değerler Modeli (2-ÇDM) Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Uygulanan çevre odaklı etkinlikler, CASEL tarafından geliştirilen sosyal-duygusal öğrenme modeli temel alınarak planlanmıştır. Verilerin analizinde, örneklem büyüklüğünün 30'un altında olması nedeniyle Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi tercih edilmiştir. Elde edilen bulgular, öğrencilerin sosyal-duygusal becerilerinde özellikle sosyal farkındalık ve ilişki yönetimi alanlarında ve çevreye ilişkin tutumlarında hem koruma hem de kullanma boyutlarında anlamlı düzeyde artışlar olduğunu ortaya koymuştur. Sonuç olarak, sosyal duygusal gelişim odaklı sınıf dışı eğitim etkinliklerinin, özel yetenekli öğrencilerin duygusal ve çevresel farkındalıklarını artırmada etkili bir araç olduğu söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Sınıf dışı eğitim, özel yetenekli, sosyal-duygusal gelişim, okul dışı öğrenme ortamları, çevre eğitimi.

¹ Araştırma, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² seymatass@gmail.com

³ egitimhekimi@gmail.com

Türkiye'de İki Kere Özel (2Ö) Çocuklarla İlgili Araştırmaların Sistematik Olarak İncelenmesi

Kadriye Sönmez¹

Özet

Üstün yeteneklilik ile özgül öğrenme güçlüğü veya dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) tanısını birlikte taşıyan bireyler, "iki kere özel" (2Ö) çocuklardır. Bu çocuklar hem yüksek potansiyelleri hem de öğrenmelerini zorlaştıran özel koşulları bir arada taşıdıklarından, eğitim-öğretim süreçlerinde çift yönlü ve özgün gereksinimler ortaya çıkmaktadır. Bu çocukların potansiyellerini gerçekleştirebilmeleri için dinamik değerlendirme modellerinin kullanımı, disiplinlerarası iş birliğinin artırılması, öğretmen ve ailelere yönelik kanıta dayalı eğitim programlarının geliştirilmesi ve politika yapıcılar düzeyinde yasal düzenlemeler yapılması kritik öneme sahiptir. Çalışmanın amacı, Türkiye'de iki kere özel (2Ö) çocuklarla ilgili yapılmış akademik yayınları (tez ve makaleler) betimsel ve tematik açıdan analiz ederek, alandaki araştırma boşluklarını ortaya koymak ve gelecek çalışmalara yön göstermektir. Temel problem, bu çocukların eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasındaki engellerin ve literatürdeki odak noktalarının belirlenmesidir. Bu çalışma nitel yöntem ile desenlenmekte ve veriler doküman analizi ile elde edilmektedir. Bu çalışmada örneklem sistematik olarak incelenmektedir. Veri toplama süreci 2024 yılı içerisinde gerçekleştirilmiş olup, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi, DergiPark, ULAKBİLİM, TR Dizin ve Google Scholar veri tabanlarında "iki kere özel", "twice exceptional" (2E), "üstün yetenekli ve özel öğrenme güçlüğü" anahtar kelimeleri kullanılarak 2000- 2024 yılları arasında yayımlanan çalışmalar ile tarama yapılmıştır. Literatür taramasına özgün dahil etme ve hariç tutma ölçütlerini yansıtan prizma akış diyagramı hazırlanmış, kayıtların elenme süreci bu diyagramda sunulmuştur. Son aşamada analize dahil edilen toplam 18 çalışma (10 tez, 8 makale) değerlendirilmiştir. Çalışmadan elde edilen veriler, doküman analizine dayalı betimsel içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Analiz sonucunda çalışmalar dört ana temada toplanmıştır: 1) Tanılama ve değerlendirmede yaşanan güçlükler, 2) Eğitsel müdahale programları ve müfredat uyarlamaları, 3) Aile ve öğretmen deneyimleri, 4) Öğretmen eğitimi ve farkındalık. Sonuç olarak literatürdeki ağırlığın tanılama problemleri ve betimleyici çalışmalar üzerinde olduğunu, müdahale odaklı deneysel araştırmaların ise oldukça sınırlı kaldığını göstermiştir. Bu bulgular ışığında, 2E çocukların eğitimine ilişkin dinamik değerlendirme modellerinin yaygınlaştırılması, disiplinlerarası iş birliğinin güçlendirilmesi, öğretmen ve ailelere yönelik kanıta dayalı programların geliştirilmesi ve politika düzeyinde düzenlemelerin yapılması önem arz etmektedir. Ayrıca, tanılama süreçleri, eğitim programları, öğretmen eğitimi, aile deneyimleri, kapsayıcı eğitim uygulamaları ve vaka incelemeleri gibi farklı boyutlarda gerçekleştirilecek yeni araştırmalar, alanın kuramsal gelişimine ve uygulamaya dönük katkıların artmasına ileriye dönük destek sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler: İki kere özel çocuklar, sistematik inceleme, üstün yetenekli çocuklar, özel gereksinimli çocuklar, özel eğitim.

¹ kadriye_521@hotmail.com

Okulda İyi Oluş: Şefkat

Berrak Sarıçam¹

Özet

Bu çalışma, Erasmus+ kapsamında yürütülen ve dezavantajlı gruplardan (özel yetenekli, öğrenme güçlüğü yaşayan, göçmen, mülteci vb.) ilkokul öğrencilerinin sosyal ve duygusal yeterliliklerini modern yöntemlerle geliştirmeyi amaçlayan çok uluslu bir projenin sonuçlarını ortaya koymaktadır. Araştırmanın temel amacı, öğrencilerin sosyal-duygusal gelişimlerini desteklemek, okul iklimine uyumlarını artırmak ve öğretmenlerin pedagojik yetkinliklerini güçlendirmektir. Araştırmada nitel yöntem kullanılmış, araştırma deseni olarak örnek olay (case study) benimsenmiştir. Evreni dört farklı Avrupa ülkesindeki (Estonya, Fransa, İtalya ve Türkiye) ilkokullar oluşturmuş, çalışma grubu ise amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Katılımcılar 2052 öğrenci, 120 öğretmen ve 20 veliden oluşmaktadır. Veri toplama sürecinde öğrencilere yönelik gözlemler, öğrenci günlükleri ve yansıtıcı drama uygulamaları; öğretmen ve velilerden ise yarı yapılandırılmış görüşmeler ve odak grup çalışmaları aracılığıyla veriler elde edilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi ve tematik analiz teknikleri kullanılmış, katılımcıların ifadelerinden ortak temalar çıkarılmıştır. Bulgular, bilinçli farkındalık, yaratıcı drama, yoga, sanat terapisi ve zorbalıkla mücadele etkinliklerinin öğrencilerin empati, öz-düzenleme, problem çözme ve sosyal etkileşim becerilerini geliştirdiğini göstermektedir. Öğrenciler, akran ilişkilerinde daha olumlu davranış sergilemiş ve okul bağlılıklarının güçlendiğini belirtmiştir. Öğretmenler ise farklı kültürel geçmişlerden gelen öğrencilerle çalışmada daha kapsayıcı pedagojik stratejiler geliştirmiş, ailelerle iş birliği ve stres yönetimi konularında becerilerini artırmıştır. Sonuç olarak, proje çıktıları 2024 e-Twinning teması olan “Okulda İyi Oluş” temasını destekler niteliktedir. Araştırma, sosyal ve duygusal yeterliliklerin geliştirilmesinde niteliksel verilerin derinlemesine analizinin güçlü kanıtlar sunduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Kapsayıcı eğitim, e-Twinning projesi, sosyo duygusal öğrenme.

¹ berraksaricam05@gmail.com

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programında Özel Yetenekliler

Nurten Karadeniz İpek¹, Doç. Dr. Şener Şentürk²

Özet

Bu araştırmanın temel amacı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli okul öncesi eğitim programında özel yetenekli bireylerin nasıl ele alındığının incelenmesidir. Okul öncesi dönem, bireylerin ilgi ve yeteneklerinin erken yaşta fark edilmesi ve desteklenmesi açısından kritik bir evredir. Bu nedenle, eğitim programlarının bireysel farklılıklara duyarlı olması ve her çocuğun potansiyelini açığa çıkaracak imkanlar sunması önemlidir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi deseniyle yürütülmüş olup; Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2024 yılında yayımlanan okul öncesi eğitim programı ve bu programa ilişkin öğretmen kılavuz kitapları veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Veriler, betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiş olup, özel yetenekli öğrencilere yönelik düzenlemeler belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen verilere göre, programda özel yetenekli bireylerin doğrudan ele alınmadığı, ancak dolaylı yollarla kapsayıcı bir yaklaşım benimsendiğini göstermektedir. Özellikle “farklılaştırma” başlığı altında yer alan zenginleştirme ve destekleme uygulamaları, özel yetenekli öğrencilerin gelişimini destekleyecek niteliktedir. Ayrıca bireysel farklılıkların gözetilmesi ilkesinin vurgulanması, çocukların farklı öğrenme hız ve potansiyellerine uygun imkanların sağlanabileceğine işaret etmektedir. Programda yer alan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, özel yetenekli öğrencilerin erken tanınması ve ailelerle iş birliği içinde desteklenmesine olanak tanımaktadır. Bununla birlikte, öğrenme ortamlarının çeşitlendirilmesiyle özel yetenekli öğrencilerin keşif, yaratıcılık ve problem çözme becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayabilecek unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Sonuç olarak, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli okul öncesi eğitim programı, özel yetenekli öğrencilere açık bir şekilde yer vermemekle birlikte; farklılaştırma, zenginleştirme ve kapsayıcı eğitim anlayışı aracılığıyla bu gruba yönelik dolaylı bir yaklaşım benimsemektedir.

Anahtar kelimeler: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, özel yetenekli birey, okul öncesi eğitim.

¹ jpeknurten643@gmail.com

² egitimhekimi@gmail.com

Ebeveynleri Çalışan Özel Yetenekli Çocukların Yaşadığı Sosyal, Psikolojik ve Akademik Sorunlar

İlgın Deniz Aslan¹, Zeynep Naz Doğan

Özet

Bu çalışma, ebeveynleri çalışan özel yetenekli çocukların karşılaştıkları sosyal, psikolojik ve akademik sorunları incelemeyi amaçlamaktadır. Günümüzde ebeveynlerin iş hayatına katılımı, çocukların gelişim süreçlerini doğrudan etkilemekte olup, özellikle özel yetenekli çocukların ebeveyn ilgisi ve desteğine duydukları yoğun ihtiyaç nedeniyle bu durumun daha belirgin sonuçlar doğurduğu görülmektedir. Araştırma, bağlanma teorisi (Bowlby, 1982), sosyal öğrenme teorisi (Bandura, 1977) ve stres-tepki teorisi (Lazarus ve Folkman, 1984) çerçevesinde ele alınmıştır. Araştırma nitel desende tasarlanmış olup, İstanbul'da ortaokul ve lise düzeyinde öğrenim gören toplam 30 özel yetenekli öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar, anne babası çalışan (15 öğrenci) ve anne babası çalışmayan (15 öğrenci) olmak üzere iki grupta incelenmiş; veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular, anne babası çalışan özel yetenekli çocukların evde yalnız kalma nedeniyle sosyal izolasyon yaşadıklarını, arkadaşlık ilişkilerinde güçlükler ve sosyal beceri eksiklikleri gözlemlediklerini ortaya koymuştur. Psikolojik açıdan ise yalnızlık, kaygı, stres ve depresif belirtiler öne çıkmıştır. Akademik boyutta, ders çalışma alışkanlıklarında motivasyon eksikliği, sınav kaygısı ve başarı düşüşü dikkat çekmiştir. Ayrıca, ebeveynlerle iletişim yetersizliği, aile içi bağların zayıflamasına yol açarak çocukların duygusal güvenlik algılarını olumsuz etkilemiştir. Tartışma bölümünde, bulgular ilgili kuramsal yaklaşımlar doğrultusunda değerlendirilmiştir. Bağlanma eksikliklerinin çocukların duygusal gelişiminde güven sorunlarına, sosyal öğrenme fırsatlarının sınırlılığının sosyal becerilerde yetersizliklere, yoğun stresin ise psikolojik kırılganlıklara neden olduğu görülmüştür. Bu sorunların yalnızca bireysel düzeyde değil, toplumsal düzeyde de sonuçlar doğurabileceği vurgulanmıştır. Sonuç olarak, ebeveynleri çalışan özel yetenekli çocukların çok boyutlu sorunlarla karşılaştıkları saptanmış; bu sorunların hafifletilebilmesi için çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Ebeveynlere yönelik esnek çalışma saatleri ve iş-yaşam dengesi politikaları, okullarda psiko-eğitim ve destek programları, aile içi iletişimi güçlendirecek rehberlik çalışmaları, sosyal destek grupları, akademik destek programları ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin artırılması önerilmektedir. Bu stratejiler, özel yetenekli çocukların sosyal uyumlarını, psikolojik iyilik hallerini ve akademik başarılarını destekleyerek daha sağlıklı bir gelişim süreci yaşamalarına katkı sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler: Çalışan ebeveynler, sosyal sorunlar, psikolojik sorunlar.

¹ ilgindenizaslan@gmail.com

Kitle İletişim Araçlarının Aile Dinamiklerine Etkisi: Üstün Zekâlı Öğrenciler Üzerine Nitel Bir Araştırma

Dr. Ömriye Bayrak¹, Yahya Şentürk²

Özet

İletişim, canlıların etkileşim kurmak amacıyla kullandıkları yöntemlerin bütünüdür. İnsanlık tarihi boyunca farklı biçimlerde varlık gösteren iletişim, teknolojik ilerlemelerle birlikte çeşitlenmiş ve kitle iletişim araçlarının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Günümüzde gazete, televizyon, radyo, sinema, internet ve sosyal medya gibi kitle iletişim araçları yalnızca bireylerin geniş kitlelerle bağlantı kurmalarına değil, aynı zamanda aile içi iletişim biçimlerinin şekillenmesine de katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte, bu araçların kullanım biçimi aile içi iletişimin niteliğinde belirleyici bir unsur haline gelmiştir. Bu çalışmada, üstün zekâlı öğrencilerin aile içi iletişim süreçlerinde kitle iletişim araçlarının rolü incelenmiştir. Çalışma nitel araştırma yöntemiyle yürütülmüş olup, araştırma grubunu üstün zekâlı öğrenciler ve onların aileleri oluşturmuştur. Katılımcılar, amaçlı örnekleme tekniğiyle seçilmiş; X, Y, Z ve Alfa kuşaklarından her birinden 10’ar kişi olmak üzere toplam 40 birey araştırmaya dahil edilmiştir. Veri toplama sürecinde yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış, elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırma bulgularına göre, kitle iletişim araçları özellikle farklı şehirlerde veya ülkelerde yaşayan aile bireyleri arasında iletişimi güçlendiren önemli bir işlev üstlenmektedir. Ancak, bu araçların bilinçsiz ve aşırı kullanımının, aile bireyleri arasındaki yüz yüze etkileşimi zayıflattığı ve aile içi bağların güçlenmesini engellediği görülmüştür. Bu sonuç, kitle iletişim araçlarının aile içi iletişim açısından çift yönlü bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bilinçli ve dengeli kullanım aile içi etkileşimi desteklerken, bilinçsiz kullanım iletişimi zayıflatıcı bir rol oynamaktadır. Araştırma, özellikle üstün zekâlı öğrencilerin aile içi iletişim dinamiklerinde medyanın nasıl bir etki yarattığını ortaya koyarak hem eğitimciler hem de aileler için önemli ipuçları sunmaktadır.

Araştırma Soruları:

1. Gazete, televizyon, radyo, sinema, internet ve sosyal medya araçları içerisinde en çok kullandığınız (vakit ayırdığınız) kitle iletişim aracı hangisidir?
2. Ailenizde kullanılan gazete, televizyon, radyo, sinema, internet ve sosyal medya araçları aile içi iletişimi nasıl etkilemektedir?
3. Gazete, televizyon, radyo, sinema, internet ve sosyal medya araçları olmasaydı aile içi iletişiminiz nasıl olurdu? Bu konudaki olumlu veya olumsuz düşüncelerinizi gerekçeleriyle açıklayınız.

Anahtar kelimeler: Üstün zekâlı öğrenciler, aile içi iletişim, kitle iletişim araçları.

¹ omriyebayrak@hotmail.com

² e.ogretimdeyiz@gmail.com

Üstün Zekalı/Yetenekli Öğrencilerde Teknoloji Bağımlılığı Eğilimleri: Sistematik Bir Tarama ve Meta Analiz Çalışması

Metin Atılğan¹, Fatma Fındık Atılğan²

Özet

Bu çalışma, son on yılda (2010-2024) üstün zekalı/yetenekli öğrencilerin teknoloji bağımlılığı eğilimlerini inceleyen yerli ve yabancı bilimsel araştırmaları sistematik bir şekilde taramayı, bu alandaki mevcut eğilimleri, risk faktörlerini ve koruyucu faktörleri meta-analitik bir yöntemle sentezlemeyi ve alanyazındaki boşlukları ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma, PRISMA (Sistemik Derlemeler ve Meta-Analizler için Tercih Edilen Raporlama Ögeleri) kılavuz ilkeleri doğrultusunda desenlenmiştir. Web of Science, Scopus, ERIC, PubMed, PsycINFO, TR Dizin ve YÖK Tez Merkezi gibi ulusal ve uluslararası indekslerde taranmıştır. Anahtar kelime olarak "gifted", "talented", "technology addiction", "internet addiction", "digital game addiction", "üstün zekalı", "üstün yetenekli", "teknoloji bağımlılığı" ve "dijital oyun bağımlılığı" kullanılmıştır. Belirlenen kapsam ve dışlama kriterleri doğrultusunda, konuyla doğrudan ilgili 50'den fazla deneysel ve nicel çalışma nihai analize dâhil edilmiştir. Çalışmaların metodolojik kaliteleri değerlendirilmiş ve elde edilen bulgular, istatistiksel meta-analiz teknikleri kullanılarak birleştirilmiştir. Yapılan meta-analiz sonuçları, üstün zekalı öğrencilerin teknoloji bağımlılığı profilinin heterojen bir yapıda olduğunu göstermiştir. Genel popülasyona kıyasla, sosyal-duygusal uyum zorlukları (sosyal dışlanma, sıkılma, akran ilişkilerinde güçlük) yaşayan üstün zekalı bireylerin teknolojiyi bir kaçış mekanizması olarak kullanma eğiliminde olduğu ve bu durumun bağımlılık için anlamlı bir risk faktörü oluşturduğu tespit edilmiştir (Hedges's $g = 0.45$). Buna karşılık, yüksek öz-düzenleme becerisi, olumlu aile içi teknoloji kullanım kuralları ve teknolojiyi üretim odaklı (kodlama, dijital tasarım vb.) kullanan öğrencilerde ise bağımlılık eğiliminin anlamlı düzeyde düşük olduğu bulunmuştur (Hedges's $g = -0.52$). Ayrıca, üstün zekalı öğrencilerin strateji ve simülasyon gibi bilişsel beceri gerektiren oyunları tercih etme eğiliminde oldukları, bu tercihin ise bağımlılıktan ziyade bilişsel gelişimle ilişkili olabileceği sonucuna varılmıştır. Araştırma bulguları, üstün zekalı öğrencilerde teknoloji bağımlılığının tek bir nedene indirgenemeyeceğini; sosyal, duygusal, bilişsel ve ailesel faktörlerin iç içe geçtiği karmaşık bir yapıda olduğunu ortaya koymaktadır. Teknoloji bağımlılığını önleme ve müdahale programlarının, bu öğrencilerin sosyal-duygusal ihtiyaçlarını destekleyici, öz düzenleme becerilerini geliştirici ve teknolojiyi yaratıcı bir araç olarak kullanmalarını teşvik edici şekilde tasarlanması önerilmektedir. Bu çalışma, alanyazındaki mevcut bulguları bütünleştirerek, gelecekteki araştırmalar ve uygulamalar için kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Üstün zekalı, teknoloji bağımlılığı, meta-analiz, sistematik tarama, sosyal duygusal ihtiyaçlar.

¹ metinatilgan@gmail.com

² pdrftm@hotmail.com

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Örgün Eğitimde Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Hamza Kerem Erdoğan¹, Fikret Erdoğan²

Özet

Üstün yetenekli öğrenciler, ortalamanın üzerinde bilişsel, yaratıcı ya da sanatsal becerilere sahip bireylerdir ve toplumların bilimsel, kültürel ve ekonomik gelişimine önemli katkılar sunma potansiyeline sahiptirler. Ancak örgün eğitim sistemleri çoğu zaman bu öğrencilerin farklı öğrenme gereksinimlerini yeterince karşılayamamaktadır. Bu makalede üstün yetenekli öğrencilerin örgün eğitim sürecinde karşılaştıkları akademik, psikososyal ve yapısal sorunlar incelenmiş ve farklı ülkelerden uygulama örnekleri ışığında çözüm önerileri tartışılmıştır. Araştırmalar, üstün yetenekli öğrencilerin müfredatın tekdüze ve tekrara dayalı yapısından kaynaklanan sıkılma, motivasyon kaybı ve düşük akademik performansla karşılaşabileceğini göstermektedir. Öğretmenlerin üstün yeteneklilerin tanınması ve desteklenmesi konusundaki bilgi eksikliği, bu durumun daha da derinleşmesine yol açmaktadır. Ayrıca sosyal izolasyon, mükemmeliyetçilik, yüksek beklentilerden kaynaklanan kaygı ve depresyon gibi psikososyal sorunlar, öğrencilerin gelişimini olumsuz etkilemektedir. Sosyoekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde yaşayan üstün yetenekli öğrenciler ise tanınma ve desteklenme süreçlerinde daha büyük engellerle karşılaşmaktadır. Dünyadan örnekler incelendiğinde, ABD’de Gifted and Talented Education (GATE) programlarının hızlandırma ve farklılaştırma uygulamaları sunduğu; Almanya’da seçici okullar aracılığıyla destek sağlandığı; Finlandiya’da ise kapsayıcı bir anlayışla bireyselleştirilmiş öğrenme planlarının öne çıktığı görülmektedir. Türkiye’de BİLSEM modeli önemli bir adım olsa da, erişim, öğretmen niteliği ve eşitlik konularında gelişime ihtiyaç vardır. Sonuç olarak, üstün yetenekli öğrencilerin potansiyellerini gerçekleştirebilmeleri için müfredatın farklılaştırılması, öğretmenlerin bu alanda yetkinleştirilmesi, psikososyal desteklerin güçlendirilmesi ve kapsayıcı eğitim politikalarının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu adımlar, üstün yetenekli öğrencilerin bireysel gelişimlerini destekleyeceği gibi toplumun bilimsel ve kültürel ilerlemesine de katkı sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler: Üstün yetenekli öğrenciler, örgün eğitim, farklılaştırma, psikososyal sorunlar, eğitim politikaları.

¹ fikreterdogdu@gmail.com

² keremerdogdu42@gmail.com

Bilim ve Sanat Merkezleri'ndeki İki Kere Farklı Öğrencilere Yönelik Öğretmen Algıları: Bir Nitel Araştırma

Dr. Bulut Akdoğan¹, Erkan Ürey, Zekerya Bıçak

Özet

Bilim ve Sanat Merkezleri'nde eğitim gören iki kere farklı öğrencilerin eğitimsel ihtiyaçları ve bu süreçte öğretmen algılarının etkisi giderek daha fazla önemli hale gelmektedir. Bu öğrenciler, üstün yetenekliliğin yanı sıra öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu ya da otizm spektrum bozukluğu gibi özel gereksinimleri olan bireyler olarak alanyazınında tanımlanmaktadırlar. Bu durum, eğitimcilerin hem üstün yeteneklilik hem de özel gereksinimler konusunda uzmanlaşmasını ve derinlemesine eğitim almalarını zorunlu hale getirmektedir. Fakat, bu alandaki çalışmaların sınırlı olması, öğretmenlerin bu bireylere yönelik algılarının ve mevcut eğitim yaklaşımlarının derinlemesine incelenmesi ihtiyacını ortaya koymaktadır. Bu amaçla, Bilim ve Sanat Merkezlerinde görev yapan öğretmenlerin iki kere farklı öğrencilerin eğitimine yönelik algılarını nitel bir yaklaşımla incelemek ve bu algıların eğitim uygulamalarına nasıl yansıdığını ortaya çıkarmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmayla, öğretmenlerin söz konusu özel öğrenci grubunun ihtiyaçlarına ilişkin farkındalık düzeylerini, karşılaştıkları zorlukları, kullandıkları stratejileri ve bu konudaki önerilerini derinlemesine anlamak, böylece öğretmen algılarını ve eğitim yaklaşımlarını ortaya çıkarmak hedeflenmektedir. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımlarından olgubilim benimsenmiştir. Araştırma verileri, Bilim ve Sanat Merkezlerinde en az iki yıldır görev yapan ve iki kere farklı öğrencilerle çalışma deneyimi olan öğretmenlerle yapılacak yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanacaktır. Katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenecek ve veri toplama sürecinde en yüksek çeşitlilik ilkesi gözetilecektir. Görüşmelerde öğretmenlerin iki kere farklı öğrencileri tanıma süreçlerine, eğitimsel uyarlamalarına, kullandıkları öğretim stratejilerine ve mesleki gelişim ihtiyaçlarına odaklanılacaktır. Toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilecek ve tematik kodlar oluşturulacaktır. Analiz sürecinde öğretmen algılarının boyutları, bu algıları etkileyen faktörler ve algıların sınıf içi uygulamalara yansımaları sistematik bir şekilde incelenecektir. Elde edilecek bulguların, iki kere farklı öğrencilerin eğitiminde öğretmen rollerini ve ihtiyaçlarını anlamada önemli katkılar sağlaması beklenmektedir. Araştırma sonuçlarının, Bilim ve Sanat Merkezleri'ndeki öğretmenler için mesleki gelişim programlarının tasarlanmasına ve iki kere farklı öğrencilere yönelik eğitim politikalarının geliştirilmesine rehberlik etmesi öngörülmektedir. Çalışma, aynı zamanda öğretmen eğitimi programlarına ve bu özel öğrenci grubunun eğitimsel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik öneriler sunacaktır.

Anahtar kelimeler: İki kere farklı öğrenciler, BİLSEM, öğretmen algıları, nitel araştırma, öğretmen eğitimi.

¹ buleymen@gmail.com

KONGRE ATÖLYE RAPORLARI**İKİ KERE ÖZEL BİREYLERE
YÖNELİK PSİKOEĞİTİM PROGRAMI
ETKİNLİK TASARIMI ATÖLYESİ****Katılımcı Sayısı: 48****Atölye Liderleri:****Dr. Serdar Özmen****Doç. Dr. Erkan Dündar**

Psikoeğitim Programı Etkinlik Tasarımı Atölyesi ile BİLSEM’lerde görev yapan öğretmenlerin etkinlik tasarlama becerisi kazanmaları amaçlanmıştır. Bu kapsamda öğretmenlerin program temelli çalışmaların gerekliliğini kavramalarına ve psikoeğitim programlarının temel özelliklerini fark etmelerine yönelik etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Atölye kapsamında iki kere özel öğrencilerin ihtiyaçlarının belirlenmesi, program kapsamındaki hedeflerin seçilmesi, içeriğin düzenlenmesi, öğrenme-öğretme yaşantılarının hazırlanması ve değerlendirme süreçlerinin planlanması konularına yer verilmiştir. Ayrıca psikoeğitim programlarının tasarlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi süreçleri kısaca açıklanmıştır. 24 öğretmenin katılımı ile gerçekleştirilen atölyede iki kere özel bireylerin sosyal duygusal gelişimini desteklemeye yönelik bir psikoeğitim etkinliği katılımcılar ile birlikte uygulamalı olarak hazırlanmıştır.

MÜKEMMELİYETÇİLİĞE KARŞI KENDİNİ KABUL ATÖLYESİ

Katılımcı sayısı: 35

Atölye Liderleri:

Prof. Dr. Seher BALCI ÇELİK

Uzm. Psikolojik Danışman Solmaz ERBAŞ

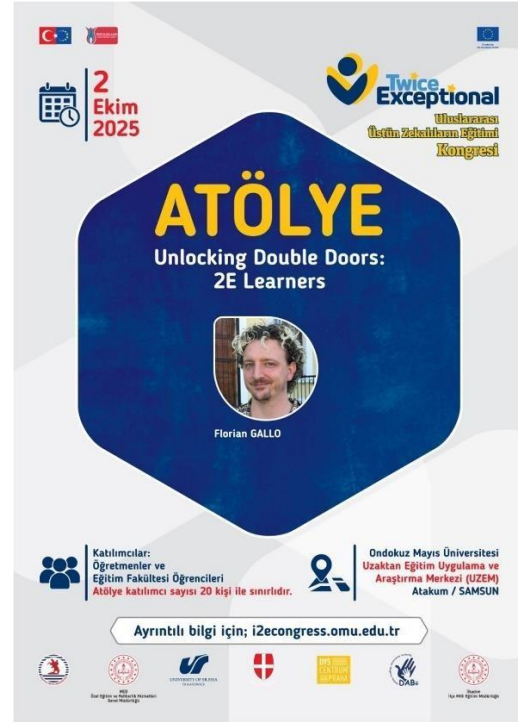
Atölyenin amacı; katılımcıları mükemmeliyetçilik, mükemmeliyetçilik türleri ve mükemmeliyetçi kişilik özellikleri konusunda bilgilendirmek; katılımcıların özel yetenekli çocuklarda mükemmeliyetçilik konusunda bilgi ve farkındalığını artırmak; katılımcıların özel yetenekli çocuklarda görülen olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçiliğin yaşamlarının çeşitli alanlarına etkilerini fark ettirmek, özel yetenekli çocuklarda görülen olumsuz mükemmeliyetçiliği yönetebilmeye yönelik etkinlik temelli farkındalık oluşturmaktır. Bu doğrultuda atölye çalışmasında katılımcılara öncelikle mükemmeliyetçilik, mükemmeliyetçilik türleri ve mükemmeliyetçi kişilik özellikleri konularında bilgilendirme yapılmıştır. Olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçiliğin kişinin hayatına etkilerine değinilmiştir. Ardından özel yetenekli çocukların sosyal-duygusal gelişim özelliklerinden biri olarak görülen mükemmeliyetçiliğin (olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik) özel yetenekli öğrencilerin yaşamlarının çeşitli alanlarına etkileri üzerinde durulmuştur. Olumsuz mükemmeliyetçiliğin özel yetenekli öğrencilerin yaşamlarının farklı alanlarına olumsuz etkileri nedeniyle olumsuz mükemmeliyetçiliğin yönetilebilmesinin önemi üzerinde durularak, olumsuz mükemmeliyetçiliği yönetebilmeye yönelik öz-şefkat ve kendini kabul temalı örnek etkinlik çalışmaları yapılmıştır. Çalışma sonunda katılımcıların geri bildirimleri alınarak atölye çalışması tamamlanmıştır.

İKİ KAPIYI BİRDEN ARALAMAK: İKİ KERE ÖZEL ÖĞRENCİLER

Unlocking Double Doors: 2E Learners

Katılımcı Sayısı: 40

Atölye Lideri:
Forian Gallo

Atölyenin amacı; katılımcılara “iki kere özel” kavramı ve bu öğrenci grubunun temel özellikleri hakkında bilgi vermek; özel yetenek ile birlikte farklı özel gereksinim durumlarının bir arada bulunabileceği “iki kere özel olma” durumuna ilişkin farkındalık oluşturmak; iki kere özel öğrencilerin akademik, sosyal ve duygusal alanlardaki güçlü ve destek gerektiren yönlerini tanımlayabilme becerisi kazandırmaktır.

Atölye çalışmasının başında katılımcılara “iki kere özel olma” kavramı, bu öğrenci grubunun genel özellikleri ve eğitimde karşılaşılan durumlar hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Özel yetenek ile birlikte öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, otizm spektrum bozukluğu gibi farklı özel gereksinim durumlarının bir arada görülebildiği durumlara dikkat çekilmiştir. Katılımcılar, iki kere özel öğrencilerin akademik, sosyal ve duygusal özelliklerini tanımaya ve bu özelliklerin eğitim süreçlerine yansımalarını tartışmaya yönelik grup çalışmaları gerçekleştirmiştir. Atölye süresince öğretmenlerin farkındalık kazanmalarını, empati geliştirmelerini ve öğrendiklerini sınıf içi uygulamalara yansıtma ve destekleyecek çeşitli etkileşimli etkinlikler yapılmıştır. Atölye dili İngilizcedir.

ULUSLARARASI ÜSTÜN ZEKAİLİLERİN EĞİTİMİ KONGRESİ SONUÇ BİLDİRİSİ

2-3 Ekim 2025 tarihlerinde Erasmus+ ve Türkiye Ulusal Ajansı desteği Ondokuz Mayıs Üniversitesi ev sahipliğinde ve Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü iş birliğiyle Samsun’da gerçekleştirilen “Uluslararası Üstün Zekalıların Eğitimi Kongresi”, ana teması iki kere özel çocuklar (2e) olmakla birlikte, üstün zekalı çocukları merkeze alan çalışmalarla ulusal ve uluslararası katılımı ile gerçekleştirilmiştir. “Her çocuk özeldir, bazıları iki kere özeldir” anlayışıyla yola çıkılan kongrede, öne çıkan başlıklar aşağıda kamuoyuyla paylaşılmaktadır:

1. “İki kere özel” teması ile yapılan kongre, alanda ilk olması bakımından önem arz etmektedir. Proje kapsamında yaklaşık iki yıldır oluşturulan farkındalık kongre ile daha geniş bir kitleyle buluşmuştur.
2. Kongrede öncelik iki kere özel çocuklar olmakla birlikte özel yeteneklilere ilişkin bildirilere de yer verilmiştir. Bu kapsamda sisteme gelen 164 bildiriden 110 özet bildiri sözlü bildiri olarak kabul edilmiş ve bunlardan kongrede sunumu gerçekleşmiş ve kurul tarafından onaylanmış 98 bildiri özet bildiri kitapçığında yer almıştır. Kongre spesifik bir temayla ilan çıkmış olmasına ve bildiri kabul süresi uzatılmamış olmasına rağmen alanla ilgili araştırmacıların yoğun ilgisi ile karşılaşmış olması sevindiricidir. Kongrede ayrıca, atölyeler, konuya ilişkin konferans ve çağrılı konuşmacıların katkısı, tartışmaların çeşitliliğini ve derinliğini artırmıştır.
3. Bildirilerde ve panellerde sıklıkla vurgulanan konulardan olan “çocukların tanınması” ve “sosyo-duygusal gelişim açısından desteklenmesini” hususunda disiplinler arası çalışma gruplarının oluşturulması önerilmiş, yapay zekâ çağında farklı ölçme araçları ve bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hayata geçirilmesinin bir zaruriyet olduğu ifade edilmiştir.
4. Kongreye katılan MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Daire başkanı Ceyhun Sarı ülkemizde hazırlanmakta olan yeni özel eğitim kanununda üstün yetenekli bireylerin de özel eğitim grupları kapsamında ilk kez yer alacağını ve iki kere özelle de bu kapsamda yönetmelikte yer verileceğini duyurmuştur.
5. Kongre panelinde tanınmaya ilişkin süreçlere dikkat çekilmiş, alandaki ölçme araçlarının yetersizliği, güncelliği ve çeşitliliğinin artırılması hususunda paylaşımda

bulunulmuştur. Panelde paylaşılan bir diğer konuda da tanınmış, Bilim Sanat Merkezi sürecinden geçmiş üstün zekalı çocuklarla ilgili üniversite düzeyinde yapılan faaliyetlerin yetersizliğine değinilmiştir. Üniversitelerde konuya ilişkin çalışma başlatılması önerilmiştir.

6. Panel konularından bir diğeri de iki kere özel çocukların, ebeveynlerin ve öğretmenlerin yaşadığı sorunların bizzat konunun muhatapları tarafından dile getirilmesidir. Yaşanan sorunlardan bazılarına değinilen panelde farkındalığın artırılmasının gerektiği hususunun altı çizilmiştir. Konuya ilişkin muhataplardan salonda bulunan MEB temsilcileri bu alandaki destek ve yeniliklerin artırılacağını ifade etmiştir.
7. Farklı iller, kurumlar ve ülkelerden gelen öğretmen, akademisyen ve aile bireylerinin katılımıyla gerçekleştirilmiş olan kongrenin, Ondokuz Mayıs Üniversitesinin koordinatörlüğünde ve MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile birlikte yapılmış olması ülke geneline yayılmasına katkı sağlamıştır. Amacın ikikere özel çocuklar konusunda farkındalık oluşturulması ve konuya ilişkin politikalar, çalışmalar üretilmesi esas alındığından verimli bir süreç yaşandığı söylenebilir. Bu anlamlı kongrenin başarıyla gerçekleştirilmesinde katkısı olan Onur, Bilim ve Düzenleme Kurulu üyelerine, başta Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rektörlüğü ve MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü olmak üzere tüm paydaşlara ve içten teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Şener ŞENTÜRK
Kongre Başkanı